

Domácí výchova v duchu křesťanském.

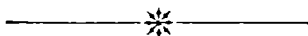

Návod k dobré výchově dítek.

Dle přednášek ředitele škol J. Kurze
zpracoval

František Navrátil,

dómský vikář v Olomouci.

Církevně schválena.

Vydání první.

Cena 1 výt. 20 h.

Na každých 10 výt. objednaných přidá nakladatel jedenáctý
zdarma — výslovně pro nejchudobnější rodiny v obci
nebo pilné studující.

SVETLO
601 43 NO. 6Z

Církevní

schválení a doporučení.

A) Nr. 11894. *Nil obstat.*

Dr. BONIFACIUS SEGEŤA,

Librorum censor.

Imprimatur.

A. E. Consistorium **Olomucii** die 7. Septembris 1909.

Dr. C. WISNAR,

Vicarius generalis mp.

HENRICUS GEISLER,

Cancellarius mp.

B) *Biskupské konsistorium v Hradci Králové č. 7494.*
ze dne 26. července 1909:

Dr. ALOIS FRÝDEK,

bisk. generální vikář v. r.

ANTONÍN NÝVLT,

bisk. kons. rada a assessor v. r.

C) *Biskupská konsistoř v Brně č. 3801. dne 29. července 1909:*

Msg. Dr. JAKUB HODR,

kancléř v. r.

MAX. WEINBERGER,

v. r.

D) *Biskupská konsistoř v Českých Budějovicích č. 8898.*
dne 16. září 1909:

ADOLF RODLER,

bisk. kons. rada v. r.

MATĚJ LAFATA,

kancléř v. r.

E) *Knížeci-biskupský generální Vikariát v Těšíně č. 2477.*
ze dne 17. září 1909:

JIŘÍ KOLEK,

kn.-bisk. generální vikář mp.

FR. KAŽUŽA,

kn.-bisk. kons. kancléř mp.

== Veřejné díky ==

vzdává především:

I. důst. panu FRANTIŠKU KUČEROVI, horlivému faráři v Lesnici u Zábřeha na Moravě, jenž jej první na důležitost a časovost brožury této upozornil, při úpravě její ochotným rádcem byl a přímo donutil k rozšíření co nejhojnějšímu;

II. veledůst. p. Dru. BONIFÁCI SEGEŤOVI, místořediteli semináře v Kroměříži, jakožto censoru nejdůst. k. a. konsistoře v Olomouci, jehož úsudek co nejvřeleji brožuru doporučuje každé rodině křesťanské;

III. vysoce důst. p. Msg. Dru. FRANTIŠKU EHRMANNOVI, papežskému prelátu a sídelnímu kanovníku v Olomouci za vydatnou přízeň, aby se akce s brožurou rozprouditi mohla;

IV. nejdůstojnějším konsistořím v Olomouci, Brně, Českých Budějovicích, Hradci Králové, k. bisk. gen. Vikariátu v Těšíně za blahovolné doporučení P. T. důst. duchovenstvu k nejhojnějšímu rozšíření po všech farnostech;

V. všem katolickým časopisům, obzvláště nadšenému redaktoru „Sv. Vojtěcha“ vdp. P. Janu Zimovi, O. S. B. v Praze a čilému redaktoru „Našince“ dp. Františku Světlíkovi v Olomouci

Vydavatel.

I. Svému krajanu Slovákovi, rodáku z Hodonína Druz. TOMÁŠI GARRYKOVI MASSARYKOVI — vlastně Ma-saříkovi a jeho volnomyšlenkářským kolegům obzvláště z university pražské;

II. „apoštolu“ nového pohanství J. S. MACHAROVI, „Synu Héliá“, českému zřizenci bankovního velkozávodu židovského barona Rothschilda ve Vídni, pasovanému panem I. na prvního básníka naší doby a nejlepšního českého člověka;

III. pokrokářsko-volnomyšlenkářským „manželům“ WIEDERMANCE-MOTYČKOVI, t. č. ještě v Brně;

IV. všem těm, kdož z „důležitých“ příčin setrásli se sebe „jho Církve katolické“, aby mohli žítí „plným životem“ dle svého vlastního. „Světla“

podává pro klidnou hodinku na uváženou

František Navrátil,

*dómský vikář v Olomouci,
rodák a krajan pana I. — z Komny na
Slovácku (dosud domnělého rodiště Jana
Amosa Komenského, slavného paedagoga,
jehož jméno rádi nadarmo berou volno-
myšlenkářští učitelé, ale zbožnosti a úcty
k Pánu Bohu hrající duch jeho jest jiný
do duše protivný — zpátečnický).*

Domácí výchova v duchu křesťanském.

Úvod.

Poslední dobou pozorujeme úplnou proměnu společenských poměrů. Z venkova kdekdo se zrovna žene za „lehčím chlebem“ do měst do továren a na služby; pracně nabyté peníze lehkomyšlně se utrácejí za příkladem zlehčeného světa velkoměstského; a protože na všechny požitky velkoměstské „kapsa“ mnohých nestačí, stávají se s osudem svým nespokojenými, nespokojenost a rozervanost duševní vnášejí pak do rodin svých, takže **život rodinný** jest rozryt a řádná výchova dětí náramně poškozena.

Kdo si bedlivě všímá výchovy dnešní mládeže, dosvědčí, že mnohé tu třeba nápravy. Mnozí rodičové velmi málo dbají o výchovu dětí, nechávajíce dítky své vyrůstati na ulici. Na straně druhé zase vídáme, jak dítky láskou opičí se hýčkají a mazlí. Ký div, že čím dál více se množí počet dětí načisto spustlých. U mnohých dětí jeví se to již u věku školou povinném, takže rodiče sami nevědouce si s nimi rady, dítky odevzdají polepšovnám, kdež se tuhou přísností vynahrazuje a dohání, co pečlivou výchovou nebylo vypěstěno. I když není tomu tak vždy a všude, přece zračí se na školních dítkách zejména vady mravní, jejichž zdrojem jest — **převrácená domácí výchova.**

Není platná výmluva, jestliže rodičové, zanedbávající výchovu dětí, na svou omluvu praví, že sami též nebyli jinak vychováni. Požadavky doby naši na dorůstající mládež jsou zcela jiné. Třeba mládeži na cestu životem dáti *pevný základ zbožnosti a ctnosti*; neboť mnoho

Jest nebezpečnosti a těžká jsou pokušení, jímž vydána **jest. Škola** však zdolá úkol svůj, by dívky vědomostmi a schopnostmi pro život potřebnými vyzbrojila, koná-li i **rodina** v domě svém povinnosti k dítkám. Aby se stala náprava našich sociálních poměrů, **musí se začít u dětí v rodině.** Posílkou do školy jest dle názorů mnohých vychovatelská moudrost rodičů dovršena a vyčerpána. Mají-li rodiče majetek, jsou dívky beztoho již „pány“ a škola a kostel jsou na to, by děti naváděly, jak by si později vydělaly na chlebiček a jak by se světem proklepaly.

Kéž by rodičové pamětlivi byli, že právě štěstí člověka nezávisí na penězích a statcích, nýbrž zakládá se na spokojené mysli a dobrém svědomí! *Životní štěstí najde každý ve svém stavu a povolání, má-li v duši klid a mír.* Zanechají-li rodiče dítkám tisíce v dědictví, nebo dopomohou-li jim k bohaté ženitbě neb výnosnému postavení, domnívají se, že tím již napravili vady a chyby všeliké, jichž se u výchově vlastních dětí byli dopustili. Tak vypraví dívky do světa i s jejich mravními vadami, vyšlou je v nebezpečný boj, v němž nelze aby nepodlehli, ježto nejhoršího nepřítele nosí ve vlastním srdci svém — **nekročené vášně.**

Myslí-li si, že **škola i kostel** samy jim odchovají dívky jejich, velice se mylí. Škola přijímá dívky v době, kdy výchovy podstata a základ již jsou ukončeny. Výchovný vliv počíná hned v druhém, ba často již v prvním roce, jakmile dětské duševní vlohy a schopnosti se probouzejí. Chyb a nedbalosti v prvních letech dětských pozdější výchova nikdy zcela nenapraví a nedožene. Škola má práci s tolika dítkami o rozdílných vlohách, o všemožných duševních i mravních vadách. Jest naprosto nemožno, v několika školních hodinách a přeplněných třídách jednotlivému dítku všestrannou pozornost věnovati. Co prospějí v četných případech veškera dobrá naučení, jichž se dítěti ve škole dostává, má-li doma před očima jen příklady špatné? Co nevšímavost a nedbalost rodičů zaviní, škola nenapraví. Nejlepší školou,

nejdůležitějším ústavem vychovávacím jest — *dům rodičů*. — **Výchova** jest základem života a lidské společnosti. Náš dnešní řád společenský má obrovské trhliny, jež by zákonitými předpisy bylo lze zmírniti, jichž však nikdy nepodaří se zcela uzdraviti a zaceliti, nesáhne-li se ke zřídлу a neucpe-li se zdroj, z něhož se valí zhouba na lidstvo. Veškeré neblahé poměry, do nichž si stěžujeme a nad nimiž bědujeme, útisk a vykořisťování hospodářsky slabšího, chudšího, bezcitnost a nenávisť, podvod, krádež, přetvářka, nechuf k práci a nedbalost, nevěra a bezbožnost, zkrátka *zanedbávání povinností k Bohu a bližnímu*, rodí se téměř vždy z jediného společného pařeníště — *špatné nebo nepořádné výchovy*. Jakými prostředky odpomoci? Všeobecným prostředkem k tomu jest — a ten jistě pomůže — *lepší, na zásadách křesťanských spočívající a jimi řízená výchova*.

Výchova jest úrodné osení, jež buď v brzku vzchází a ovoce nese, buď teprve tehda dozrává, kdy již ruka, jež je zasévala, dávno zetlela. „*Kdo má mládež, má budoucnost*“, jest osvědčená pravda. V láskyplné ruce rodičů svěřila Prozřetelnost Boží dítky. Rodičům obzvláště platí slova Ježíšova: „*Kdo dítko ve jménu Mém přijímá, Mne přijímá*“. Ó kdyby všichni rodičové pamatovali na slova Ježíšova.

Spása duše dítek, rozkvět církve, blaho rodiny i národa a států, přítomnost i budoucnost veškerého lidstva závisí na tom, jak rodičové bedliví jsou úkolu Bohem jim svěřeného.

Křesťanští rodičové, kdybyste věděli, jak vaše potomstvo po staletích ještě žije a působí ku blahu neb ke zkáze své nebo jiných, dle toho, jak vy jste svou výchovou símě do dětských duší byli položili — *jak by vám výchova dítek přirostla k srdci!* — Kolik blaha působí světu dítko jediné! Jest radostí a útěchou rodičům; jest vzorem druhům svým. Ať později působí v skrovné domácnosti nebo v odpovědném vyšším úřadě, svědomitě koná úkol svůj a i nad hrobem zavznívati bude

jeho památka z úst nového pokolení vděčného. Vděční potomci blahořečiti budou jeho památce.

Kolik zla naseje špatně vychované dítě! Byvši zpovykáno, zkaženo a zanedbáno, a jsouc schopno všeliké špatnosti, uvalí bídu a žal na všechny, s nimiž bude žíti — a běda teprve, zanechá-li po sobě podobné pokolení. —

Bystrý spisovatel — *Jean Paul* — vyjadřuje se: *„Kdybys věděl, že černá, jedovatá myšlenka, nebo spanilá dobrá z duše tvé se odtrhla a mimo tebe zapustila kořeny a po 50 roků vyhánila květy jedovaté aneb pouští léčivé kořínky — ó zvažněl bys, byl bys i zbožnějším“* ! — Machaři, Svozilovci, Staňkové, Vaňci, Krapkovci, Hudečkové, pokrokářští učitelé jako Úlehla, Žižka, Konečný, pokrokáři Dr. Fischer, Dr. Petrus a společnost Bechyňsko-Knechtlovská, všichni s pokřtěným židem Drem. Stránským v Brně duchem spříznění atd., dejte si slova tato za rámeček a denně o nich uvažujte!!

1. Cena a důstojnost dítky.

Svatý František Borgiaš praví: „Pán Bůh odňav nám ráj ponechal nám tři věci, jež nás na ráj upamatují: **hvězdičky** na nebi, **květinčky** na zemi a **očka** dítěti.“ Jest který tvor bezbrannější — dítěte? Sobě samo jsouc zůstaveno, hyne. A přece sídlí v slaboučkém tvorů tomto dech Boží, nesmrtelná duše, obraz Stvořitelův.

Dítě bezděky v nás budí lásku a úctu k sobě. Dítě dodává neskonale důstojnosti matce, chová jí je na loktech svých. Dítě obveseluje lopotný život rodinný a posiluje jej lepší nadějí. Jaká bezcitnost a zvířecí surovost, odváželi-li se matka zbaviti novorozenátko své života, a zvířecí ta se nepřihází za dnů našich, bohužel, pořádku. Zdá se, jakoby se blížilo znova **pohanství s mravní svou spustlostí**.

* * *

Bohu budiž zde veřejně žalováno, že na hanbu našeho milého národa českého člověk, vydávající se za „*Syna Héliova*“, sám otráven jsa cizáckým duchem, kope a ryje do posvátného odkazu, jež nám naši svatí bratři Solunští — *sv. Cyrill a Methoděj* z lásky k našemu národu donesli a **osvětu křesťanskou** jim u nás rozžehli. Aby davům rozvášněných, nezkušených mladíkův a posluchačů vyrval ze srdcí teplo a světlo víry křesťanské, velebí tento otrlý „apoštol“ nového pohanství — *Machar* — na svých demagogických štvavých přednáškách pohanství „*Slunce hellénské*“ a nejkrvevějšího pronásledovatele křesťanstva — Nerona a vznešený dar nebeské víry křesťanské surově nevďěčník ten nazývá „*Jedem z Judey*“; sám na studiích svých užíval peněz, stipendia kněze katolického P. Jana Střebského, ze kterého mu plynulo 320 K ročně. Dle zakládací listiny stipendista měl se za spásu duše zakladatele ráno i večer modlit,

stal-li by se knězem, za něho několikrátě mši svatou obětovat, nestal-li by se knězem, pak za něho dáti několik mší svatých sloužiti. „Syn Hélia“ ovšem za to, že užíval kněžského stipendia, na kněžstvo a Církev katolickou kydá nejhorší hanu a potupy; za to však věrně sloužil svému chlebodárci, mnohonásobnému milionáři židovskému Rothschildovi. A toho člověka pasoval od katolické Církvě odpadlý náš krajan, Hodonínský rodák Masaryk (vlastně Masařík), někdejší obhájce*) sprostého vraha židovského Hilsnera — *na prvního básníka národa českého doby naší, na nejlepšího člověka českého*, jenž sobě rovnou, duchem spřízněnou našel duši na potulkách svých po vlasti naší v hlavním městě markrabství moravského v Brně — nejlepší prý ženu českou Wiedermanku-Motyčkovou, pokrokářskou učitelku, která žije se ženatým mužem Motyčkou, bývalým pokrokářským učitelem, nyní redaktorem pokrokářsko-volnomyšlenkářského „Věstníku“ učitelského, jehož ubohá vlastní manželka posud s několika dítkami žije a zakouší „slasti“ z ráje volnomyšlenkářského pokrokářstva, v němž se žije dle „rozumu přirozeného“, nespoutaného „okovy“ desatera Božích a patera příkázání církevních, dle slov obřadodruha Vaňka — „okovy“ *tam toho občana v Římě*.

✚ Měl se milý Machar, jenž sám se o přesvatou osobu *Ježíše Krista* ve svých spisech otírá jako o nějakého — ani jazyk to nechce vyslovit, přijet podívat, jaké ovoce neslo jeho „apoštolské“ putování po Moravě v Brně, Prostějově, v Olomouci, Přerově a jinde; mládež „Synem Heliovým“ osvícená, na místech, kde i Indián zachová takt slušnosti, ve chrámech Páně na př. v Olomouci v kostele dominikánském a kapucínském svým uličnickým chováním a ovací pro svého „světlohoše“ Machara, donutila *prostého dělníka* právě z práce se ubírajícího ke

*) Divím se našemu dobrosrdečnému lidu valašskému na Moravě, že si ho vyslal za poslance do sněmu, jenž se v Praze a Čechách vůbec, kde jest sídlo jeho kathedry, ani neopovážil národu svých služeb poslaneckých nabídnouti! Až Valašsko Hilsnerofila láskou objalo! Či tak krátkozrakým jest?!!

slovům: „*To máte pěkného učitele, jestli vás učí takovým moresům!*“ Srdce se svírá člověku nad komediantskými štváči našeho v hloubi duše dobrého lidu českého.

* * *

Velebným leskem září dítě, uvažujeme-li o něm **ve světle víry**. Na křtu svatém obdrželo milost posvěcující, stalo se dítětem Božím a chrámem Ducha Svatého, a bylo jakožka zrozeno pro vznešenější, nový život nejen na zemi, ale i pro nebe.

Září leskem nevinnosti a čistoty, jsouc hříchu prosto. Podobá se květince, jež věčně Boha velebiti má. Čistotu dítek a jejich nelíčenou prostotu a upřímnost staví nám náš Spasitel za vzor, an praví: „*Nebudete-li jako maličci, nevejdete do království nebeského!*“ Jakou cenu má dítě u Boha, vidíme z toho, že každému vysílá anděla za strážce, by ho tělesných i duševních neúhod chránil. Nezřídka věřící oko rodičů vidí božskou ochranu tuto. Hojna jsou nebezpečnosti, jež bezstarostnému dítěti hrozí, a bdělé oko rodičů není s to, aby je všechna zamezilo, a přece neviditelná ruka chrání dítě od těžkých nehod. Kolikrát spadne dítě, mohlo by si zlomit vaz neb nohu, povstane a batolí se dále, jakoby se pranic nebylo stalo; nebo stojí na nebezpečném místě, jen krok v před a bylo by ztraceno — obrátí se bezstarostně a pádí odtamtud. Ne tak nápadně se přihází, že dítky mravního nebezpečnosti bývají uchráněny. Není téměř radno pustiti dítě z domu, aby je nepotkalo nějaké nebezpečství. Kolika bezstarostným dětkám přispěl asi anděl ku pomoci, by je vyrval z rukou svůdcových.

2. Jak se jeví následky hříchu dědičného?

Dítě se rodí, poskvrněno jsouc *hříchem dědičným*. Křesťanští rodičové proto neotálejí, dávajíce je co možná brzo pokřtiti; visí život novorozenátka jako na nitce. Jest trestuhodnou nedbalostí rodičů, jestliže zavinili sami, že dítě jejich umírá beze křtu svatého.

Křtem svatým smývá se hřích dědičný, zlá žádostivost, náklonnost ke zlému však zůstává, trvá v dítěti. Není všecko dobré, co dítě činí, třebaš se leckterá nectnost u maličkých zdá býti pěknou. Již v dítěti vzniká boj dobra a zla, těla a ducha, na jehož šťastném nebo nešťastném výsledku závisí časná i věčná blaženost nebo věčná muka. Od té chvíle, kdy procitnou duševní schopnosti, počíná se boj ten a končí teprve na kraji hrobu. Ani mne nenapadá, kdekterý projev dětské svévole míti hned za provinění, avšak není pochybnosti, že již v 2. a 3. roce dítě jeví vlohy jak pro dobro a ctnost, tak pro mravní vady a zlo.

Jestliže dvouletý klouček a holčička, nestane-li se jim hned po vůli, rychle uchopí, co mají po ruce a praští tím o zemi a to s prudkostí, jež makavě svědčí o vnitřním vzteku a zuřivosti, pak to není pouze překypující *síla životní*, *jará mysl* zdravá, nýbrž jest to již náchylnost k *hněvu* a rodičům dán tím pokyn, by zlou náklonnost *vyplenili*, jako zahradník hyzdící výhonky na stromku záhy uřezává a utěšené záhony od plevelu čistí.

3. Úkol rodičů.

Rodičové jsou povoláni, by v boji vezdejším v duši dětské dobru napomáhali k vítězství nad vlnami a lákadly smyslnosti. V moudré Prozřetelnosti Své dal Bůh dítěti otce a matku; otec a matka jsou jako dub a lípa, kolem nichž se břečťan vine. Otec *silou* svou jest dítěti vážnou autoritou, matka svojí *mírností a dobrotou* stojí otci věrně po boku, oba láskou společnou objímají dítěto ušlechťující je a vychovávající *Bohu ke cti, sobě a lidstvu k ozdobě a užítku*. Vlastní úkol rodičů vyjádřen jest slovem „**výchova**“.

O ceně dobré výchovy praví již pohanský mudrc Plutarch: „Není nad dobrou výchovu dítek; ta ať tvoří počátek, střed i konec všelikých starostí rodičů. Statky štěstěny jsou klamavé a prchavé; dobrá výchova jest dobrem nezničitelným božským!“

4. O lásce rodičů.

Aby se výchova dítěte zdařila, předpokládá se **láska rodičů.**

Láska rodičů jest oživující dech, jenž dítkám život vlévá. Čím jest klíčící rostlině světlo, veškeré přírodě oživující paprsek sluneční, tím jest láska dítěti. Bez tohoto dechu lásky zasmuší se mysl dětská a uzavře se srdce dítěte.

Tisícero jest druhů lásky, již dítě denně užívá. Zdá se na pohled, jakoby dítkám byly lhostejny, jakoby si dívky námah rodičů pro blaho jejich málo všímaly: a přece jemný mají cit a vědí dobře, kdo s nimi dobře smýšlí a jediné tomu otevírají srdce své s důvěrou a srdečnou přítulností.

Jak něžně vine se dítě k otci svému, třebas před chvílkou citelně byl je pokáral, jakmile jest s ním zase za dobře!

Je-li láska k rodičům v dítěti pevně zakořeněna, zachová vděčnost k nim a ochotně přijme poučení z úst jejich. —

Láska dítěte jest však láskou vzájemnou, jež se láskou rodičů v útlém srdéčku dětském v živý mohutný cit probouzí.

Zdálo by se, že se samo sebou rozumí, že rodičové milují děti své; avšak bohužel drsná skutečnost poučuje o jiném: vedle pravé lásky rodičů jest též **láska nepravá.**

Leckdy myslí si rodičové, že děti jejich propůjčeny jsou jim na zábavu a vyražení; proto jsou jimi hrdi a honosí se jimi. A nafintí děti své, zejména děvčata, že nemají sobě rovných. Podiv vyslovují, jak si vyšlapuje dovedně malá Micinka v nádherných šatečkách, mnohem hezčeji než sousedova Terka ve svých. Lichotí jí kde-kdo ustavičně, tak že věru div by byl, aby i zcela způsobilé dítě nenabylo přesvědčení, že skutečně jest osobností veledůležitou, mnohem lepší než všechny ostatní.

Takové dítě musí býti a div by byl, aby bylo jinakým, samolibým a pyšným.

Aby nebylo pozdě, záhy starají se mnozí rodičové dítkám svým o požitky, jaké se jen pro dospělé hodí ano kolikráte ani pro ty nehodí. Berou je s sebou do hospody (pojmenují-li ji „Hôtelem“, „Čten. spolkem“, nebo „Besedou“, na tom nesejde), divadlo by se bez nich neobešlo, v cirkusu vidí a slyší „ušlechtilé“ vtipy, v tanečních místnostech aspoň se později vyznají. Aby přímo chodila, dostane 10letá dceruška šněrovačku. Hoch 12letý obdrží k narozeninám 100 kusů navštívenek, zlaté hodinky, kolo, ostatní věci beztoho již má. K vánočním snad projeví přání „šohaj“ takový, že by rád pěkně vyšívanou schránku na doutníky; a rodiče svolí ochotně, ač rákoska by byla často darem přiměřenějším.

Láskou takovou páše se hřích na dětech. Jaká jest tudíž **pravá** láska rodičů?

Správně odpovíme na otázku tuto jen se stanoviska *víry*. Nesmíme milovati dítko pouze pro sličnost a roztomilost jeho, pro tělesné vlastnosti nebo duševní nadání, nýbrž hlavně z důvodů nadpřirozených.

Nevinnost duše jest poklad, jež rodiny v dítkách chovají, jehož cenu posoudíme dle toho, že *Syn Boží s nebe sestoupil, aby ji vykoupil*. Pravá láska jest si povždy vědoma zdrcující zodpovědnosti, jakouž budeme kdysi o všech péči naší svěřených skládati. Pravá láska nečiní rozdíl u dítek. Nedává přednosti jednomu a nepovrhuje druhým; mají dítky na lásku rodičů tytéž nároky, stejná práva. *Jest do nebe volajícím bezprávím, povrhovati dítkem pro jeho nedostatečné duševní nadání nebo pro tělesné vady.*

○ Tvrdým oříškem trpělivosti matčiny bývají malé dítky. Láska však přináší i největší oběti. Z lásky k dítkám odeprou si otec i matka vyražení, vyhýbají se místům, kam dítky nepatří, věnují veškeru pozornost svým svěřencům, *nesvěřujícíce jich ledabylému doзору nezkušených nebo nesvědomitých služebných*; ztracují uspá-

vací prostředky jako na př. čaj s makovicemi nebo docela kořalkou, lihem.

Hlučnou hrou, lomozným tlučením a dětinskou svěvolí bývají leckdy dítky na obtíž; avšak řádění to není ze zlého srdce, jim projevuje se přirozená dětská živost a kypící veselost. *Veselost je zrovna tak známkou zdraví jako dětinné nevinnosti*, a rozumní rodičové mají radost, jsou-li dítky jejich veselé a čilé. Na pováženou jest po každé, tupě-li zírají dítky před sebe do neurčita, jsou-li plaché a uzavřeného, upjatého srdce. Svatého Filipa Nerejského ptal se kdosi, jakže strpí hluk a lomoz chlapců před svým domem? I řekl: *„Nečiní-li hřichu, at si třeba dříví štípají na mém hřbetě“*! Veselost a jarou mysl jim doprávejme; avšak proti skutečným zlořádům rázně zakročíme!

Pravá láska má vždy na paměti pravé blaho dítky; jest trpělivá, jest dobrotiva, jak svatý apoštol Pavel praví.

5. Příklad rodičů.

Rodičové vychovávejtež dítko *živým příkladem* a pak teprve prostředky, jež tělesný i duševní vývin dítěte podporují. Dítky budou *tím*, čím je příklad a naučení z domu otcovského učiní.

Přihází se dosti často, že rodičové bez vyššího vzdělání a žijící za trudných poměrů, mají dítky pečlivě odchované, *kdežto dítky rodičů velmi vzdělaných a zámožných leckdy jsou nezday*. Přísloví praví: *„Slavných mužů potomek častokráte bývá holomek!“* Hodným, prostým lidem s pomocí Boží daří se výchova, hlavně však *dobrým příkladem* nabádají dítky své k dobrému. Nepokazí-li dítek zlý svět, bývají dítky z pravidla takové, jakými jsou rodiče. Jsouť výjimky, avšak výjimky potvrzují vždy pravidlo: *„Nepadne jablko daleko od stromu.“* Nikdo nemůže dáti jinému, čeho sám nemá; a tak tomu bude povždy, že dítky rodičům jak tvářností, tak myšlením a jednáním jsou podobny, takže **dítky jsou**

zrcadlem rodičů. „Zcela jako jeho otec, jeho matka“, říkávali o nápadných skutcích synových neb dceřiných v dobrém neb i zlém smyslu.

Jako květinka ke slunci se obrací, tak rovněž *upírá dítě zrak svůj na rodiče*, s láskou a důvěrou se vyptávají, co činiti. Vnímavý a poddajný jako měkký vosk jest duch dítěte za raného mládí. Každý šlechetný a i každý špatný čin, jež dítě příležitostně pozoruje, vtiskuje se do ducha jeho a zanechává v něm stopu. „*Slova hýbají, příklady táhnou*“, praví známé přísloví, a živé příklady skýtá dítěti dům otcovský. Rodičové ať jsou pamětlivi, že veškerým svým jednáním a životem povinni jsou dítkám dávat *dobrý příklad*. Jsou-li vědomi, že sami v mládí bez chyb nebyli, nuže ať hledí, aby aspoň u dětí vada se neopakovala.

Krásně praví svatý Isidor: „*Na rodiče pohlíží dítě pevným, jasným okem, jako žák na předložené vzorné písmo. Jejich příklad jest tiskem, jenž v útlé srdce se vtiskuje, jest formou, již duše dětská na sebe přijímá.*“

Do katolického domu náleží *kříž se Spasitelem a kropenka se svěcenou vodou*. — Jdou-li dívky spát neb vstanou-li, ať samy sebe, aneb ruka otcova nebo matčina je pokropí. Při přiměřené čistotnosti neuškodí zdraví chorobné bacily, jež v době poslední i ve svěcené vodě svět spatřuje, ale slova Písma zajisté se vyplní: „*Požehnání otcovo staví dítkám domy.*“ Ráno i u večer, před jídlem i po jídle spínej matka ručky dítěte a nauč je kratičkou modlitbičku konati. *Modlí se otec, modlí se matka uprostřed modlících se dětí, toť divadlo, jež anděly i lidi obveseluje.*

Zbožní, modlí se rodičové budou i zbožné dívky mlíti. Z úst rodičů učí se dítě obému: *blaživé modlitbě i ohyzdnému klení*. O katolickém sjezdě v Cáchách dne 11. září 1879. pravil zvěčnělý Windhorst: „Žena jest Bohem povolána za strážkyni zbožnosti v rodině, a koná-li úkol svůj v domácnosti před mužem i dítkami svědomitě, šíří požehnání, nad něž si nelze lepšího pomysliť. Dají-li se ženy a panny podobizniti, neznám krásnějšího

držení nad matku, jak vyslychá maličké z katechismu, a panny s růžencem v rukou.“

„Křesťanskou rodinu“, praví *P. Abel* v přednášce své, „poznáme po pátku, neděli a velikonoční sv. zpovědi a sv. přijímání.“ Promluviv o tom, že v mnohých rodinách v pátek v poledne sice nejedí masa, avšak u večer jelítko neb jitrničku slupnou, podotýká: „O vím, co toho příčinou. Jdu-li v pátek ulicemi a pozoruji všude vyvěšeno: „Dnes čerstvá jelita“ nebo „Dnes jsou vepřové hody“, chápu, že Vídeňanka, neznajíc náboženství svého, jde a koupí si maso přes katolický pátek. Blízko Vídně o misii konal jsem zvláštní kázání o postu pátečním. Za měsíc navštívil mně hostinský místní a pravil mi: „Velebný pane, řezník si u mne stěžoval, že od posledního vašeho kázání neodprodá téměř masa v pátek, posledně prý utržil celkem 4 K 40 h a půjde-li to tak dále, může krámkem zavřít.“ Milení přátelé, počnou-li katolíci dbáti křesťanského pátku, opět Bůh jim požehná, tak že si budou moci v neděli lepšího sousta na stůl popřáti a potom ani řezník nebude si naříkati. Zaveďte jej opět v domácnosti své, matky, otcové, celý řádný pátek katolický. Vždy mne potěšilo, dostal-li jsem na otázku o pátku odpověď: „Což pátku dbáme již k vůli dětem“. Tak jest to správné. Ptal jsem se kdys otce 4 dítek, známého mi nevěrce, který však nevěru svou veřejně málo ukazoval, proč tak přísně hledí na náboženskou výchovu svých dítek; „Čert aby s nimi vydržel, kdyby neměly trochu bázně Boží“, byla odpověď více chytrého než důsledného otce. Křesťanští otcové a matky, nemáte-li ani tolik vděčnosti k Pánu Bohu a úcty k *svému svědomí*, žijte po katolicku z **lásky k dítkám**. Kdo vštěpuje dítkám vašim do srdcí 4. přikázání Boží? Není-li to katecheta? Ale týž vštěpuje i přikázání: *Zdržujte se v pátek masitých pokrmů!* Požívají-li však otec i matka před dítkem v pátek masa a praví-li, že na tom nezáleží, na tom nesejde, přijde doba, kdy dítky též si nebudou z toho pranic dělat, přestupující i přikázání čtvrté, vypovídající otci i matce

poslušnost. Potom ať se neopovažuješ stěžovati si: vždyť ty's otče, ty's matko, tomu dítě své naučila!

Sta a tisícové zanedbávají své povinnosti — *v neděli celé mši svaté* nábožně býti přítomnu. Děti jakžtakž do chrámu Páně vypravují; ale jak dlouho bude tomu a řeknou si děti: Otec i matka mohli by zcela pohodlně jíti do kostela a nejdou, proč bychom měly choditi my? Missionář vypravuje tento případ: Katolická matka budila v neděli ráno o 7. hodině svého 8letého syna, upozorňujíc, že jest již svrchovaná doba, aby vstal, sice že již nedospěje na mši svatou. Rozespálý chlapec prosil matku: „Nechej mne ještě spáti; tatínek spí též ještě.“ Otec jinověrec zaslechl to ve vedlejší světnici. Zahanben vzchopil se otec, honem se ustrojil a se slovy: „Pojď jen, půjdeme spolu“, kráčel s hochem do kostela“. Později stal se i horlivým katolíkem. Správně soudil otec ten. Otec, hlava rodiny, má u dítěta vážnost nejvyšší, obzvláště chlapci řídívají se jím. Ať si matka, kněží a učitelé sebe horlivěji vštěpují pravou náboženskou výchovu, zakoření se v dítěti náboženské a mravní pravdy, podepírá-li je důstojnost a vážnost otcova. *Posměch-li si tropí otec z Boha a z pravd náboženských, marný bývá jiný vliv.* Dítě si praví: otec ví to nejlépe.

Otec budiž jaksi knězem v rodině; jest zástupcem Božím. *Kde příklad otce nestaví, ale boří, marna jest jakákoli jiná námaha.* Otcové, buďte toho pamětlivi, nevalujte na sebe strašné viny, že jste svou liknavostí a lhostejností, svou nepravou osvětou a blouznivým pokrokářstvím, bezbožectvím a nevěrou svedli dítky své! *K vůli dítkám polepšete se a odvrzte zlé své návyky.*

Slovutná vychovatelka píše: V mládí měla jsem přítelkyni Antonii, jež se později provdala do jiného města. Neviděly jsme se po léta; i zavítala jsem k ní na delší pobyt. Vyšla mi vstříc, obklopena jsouc čipernými, zdravými dětmi a brzy jsem se cítila v domácnosti její jako doma. Že tam jest tak čisto, milo, bylo mi s podivením. Antonie bývala všeobecně známá jako větroplaché děvče, o smyslu pro pořádek u ní ani

slechu; a teď vidím, že dřívější její nepořádnost, splašenost a vrtkavost jsou ty tam. V důvěrné chvílce jsem prozradila podiv svůj nad takovou proměnou.

Usmála se.

„Myslíš si asi, ta má dobrého mužička, že si ji tak vycvičil?“ pravila. „O ne, milá Mařenko! To způsobili moji čtyři caparti. Považ,“ pokračovala vážněji, „dítka jsou zrozenými vychovateli svých rodičů. Když jsem se mladá provdala, bylo to se mnou zcela jinak, a můj Vojtěch si kolikrát povzdechl nad mým „pořádkem“ v domě. Až jsem upozorovala, že moje nejstarší — Jarmila též jest takovou jako já, teprve jsem prohlídla, jak ošklivým jest nezpůsob ten. „Jarmilo, pokliď si přece své věci“, říkávala jsem občas a Jarmila klidně mi odpověděla: „Tak jsem to zrovna udělala, jako ty včera, mamá“. Jindy zase upozorovala jsem, jak moje vrtkavost a pohodlnost také na ně přecházela; i vzdorovati začínaly, zrovna jak jsem to i já činívala. Vzchopila jsem se a prohlídla jsem sama sebe — dětmi mi vzešlo světlo. To vše musilo přestat, napřed ovšem u mne a pak i u těch capartů. Tak si dítka moje odchovály mne.“

Podobně by se mohlo státi v leckterých rodinách, ne však všichni lidé dají se vychovávat.

„Pomoz přece matce nésti koš, jest těžký“, volá otec na 14letého hochu. Udivený hoch výrazně praví: „A proč? Však ty jí také nepomáháš nikdy“. Dobré naučení pro otce, kéž si ho jen všimne.

Jindy promluví A. neslušné slovo bez ostychu. „Ale dítě!“ volá matka, „jak to mluvíš?“ „Sama jsi to včera říkala, když jsi se vadila se Zuzkou“, byla odpověď hochova. Zahanbena mlčí matka a příště dává si lepší pozor na vlastní ústa.

Matka odkryla dovedně tajený zlořád. Věc sama sebou není až tak hrozná, ale ta úmyslnost, aby se o ní nedověděla, ta ji rozpaluje. „Jak jsi se opovážil Jeníku“, ptá se zlostně — „mi to zamlčeti?“ „Aje maminto“, brání se Jeníček, „jat sme byji sami spoju

u cutjáže, řítaja's mi: Jenítu, nežlítej tatíntovi, on nechce, aby chom mysaji (mlsali).“

Mohli bychom takových příhod bez počtu uvést. Blaze tomu, kdož se leckdy nevinným dítětem dá poučiti!

Patří-li otec nebo matka dítěti do veselých, nevinných oček a *nebudí-li pohled ten v duši jejich ráj krásných, lepších myšlenek a představ, pak mají srdce světáckými rejdy odumřelé citům šlechtitným*; a u koho nevinnost dítěte, jež z oček jeho září, nebudí aspoň tolik úcty, aby nevinnosti té šetřil, u toho již *moc vášní udušila všeliký cit svaté lásky*. Rodičové, kteří vážně pojímají úkol výchovný, považují výchovu dětí za *školu pro sebe*, již bývají na dobrou cestu uváděni a zdokonalováni.

Dobrý příklad rodičů jest nutný i v mravních povinnostech. U přítomnosti dětí mějte, rodičové, vždycky na paměti zásadu: *O nepřítomných nemluvíme, co není dobrého!* Kolik klepů, pomluv a nactiutrhání otravuje vzájemný život lidský! Dítka, vyrůstající v tak nezdravém ovzduší, pozbudou v brzkou dětinu své srdečnosti a pletou se do klepů, jimž rodiče hoví. Stane-li se rodičům křiklavé bezpráví a bouří-li se v srdci jejich oprávněná nevole, ať pohovoří spolu sami dva o záležitosti nemilé, nikdy však u přítomnosti nedospělých dětí.

Rodičové buďtež dětkám vzorem a příkladem ve **všelike ctnosti**. Jak pokárají mravní poklesky dětí, sami-li se týmž chybám oddávají? Co prospěje trest za lež dítěte, ví-li dítěto dobře, že otec matku, matka otce obelhává a šidí a že obcování rodičů ošklivými úskoky znešvařeno jest! — Pracuje-li pravidelně otec v neděli, za to však slaví „*modrý pondělek*“, ponenáhlu pochvalovati si budou převrácenost tu i děti jeho. Jak zhoubně působí na dítěto, jsou-li otec nebo matka oddáni pití! Ošklivost z neřesti té zmizí, dítěť lákadlům nedovede odolati a žije pak, jak vidí na rodičích.

V opilství dopouštějí se lidé nejhorších neřestí a zločinů. Sta a tisícové mládencův a panen nebyli by poklesli, kdyby opojné nápoje nebyvaly jich napřed zba- vily jasného rozumu a směr vůle nezavedly na nepravou

dráhu. Před dětskýma očima nesmějí rodičové nikdy zapomínati a snižovati důstojnosti a posvátné velebnosti své. — Kdesi vypotáceli se z hostince dva „kamarádi z mokré čtvrti“ a zapadli do bahna na cestě; jeden tam i usnul. Z rána hnál pastýř státo vepřův, i přibrodil se blátem jeden z vepřův až k opilému spáči a rypákem drcal do něho: „Nech mne, bratře, nech!“ pravil probuzený. — Tak se sníží král tvorstva — člověk! Jaké zneuctění důstojnosti lidské! Jak ošklivé pohoršení útlé mládeži!

6. O životě rodinném.

Bohužel jest mnoho rodičů, kteří neradi se obírají svými dětmi. Obracejí domácímu krbu záda a shánějí se po vyraženích v hostincích. Zlé to znamení naší doby. Nejkrásnějších, nejčistějších radostí zažijí otec a matka v tiché, milé domácnosti. *Pravý život rodinný jest základem společenského řádu a proto hrozí národu pád, otrásá-li se životem rodinným**). Miluje-li kdo své dítky a dobře-li se mu daří, pochvaloval by si snad, by mu dítky jeho byly odňaty a ve zvláštních ústavech odchovány, jak zbrklé hlavy kommunisticko-socialistické o tom sní? — Kardinal Manning řekl kdysi: „*Lid, nemající záliby v řádném životě rodinném, blíží se hrozně záhube*“.

Křesťanská matko. pečuj o to, by pořádek, čistotnost a roztomilost zdobily rodinný krb tvůj. Ne muž sám toliko vinen bývá, prchá-li z rodiny a chvátá do hospody. Kdyby viděl v domě svém tvář přívětivou a pravou ušlechtilost, zůstal by doma, nenavykal by vysedávání po hospodách.

Křesťanský otče, ty's hlavou rodiny své; kde jsou údové, tam patří i hlava. Jest ti ovšem zotavení třeba, an jsi od rána do večera v potu tváři své pracoval

*) Wiedermanko-Motyčková, Svozile et tutti quanti — opět za rámeček!!

a pachtil se za denním chlebičkem pro sebe a svou rodinu; avšak posila, jíž si v rodinném domě svém popřeješ a o niž se se svými rozdělíš, lépe ti půjde k duhu, než-li ta, kterou v nezdravém, dusném ovzduší hostinském do sebe ssaješ a vyléváš. Uvaž, jak manželka a děti tebe mají potřebí. Čekají tvé rady a pomoci, tvých rozkazův a přání; otvírá se ti celý svět blaha a radostí, v němž ti jest vládnouti a si vésti jako hlava a pán. A majetek tvůj se zlepší, výchova dítek se usnadní, tvé štěstí se upevní. Takové domácí večírky nepůsobí dlouhé chvíle.

Děti tvoje budou mít radost, všímáš-li si jejich prospěchů ve škole, smí-li ti leccos předčítati z poučné knížky, jakých má naše katolická literatura (písemnictví) hojnost. Upozorňujeme na četné katolické zábavně-poučné časopisy a knihy, jichž *abecední seznam*, pokud bylo možno se o nich dovědět, uspořádán na straně 88 brožury této, aby naše katolické rodiny měly snadnou, jasnou informaci, kde který časopis katolický vychází, zač ročně a pro koho se hodí. Maličkou obětí na časopisy a knihy ty prospějete rodinám svým, přispějete, že se spisovatelé a nakladatelé přičiní o zdokonalení ještě lepší a nebudou katolické rodiny penězi svými podporovati knih nepřátelských, bezcenných a zhoubných. *Knihy dobré vynahradí kolikrát rodičův námahu a péči o děti.* Beztak čas, jež rodiče s dětmi stráví, jest značně omezený. Obzvláště v rodinách, kde ráno rodiče, častokrát oba, jdou do továrny, a děti ještě spí, a když večer se z práce vrátí, jsou již opět v posteli. Nezdravé to poměry, nemůže-li ani matka doma dlíti s dětmi. Nepostarají-li se pak rodiče o řádný dozor, nebo není-li jim to vůbec možná, a děti rostou jako houby v lese — mravní zkáze sotva ujdou.

Vrácí-li se snad otec, až po týdni večer a volný čas večerní stráví v sedávání v hospodě, může se mu přihoditi, jak se stalo o stávce v Belgii dělníku ve skelných hutích, o němž *P. Abel* vypravuje: „Dělník přišel jednou k vůli stávce již o desáté hodině do-

polední domů. Dvěře byly uzamčeny. Klíče od domu neměl s sebou. Tluče tedy, tluče. Konečně otevře mu dceruška jeho maličká dvěře, nakoukne ven a honem zase přivře a zamkne dvěře. A běží k matce volajíc: „Maminko, venku stojí člověk a byl u nás již několikrát.“ Vlastní dítě nepoznalo otce. Tak to daleko přichází, je-li muž rodině zcela odcizen.

Jest povinností svědomitých rodičů dítko nejen *k dobrému vésti*, nýbrž je i *zlého chrániti*. Mnozí rodičové dítky celkem dobře vedou, a přece se jim zkazí. Zkáza má pramen jiný. Zlá společnost, kamarádi a kamarádky, protináboženské schůze a přednášky nevěřecké a nemravné knihy a časopisy, v městech výkladní skříně nesvědomitých prodavačů neslušných pohlednic nezřídka boří, co rodičové pracně vystavěli. Důst. pán P. František Kučera, horlivý farář v Lesnici u Zábřeha mi píše: „Měl jsem kdys velmi hodnou 7letou žačku Mařenku, byla opravdovou radostí matky své, vážené vdovy. Najednou vybočila: byla nepozorná, rozpustila a vzdorovitá. Zmíniv se o tom matce, slyšel jsem slova: „Jsem všecka nešťastná, nemohu změny té si ani vysvětlit, vždyť ji jen k dobrému vedu.“ Za nedlouho vidím na procházce, jak kluk, známý rozpusta, onu Mařenku v prachu na silnici s kopečka svaluje. Při nejbližším setkání tážu se matky: „S kým pak si vaše Mařenka hrává?“. „To já nevím, nemohu přece stále u ní býti“, odpověděla. Řekl jsem jí, co jsem viděl. Poslechla a onen styk zamezila, a milé dítě vrátilo se pomalu opět k dřívějšímu klidu duševnímu.“

Rodičové mají věděti, s kým dítko obcuje, co čte, kam chodívá. Platí to o dětech školních, a rovněž i dorůstajícím 15—20 letém synu a dceři. Nejsou to věru svědomití rodičové, jejichž dítky o 10. ano 11. hodině večerní nejsou doma, ani otec ani matka neví, kde jsou. Tací mladíci mají prý už rozum. Ano měli by ho mítí. Ale právě v této době méně rozvážného mládí svět se jim otvírá, je láká, pokouší a k požitkům a zábavám svádí. Toť doba, kdy se mladý člověk ocitá na rozcestí,

kdy se rozhodne obyčejně pro celý život, půjde-li po vážné dráze ctnosti a spořádanosti, anebo po lehkých stezkách vedoucích k záhubě časné i věčné. Proto dává moudrý Stvořitel dorůstající mládeži za rodiče usedlejší lidi, kteří majíce vlastní zkušenosti a jsouce rozvážni, jsou s to, aby vedli syna a dceru dobrou cestou.

Vdp. děkan holešovský *P. Edvard Wolff* říkával na kázání rodičům: „Zatoulá-li se vám telátko neb jiné dobytce, neustanete, až je najdete; toulá-li se vám však syn nebo dcera dlouho do noci, nedbáte, že se vám kazí a že hyne jejich zdraví a síla tělesná i duševní; bezstarostnost vaše je trestuhodna a hříšna“. — **Nočními toulkami znešvaruje se život rodinný.**

Bylo by zajisté za našich časů mnoho žádati na rodičích, aby dorůstající mládež nikam, do žádné zábavy, do žádné společnosti vůbec nepouštěli, ale ještě hůře jest, pak-li se každá zábava bez rozdílu dětem povolí. Jen tehdy, lze-li rozumně očekávati, že nebude příležitosti ke zlému, povolí opatrní rodičové **slušné radovánky** spolkové, ale zároveň stanoví přesně dobu návratu, a také o dozor se postarají.

Nejen oku jest protivno viděti, nýbrž i nanejvýš zdraví škodливо jest, když mladík sotva škole odrostlý již zvyká *kouření*. Mladík, vlastně ještě kluk, sebevědomě s drámkou v ústech, kloboukem naraženým jako zbůjník Ravašol, s matným obočím a vyzáblou tváří, učitele aneb kněze, který ho ještě včera vyučoval, ani nepozdravující — toť smutný obraz převrácené výchovy, hodící se za fotografii pokrokářsko-volnomyšlenkářského individua. Malíři a umělci máte vhodný námět k účelnému uplatnění svého štětcu, místo různých nahotin!

Mnozí musí, sotva školu vychodili, **do továrny**. Obyčejně bývá již zaměstnání samo v továrně zdraví méně přiměřené; mimo továrny pak se vysedává v zakouřených a zasmrádlých putykách a vůbec se žije nad poměry hýřivě a lehkovážně — jaký tu div, že dělník pak hyne na těle i na duši! A aby mládež měla ke vši té nepleše hojně příležitosti, dostatečných prostředkův

a patřičnou volnost, **osamostatní** neprozíraví rodiče dítě své úmluvou, dle které jest jim povinno za stravu hraditi malý příspěvek, a ostatek se mu ponechá k libovolnému upotřebení a hospodari pak kvapně od tisíce ke stu! Na konec pustí se do Ameriky — tam mu lítají pečení holubi do úst!! Tam raději potom dělá otročinu, než aby v domovině své na vlastním statku klidně, skromně a poctivě se živil se svou rodinou. Dosti takových případů! Bůh to naprav!

7. Tělesná výchova.

Ve zdravém těle sídlí zdravý duch. Z osvědčené zásady této vysvítá, jak nadmíru důležitá jest **tělesná výchova.**

Každé dítě rodí se na svět se zvláštní povahou tělesnou, takže jest těžko, všeobecné dáti pokyny a rady. Slabé dítě se jinak opatruje než silné. Podáme jen několik ukázek ze skutečnosti.

O tělesnou výchovu od narození třeba **svědomitě, ba úzkostlivě** pečovati. Snadno se poruší zdraví, což pak dítě nešťastným učiní pro celý život. Kostí kojencovy jsou měkké, velmi snadno se ohýbají neb i lámou. Nerušme ihned dítě ve spáнку, abychom snad ukojili zvědavost kdejakých tetek a chův, jež by je rády viděly a s nimi se mazlily.

Objeví-li se na dítěku povážlivý úkaz, poradíme se záhy s lékařem. **Svědomitá matka opatruje si, pokud možná, nejraději sama dítě své a jen spolehlivým osobám je svěří.**

Jak často vidáme, že si pěstounka vyjede s malými dětmi a zvědavé své oči pase na kdečem a nedbá, že maličkému v kočárku ostré paprsky sluneční bijí do očí. Zkuste jen sami u sebe, jak to působí, svítí-li vám jasné světlo sluneční do očí. Tak utrží si dítě zárodek k nejhorším chorobám *očním*. Netrpme, aby pěstounky s malými dětmi jezdily na blízku střeňnic (vojenských). Čím jest ostré světlo očím, tím jest silný zvuk uším.

Častokráte nemohou se matky dočkati, až dítka stojí a chodí, i nutí je k tomu ustavičně. A za následek toho dočkají se častokráte — divně znetvořených, křivých *nohou*. Pocituje-li v sobě dítě sílu, by povstalo, postaví se samo od sebe, a více ho na klíně neudržíte.

Velmi důležité jest rozumné *otuzování* od maličkosti. Tílko sílí pravidelným postupem a vlivům počasí statně odolává. K tomu přispívá zvláště pravidelná *koupel*. Voda v koupeli měj přiměřenou teplotu. K jejímu určení budiž v domácnosti teploměr; pocit jest klamavý. Teplou koupele nesmí přesahovati 28° R. Pozvolna beřme vody poněkud chladnější. Chladné koupele posilují, mnoho tepla seslabuje. Nenechávejme dítě příliš dlouho v koupeli, nanejvýš 5 minut. Po každé koupeli ponoříme dítě do studené vody nebo aspoň studenou vodou opláchneme nebo umyjme a ihned položíme do postele.

Velmi prospěšno jest i větší dítka večer před spaním *studenou vodou umývatí*. Děti snadno tomu uvynou, dělají tak rády a mají zdravý a klidný spánek.

Dbejme dále vždycky o *čerstvý vzduch*. Čerstvý vzduch jest života duch. Přebývá-li více lidí po delší dobu v uzavřené místnosti, ubývá kyslíku ve vzduchu, jedovatého uhlíku však přibývá. Jak najednou jasněji svítí světlo, vniká-li otevřeným oknem čerstvý vzduch! Jak čile sebou vrtí a hází i maličké dítka, jakmile je ovane osvěžující dech čerstvého vzduchu! Obzvláště spárny zasluhují v tom vzhledě pozornosti. Dítka i dospělí stráví v dusném, kyslíkem skrovném vzduchu přes celou noc kolik hodin, aniž vědí, odkud to, že z rána pravidelně mají bolení hlavy, jež pomíjí, jakmile se octnou na volném, čerstvém vzduchu. Spánek takový neposiluje zdraví. Ventilace (otvor pro vzduch) by měla vždycky po celou noc býti otevřena. Známo přece, že provětraný pokoj otápí se nejsnáze, protože jest v něm dostatek kyslíku. Mýlí se, kdož si myslí, že otevřeným otvorem vzduchovým ubírá se spárně mnoho tepla. Opak se děje. V řádně provětrané světnici jest nám

přijemněji a tepleji. Chraňme dítky pouze průvanu, nikdy však nelekejme se čerstvého vzduchu!

Šaty dítek buďtež roční době přiměřené, ne příliš teplé, ale též ne příliš lehké: mějme vždy při otužování na mysli tělesnou povahu jednotlivých dítek. Pomněme, že za teplých dnů letních lze se zrovna tak z neopatrnosti zchladiť, jako za tuhé zimy. Líto mi jest, že se *šaty děvčat* tak úzkostlivě řídí *tlakem módy*. Jak bláhovi jsou rodičové, že z lásky k módě, přivlečené odkudsi, nedbají jednak stydlivosti, jednak zdraví dítek. Na pováženou jsou vždycky kratičké šatečky a obzvláště *lidomorny*, v jakých tělo děvčat vězí, jež jmenuje svět „*šněrovačkami*“. Zdržují oběh krve, způsobují chudokrevnost a bledničku. Dítky nejsou „vyšňořenými panenkami“, s jejich zdravím není volno zahrávati si lehkomyslně.

Nemohu zde nezmíniti se o důležitosti *národních našich krojů lidových*. „*Jaký kraj, tak se stroj*“. Národ houževnatě věrný krásným zvykům svým nestane se nikdy loutkou různých naštěptávačů lišících se jak národností, tak i náboženstvím.

Vysoce důležitá jest řádná — *výživa dítek*. V te se dějí velké a mnohé přehmaty. Mnohé děti často z rodin zámožných, neprospívají, protože jsou nedostatečně živeny. Zdá se to býti proti mysli; a přece jest to skutečně pravdou, ježto strava jest nepřiměřena. Ne to živí člověka, co pojídá, nýbrž jen to, co žaludek jeho ztráví. Žaludek dítek jest ještě sláb, jako veškeré ústrojí dětské, proto třeba dítkám především snadno ztravitelné stravy. Koli kráte podávají se dítkám hlavně pokrmy takové, které pouze jazyk dráždí, ale výživnosti nedodávají. Nevědí, kolik by snesli dětem pamlskův a cukrovinek, samými sladkostmi by je krmili — ze samé lásky a něžnosti. Dítky, jež stihlo takové neštěstí v podobě „něžných“ matek a tetinek, nemají chuti k pokrmům výživným, protože žaludek jejich jest načisto zkažený. Řádně živené, nezpovykané dítě po takových věcech nezatouží a i když mu je kdo dá, nedotkne se jich

Pokrmý silně solené, ostře kořeněné a kyselé dětem se naprosto nehodí. Maso, obzvláště „vuřty“ též se nedoporučují. Dítka, požívající takových pokrmů, nabývají nečisté krve, hojně vnitřní palčivosti a horka a proto častěji žízně, ale nikterak silnějších údů. Silné látky ostré vylučují se pak obyčejně z krve vyrážkami na kůži. Co říci o **zrnkové kávě**, zamilovaném nápoji sestřiček a bratříčků kávových! Jest **jedem** pro děti, třebas není silně upravena; kazí žaludek, třebas jí ponenáhlu uvykal, ničí trávení a klidný spánek, ježto rozčiluje čivy. Modrozlutá kola u očí dítek pijících kávu jsou neklamným znamením jejího škodlivého účinku. Jest pouhým vrtochem a vášní, myslí-li leckdo, že se bez ní neobejde. Ušetřme aspoň dítek a nenavykejme je požívati kávy.

Co jsme řekli o kávě, platí i o **pivu** a všelikých **lihových nápojích**. Hříchem zrovna do nebe volajícím jest, podává-li se dítkám **kořalka** k pití. Pití kořalky rodičů mstí se i na dětech. Nepopře nikdo, že tělesné i duševní vady rodičů dědictvím přecházejí i na dítky. Velké procento tělesně zakrnělých a duševně docela nebo částečně blbých dětí vysvětlíme si požíváním kořalky a vůbec lihových nápojů rodiči a dítkami. Prý se přihází, že zábať chtivé matky, by se bezstarostně mohly oddati tanečnímu plesu, dávají dětem kořalky nebo čaj jim upraví z makovic. *Běda světu pro cizí hřichy!*

Co mají tedy dítky jísti a pítí? Nejlepší potravou dítek jest **mléko**. Odrostou-li, navykejme je moučné zasmažené polévce a moučným pokrmům. V tom lékaři dávno se shodují, že zasmažená polévka z mouky (kaše) s mlékem jest mnohem výživnější a snáze ztravitelná nežli velebená silná mokka, protože obilná zrnka obsahují veškeré látky, jichž lidské ústrojí k vývoji svému potřebuje. Neberme k tomu mouky nejjemnější, protože se jí nedostává právě nejživnějších látek, které jsou hned pod slupkou. Mnohem lepší je mouka sešrotovaná (tluč), v níž zrnka i se slupkou se melou. Místo zrnkové kávy dávejme dětem **kávu sladovou**. Neříkej nikdo, že taková strava nechutná. Ó chutná příjemně, když jí člověk

navykne, a měli byste vidět, jak blaženě si pochutnávají děti denně na misce zasmažené polévky z mouky. **Omrzí se nám kdy chléb?** A jak by moučná polévka se zmrzela, jsouc z téže hmoty!

Nezpykávejme děti pokrmu, o nichž víme, **že jsou škodlivy**. Odvykati jest vždy těžko. Zpovynanému a špatně živenému dítěti nepochutná posléze ani chléb máslem namazaný.

Raději **zeleninu** než maso dívky jídávají. Zelenina jest zdravá, čistí krev a osvěžuje ji, proto ji dětem neodpírejme. Nanejvýš zdrávo dětem jest **ovoce**. Borůvky se pro ně hodí nejlépe. V době sklízně borůvkové, jak známo, chodívají lékaři na prázdniny, protože mají nejméně práce.

Jablka a hrušky jsou pochoutkou již i pro nejmenší dívky. Dobré jablko jest pravým lékem dětskému ústrojí. **Sázejte ovocné stromy, kdekoli najdete místo!** Sedláci, rolníci, „agrárníci*“, mějte se k dílu!

Navykejme tudíž dívky jednoduché *stravě nedráždivé*, po přednosti **mléku** a pokrmům **moučným**, a pak radost mítí budeme z dítek zdravých, jako buk statných.

8. Duševní výchova.

Výchova dítek děje se **uvyčváním**. Dítě musí si zvyknouti správně jednati a smýšleti. Dítě, aby bylo pilné a pracovité, musí si od malička zvykati činnosti, nesmí líně dřepěti a věšeti hlavu bezmyšlenkovitě. Dítě budiž tiché a snášlivé. Navádějme je tudíž, by se s bratřími a sestrami snášelo i s hračkami svými rozumně si vedlo. Navykáme-li dítě záhy v mládí, by sobě leckteré radosti nebo vyrazení odepřelo, dovede i v pozdějším životě býti zdržlivým a skromným.

Zvykem dostává se vůli směru, jenž se ustálí **v charakter, v povahu**.

Život lidský nebývá prost útrap a strádání, jest to úděl potomkův Adamových. Proto ať už i to dítě příle-

*) Co to za cizácký chomou na hrdlo rolnictva našeho nasazen!

žitostně se učí, všeličeho se zříkati a strádati. Nemusí se mu hned každý nápad, každé přání vyplniti. Také nezvykejme dítě pohodlí, požitkům, přepychu, kterým bude později v životě sotva moci hověti. Nepodá-li se dětem příležitost k tomu, čeho kdysi zcela určitě zanechatí musí, usnadní se tak dítkám nesnáze a obtíže v pozdějším životě, neboť snadno se navyká, těžko se odvyká. *Zvyk má železnou košili*, praví přísloví. Komu blaho dítek leží na srdci, přičiňuj se, aby si dobré zvyky zamilovaly pro celou další dráhu životní! Slovácké přísloví praví: *„Ohýbaj mňa mamko, dokud je mně Janko, až mně bude Jano, nedám sa ti, mamó“*.

9. Dětská hra.

Jakmile se probouzejí duševní vlohy dítěte, jakmile rozumek jeho se hlásí, počínej též vliv rodičů na ducha dětského. První projev duševní činnosti jest **dětská hra**. Zdravé dítky od přirozenosti rády si hrají a rodičové nemají skrbliti pobídkami a pokyny svými. Pud činnostní, jenž se u dítěte hlásí, musí dostati přiměřenou zábavu a potravu. Čím jest práce věku mužnému, tím jest hra dětství. *Člověk zrozen jest ku práci, jako pták k letu*. Činnost nepozorovaně cvičí a posiluje duševní sílu dítěte. Nepřičiňují-li se rodičové, aby přirozený pud tento podporovali, pozbývají dítky ponenáhu zájmu a záliby v činnosti a otupují smysly: Děti, které nejsou činnosti uvyklé, zabředají velmi snadno u všelijaké neřesti; **jestiř zahálka d'áblova poduška**, všelikých nepravostí počátek.

Nejjednodušší hračky jsou nejlepší. *Hračky maličkých* buďtež trvanlivé a pevné a takového druhu, by jich všelijakým způsobem mohly užívat. V létě zaopatřme dítkám hromadu písku na slunném, ne však příliš slunečném místě, dejme jim několik plechových lžiček a plechových nádob, malou lopatku a malý trakač nebo táčky. Děti budou se bez umdlení jimi zabavovati. *Pro chlapce* hodí se zase stavebnice s rozmanitě pojmenovanými dřívky nebo pravidelně upravenými kamínky. Dají se z nich

zbudovati obydlí, kostely, mosty a j. Vojáci ovšem nesmějí chyběti, neboť ti upoutají zájem hochů náramně. Nemusí však k tomu býti snad vojáci z olova, jež se brzy polámou a pak zahodí. Chlapci spokojí se na čisto prostými vojáky z papíru, jež si na tužší papír nalepí, potom vystříhnou a dřevěnými podstavci opatří, aby stáli. Velmi rádi hrají si chlapci se železnicí. Třeba jen sebe nepatrnějšího popudu rodičů. Obrazotvornost dětská vymyslí si podivuhodné složeniny. Jednoduché pásky papírové jsou jim železničními kolejemi, z několika deštiček a polínek postaví se mosty, tunely (průkony) a celá nádraží.

Děvčatům, vzhledem k budoucím jejich povolání nejvhodnější hračkou jsou panenky, kočárek pro ně a světnička; s pannami se pobaví vždycky s obzvláštní zálibou. Též v tom vystříhejme se přepjaté nádhery a výloh; dítěti jest vskutku jedno, stojí-li panenka 10 K neb 1 K. Dítka jsou od přirozenosti skromné, bez velikých nároků. Nakoupíte-li děvčeti hojnost sebe pěknějších panenek, uvidíte, že je všecky stranou pohodí a vezme si kousek dřeva, ustrojí jej v panenku, navěsí na něj všelijakých hadříčkův a po celé hodiny se jí zabaví. Obklopte chlapce celým krámem hračkářským, po krátké době nechá všeho, vezme svou lopatku, zajde si na hromadu písku, napěchuje táčky a upraví třebaš v písku pravidelnou zahradu se stezičkami, trávničky a skupinami stromovými. Dítka chtějí samostatně tvořiti a své myšlenky na jevo dáti. Četné drahé předměty, jež hračkářské obchody vystavují, nemají velké ceny, protože dítě neví si s nimi rady. Jest ovšem kolikráte obtížno vyhověti prapodivným přáním a choutkám, jež děti mají. Chtějí na př. z malých deštiček sestaviti vozík, přejí si praporečkův a stožárů, tyčí telegrafních, celých vlakův a otec vracející se zemdlen z práce, aby pomohl, aby věděl, to všecko udělat, aby byl učitelem v tom, čeho sám nezná. Ale jak šťastným jest dítě, popraví-li mu leccos otec, sklízí-li mu, co se mu rozpadlo! Jak blaženě a sebevědomě se kouká chlapec, podařilo-li se mu hojně

a dobře zbudovati a je-li otec, jenž sotva pro samé stavby do pokoje volně vkročiti může, tak dobrý a vlídný a prohlídá-li si všecko — a dá si od něho vysvětliti a vyložiti, co to neb ono znamená. Jest sice pravda, že zejména v posledních letech před docházkou školní jsou dítky v té příčině na obtíž, bylo by však velice pochybeno, kdyby rodiče jim toho nechtěli dopřáti. Z dítek takových ať mají rodiče radost, neboť dítky ty jeví čilého ducha. Rodičové, dopřejte jim ho, dbejte jen, by neutrpěly škody, zabývají-li se kladivem neb kleštěmi, dlátem neb nebozezem. Dítky napínají při tom ducha svého přemýšlejí, soudí a úsudky tvoří, střádají si vědomosti a zkušenosti, duševní život jejich se posiluje. Několik deštiček nebo kousků lepenky, jež zpotřebují, několik archů papíru, jež pomaľují, povykrajují a polepí, jsou laciné a výtečné hračky. Čím více se chlapec za dne svými hříčkami a plány unavil, tím zdravěji a klidněji večer se ukládá ku spánku; a nezabil, neztratil dne.

Těžko jest často zaměstnati dítky účelně za ne-utěšených dnů zimních. Zatím však blíží se *svatý Mikuláš, Štědrý den s Ježíškem, jesličky, radostné Vánoce, svatí Tří Králové*; dostane dítko pěknou knížku s obrázky; v ní jsou namalované krásné květinčky a stromy, rozličná zvířata zobrazena, pěkné veršičky a malé povídky natištěny. Jak rády shluknou se dítky kolem otce nebo matky, ukazují-li jim pěkné obrázky a vykládají-li o nich, co který značí. Při tom vypravuje matka roztodivné zajímavé pohádky a pověsti. Dítky napínají sluch a vypořádávají se na to a na ono. Již i ti maličcí zapamatují si, co všecko v knížce té uvidí. Jak vděčně naslouchají dítky, vypravuje-li jim kdo hezkou povídku! Jak se budí jejich zájem a obrazotvornost obohacuje! Nevypravujme však dětem *pouhé* báchorky a pohádky, ne každá pohádka hodí se pro ně, vypravujme jim události **z dějin naší milé vlasti** a nezapomínejme na **biblické příběhy**. Matka, která dovede dobře vypravovati, nasťrádá v duši dítek svých bohatý poklad vědomostí všelikého druhu. Osoby z příběhu budou dítku vzorem a příkladem

i jeho jednání a i když později leckterý větrný zánek, jež si dětská obrazotvornost v mysli vybudovala, se rozplyne, základní zásadu — *mravní naučení z příběhu přece vstoupí si hluboko do duše.*

Na jedno ještě upozorňujeme. Do zahrady a ke hře neoblékejte děti v šaty nejlepší. Dítka sice musí se naváděti, aby si věcí svých šetřily, ale při hře ať se batolí nenuceně. Brání-li se dítkám býti čipernými a veselými, poškozují se jejich tělo i duch. Jest naprosto nesprávně, chtějí-li matky z *malých dítek míti již mladé dámy a mladé pány*, kteří se jen v hezkém úboru procházejí. To se spustí nářek, příběhne-li Kačenka v šatečkách od trávníku umazaných neb František s kalhotkami natrženými. Ovšem mají dítka šatů svých šetřiti; avšak hrou a žerty má se též osvěžiti duch a tělo. Zamazané šatečky a natržené kalhotky jsou opravdu maličkostí. Nejlépe si poradíme, dáme-li dětem ke hře šaty nikoli nejlepší. Pohlížeje na děti jako na děti a povzbuzujeme je k radovánkám v pravé míře a odchováváme si *šťastné dítka, kterým roztomilé mládí nikdy nevymizí z paměti!*

10. Výchova k pracovitosti.

Dětská hra jest stupeň ku práci vážné. Dítka ať se záhy i práci přiučují; neboť *šťastný člověk, jemuž není pracovati za těžko.* Dítě, které pilně si hrávalo, bude i pilně pracovati. Práce ovšem vyžaduje vytrvalosti, trpělivosti a neúnavné činnosti, obzvláště, není-li nám po chuti. Rozdíl ten mezi prací a hrou ať dítka záhy učí se poznávati. Když si pohrály, navádějme je, aby hračky své opět řádně zabalily a uklidily. Hra dítka unaví a velmi rády odběhnou a nechají vše v hrozném nepořádku. Toho netrpíme, nýbrž přimějme je, by pořádku dbaly.

Mají-li rodičové vhodné zaměstnání, jež by i dětským silám bylo přiměřeno, ať nemeškají dítka k tomu přibírat. Rozličným způsobem může i čtyř-, pěti a šestileté děvče

v kuchyni matce již býti nápomocno. Af jen něco dělá, třebaš by snad miska někdy odnesla to svým životem. Vhodné zaměstnání skýtá zahrada i pole. Pro děti v městě nebo ve velkých místech továrních jest mnohem obtížněji najíti vhodné zaměstnání. Hejna uličníků*) pobíhají po městě, nevědouce, co si počítí a proto jsou všeho schopni. Většina by měla dosti práce se školními úkoly svými, ale otec i matka málo o to dbají a proto odbudou je na rychlo. Co vykvete z takových chasníků, než ničerní proletáři a práce se štitící pobudové, pražští pepíci, brněnští grázli, vídenští štryci? *Karel Veliký* naporučil svým dcerám, aby předly a tkaly a nosily jen šaty, jež ušily pilné ruce vznešené choti a dcer jeho. Na knížecích dvorech dodnes je zvykem, že veškeří princové učí se řemeslu dle své libosti.

*Uvykly li dívky práci a činnosti, jest štěstí jejich zajištěno; vydělají si čestným způsobem chlebiček a nedají se strhnouti s cesty ctnosti. Jest na to důraz klásti, ježto za dnů našich vyhybání se práci tělesné více a více se šíří. Není správně, netrpí-li v „lepších rodinách“, by dcery domácí chopily se koštěte, náčiní jídelní umyly, z trhu tašku plnou po ulici nesly. Zapomínají potom, co jest práce vůbec, a práce pozbude u nich cti a vážnosti. „Lepší**) svět“ straní se dělníka, jakoby se jeho pozdravem nebo hovorem s ním pošpinil. A přece přátelské slovo nedá více námahy nežli sprostota, s jakou se chová kolikráte k dělníkovi.*

11. Výchova k snášlivosti.

„Tati, nabijte Karlíkovi! Bere mi pořád panenku“. Tak vybízí malá sestra trestající ruku otcovu na svého

*) Mnozí moderní vychovatelé považující se za pouhého hodinové učitele ani nenadomenou svých uličnických žáků na ulici ze strachu a lenosti, aby nebyli od kolegů „volnost“ sobě i žákům donávajících prohlášení za tmáře a zpátečníky, že se namáhají, aby z jejich svěřenců nevyrůstali „klackáři“.

**) Téhož názvu jistě nebyl katolický křesťan.

bratra. „Mařenka mi roztrhla mé vojáky; vždycky mi to dělá naschvál“, křičí zase malý Karlík. Teď utrápený otče, zjednej mír!

Není to tak lehké; neboť kdo odhadne hned větší neb menší trestnost? Pravidlem bývá pořekadlo: „*Jeden jest za 18, druhý beze dvou za dvacet*“. Snášejte se ve spolek, a neučiníte-li tak, dostanete oba trest. Hašteření bratří a sester nezanikne ovšem nikdy, není však hlubokých kořenů, brzy se vypouští z raměti. Postavte malé svárlivce každého do svého kouta, netrvá dlouho a zase sedí pospolu. Jeví-li však dítě obzvláštní náklonnost k hádce a hašteřivosti, věnujme mu zvláštní pozornost a napadané dítky mějme pod ochranou. Pátrejme po příčině zvláštní popudlivosti dítěte. — Je-li chorobno, zasluhuje bedlivé šetrnosti. Avšak drzost, nevlídnost a nesnášlivost buďtež všemožně odstraňovány. Dítky ať si uvykají ve spolek snášeti se a k vůli míru nestáti urputně na svém z lásky k bratrům a sestrám. Učta k cizí vůli, cizí práci, sebezapíravost, skromnost buďtež již i dítkám vštěpovány a v nich cvičeny. *Jak blaží člověka práce a obět' za jiné!* Co pudí **milosrdnou sestru** k loži těžce nemocného, co vede **missionáře** v pustiny cizích dílů světa? Což jiného, než vědomí, že *pracuje a trpí dle vůle Boží pro bratry a sestry v Kristu, aby blaženosti dosáhli.* —

A naopak — jaký vztek, jaká nespokojenost a rozmrzelost, jaká zloba lomcuje člověkem, jenž se nenaučil řídit se jinými, jen se považuje ustavičně za odstrkovaného a málo všímaného! Zpupný duch proletářův a anarchistů tak vzniká. Zárodky samolibosti i sebezapíravosti mají základ již v nejútlejším dětství.

Vždy ať si vedou rodičové s přísnou **spravedlností**. *Již při hře jeví se obraz řádného života společenského.* Každé dítě ať má svůj majetek, jež sem tam bratrům půjčí, na nějž však samo má **právní nároky**, aby si ho ve sporných případech uhájit mohlo, při čemž jsou mu otec a matka ochranou. *Velmi nebezpečno jest, dávatí jednomu dítěti přednost před druhým.* Jaký bude

následek takového nadržování? Odpor a tajený vztek v srdci proti vlastním rodičům, nenávisť a zášť k bratrům a sestrám, jež tvoří kolikrát ještě i za hrobem rodičů hlubokou propast mezi dítkami. Vzpomeňte si jen na *biblický příběh o Jakobovi a Josefovi*. Takovým nadržováním mizí domácí mír, trhá se něžná páska přátelská, jež pojí bratry a sestry vespolek a je všecky s rodiči. U věci té nemohou býti rodičové dosti opatrní. Co po tom, slyšíme-li: „Frantík jest miláček tatínekův, Mařenka miláčkem maminčiným“. Častokrát nemyslívají při tom rodičové praničeho; ale v řečích takových pro ostatní bratry a sestry vždycky vězí cosi urážlivého. Neujmeme se též snadno v mazlíčku tak zpovýkaném domýšlivost a troufalost, že pak se z něho vyklube *kazimír domácí a katan na ostatní bratry a sestry?*

12. Pěstění ušlechtilé mysli.

Záhy pěstujme u dítky *smysl pro krásu a slušnost, odpor k ohyzdnosti a sprostotě*. Ještě než rozpozná právo a bezpráví, přiučujme je pocitu, co se sluší a co nikoli. Dítka rády ničí, co se jim do rukou namane. Toho netrpíme. Ani tenkrát, jsou-li to předměty nepatrné ceny. Ukažme jim, jak krásné je všecko, je-li to jako nové, jak jest to šeredné, když se všecko pomaže, potluče a poháze. Rodičové, šetrně si vedte, nakupující hračky a navádějte děti, aby všecko, cokolí mají, rádně na své vykázané místo poklidily a dobře si vše opatřily. **V zahradě a na poli** dbejme toho, aby děti netrhaly kdekteré květiny a nelámaly stromův a keřů. Záhy přísní buďme na ně a neopomeňme, kdyby neposlechly, hned po skutku poklepati jim neposlušné prstíčky. Nezanedbáme-li toho v prvních letech života, bez obavy budeme moci dítky poslati do nejkrásnější zahrady s květinami neb ovocem, nenadělají v nich škody.

Všimejme si, jak dítě se chová ke **zvířátkům** ve svém okolí. Není sice radno, aby se psy a kočkami

příliš důvěrně si počínalo, *žádného však zvířete nesmí trápiti*. Nedovolujme dětem dívati se, jak se zabíjí zvíře. Příběhův a událostí hrozných afsi slovem, obrazem nebo skutkem neuvádějme jim na mysl: ať nespatri nikdy očima svýma, co se pro ně nesluší. Věci takové vtisknou se v srdce dětinské hluboko a tkví v něm po celý život. Dítky potom jsou buď lekavé anebo cit jejich se otupí, takže i chladnokrevně utnou ptáčku hlavu, nebo ničí mu hnízdečko, nebo utrhnou broučkům křídélka nebo nožičky. Ukrutný pronásledovatel křesťanů — Diokletián — jako dítě bavil se trápením much, srdce jeho v letech pozdějších bylo proto i k lidem ukruté. Dětská obrazotvornost jest vnímavá a poddajná, proto pečujme o to, aby byla sycena čistými a šlechetnými obrazy a představami. —

Přírodu s veškerým tvorstvem jejím pozorujme jako chrám Boží*) a se srdcem nadšeným uvádějme dítky v svatyni jeho. Učme je vážit si všeho, co nám skýtá, všimati si vzrůstu a rozkvětu květin a stromů, zpěvu practva a ruchu zvířat doma i na dvoře, na poli i v lese, pozorovati let ptáků, vánek větrův a tažení mračen. Vyveďme je, aby patřily na velebnou duhu, by se podívovaly vznešenému západu slunce. Rodičové, vycházejte s dítkami do Boží volné přírody a upozorňujte je na krásu rodných niv a lánů, luhův a hájů. Vystupte s nimi na vrchy a kopce a přehlízejte vinoucí se údolí, odpočiňte si na pokraji lesíka a pochutnejte si s nimi na skývě chleba s sebou přineseného. Učme dítky přírodě rozuměti, potom budou ji též milovati. Hrouda rodného domova přiroste jim k srdci a nebudou se v celých zástupech hrnouti do měst na služby za „*lehčím chlebem*“.

Vážné pozorování přírody budí a pěstuje **náboženské city**.

S jakou zálibou pohlížejí dítky na **měsíček a hvězdičky**, jež na nebi září! Přebývat tam Otec

*) Ne však ve smyslu pokrokářských měšťáků, jímž v kostelích katolických smrdí svičky!

nebeský, nebeská Matka a mnoho andělů. Každý večer vyhlídá dítě oknem, zda již hvězdičky se probudily, zda je Pán Bůh již rozžal, zda andělíci též měsíček čistě umyli nebo zda jest venku tma. Když jest nebe hvězdami poseté, jaká posvátná úcta se zmocňuje srdce hochova, jindy čilého, teď klidného a tak mohutně dojatého, že by bezděčně volal: „**O Bože, jak jsi mocný!**“ Záhy tuší dítě, že Svrchovaný Vládce trůní nad námi, před nímž všecko padá na tvář svou, Jemu se koříc. Křesťanští otcové a matky, beřte záhy dítko své na klín svůj, učte je ručky spínati **k modlitbě**, vypravujte jim o Ježíškovi, o Pánu Bohu a božských věcech. Tak činil nábožný Tobiaš. Záhy od dětství učil syna svého bázni Boží, učil ho vystříhati se hříchu a činiti dobré. V životopisech svatých dočteme se na každé stránce, že zbožný otec nebo zbožná matka záhy v dětství vedli je k ctnostému životu. *Nejsou-liž i naše dítky povolány, aby se kdysi svatými staly?*

Zvláště u věku dětském ušlechtilým vlivem působí **bohoslužba katolická**. Pro každý smysl má tu dítko něco milého. Slova, zpěv, hudba, obrazy, vše jest zdrojem vzdělání ducha dětského a pramenem zušlechťení srdce. Mnozí velcí a mocní mužové (na příklad Napoleon) dosvědčovali, že dojmy v mládí bohoslužbou na ně učiněné po celý život blahodárně v duši jejich působily. Jak bylo by to možno, kdyby v bohoslužbě katolické nebylo, čemu i dítě rozumí, co je dojmá. Vznikají-li však dojmy, které po celý trvají život, pak má bohoslužba katolická velikou důležitost u výchově mládeže (Dr. Blanda, Pastorálka 118).

Když na služby Boží přijdu a vidím tu rozžaté svíce, vonný oblak vystupujícího kadidla, služebníka církevního se kořícího a kam pohlédnu, všude kolem sebe na kolenou děti i dospělé i starce, chudé i bohaté, i lid všelikého stavu a všickni svých očí, srdcí a rukou k Bohu Svátostí zakrytému pozdvihují; tuť jakoby před sebou viděl Otce nebeského na trůně, jak poklony svých dítek přijímá, do celého světa dary a rozkazy

rozesílá; — a tu umlkuje, co ve mně neposvátného; zapomínám na svět se vší slávou a rozkoší jeho; *má modlitba jest vroucnější nežli doma, síla nevypravitelná do duše mi vstoupuje.* — Nepřispívá-li to vše k zušlechtění srdce! (J. K. Škoda, Katechetika 159.)

Ukazovati jest k *ideálům*, by budoucí pokolení usilovalo o *zlepšení poměrů* nynějších. Lidé bez všeliké ideální snahy podobni jsou červům na zdechlině se živícím. — Člověk není stvořen ani k *létání* ani k tomu, by po zemi se plazil. *Zpřima* stoje, má bystrým zrakem důl, dále i výši obzírati. (Almanach pražské reálky čís. 1893.62.)

Posilováním **snažení ušlechtilého**, osvěcováním **rozumu** a buzením **záliby** ve věcech ušlechtilých brání se, by stránka smyslná nevybočila ze svých mezí.

Sv. Jan Zlatoústý: když divoká zvířata mezi lidmi žijící poznenáhla přirozenou divost svou trátí, krotnou a s lidmi pokojně a tiše přebývají a obcují — jakož dobře dí básník: „*Dlouhým též se časem naučí poslouchati nás — lev*“; proč bychom se divili, že i naše smyslné náklonnosti, jsouce jednak rozumu podrobeny, p. zenáhlu zkroceny bývají, t. j. poznenáhlu rozumu přivyknou, s ním současně jsou činny a rády a ochotně povelu jeho poslušny bývají. (Ludv. Granadského — Vůdce hříšníků 303.)

Výchova má též míti na zřeteli, aby mládež stala se **řádnými syny a dcerami vlasti své**. Má seznámena býti s dějinami, se zařízeními a zákony své vlasti, by ochotnou se stala, pro vlast obětovati v čas potřeby statek i krev.

Láska k vlasti bude pro nás vždy povinností neporušitelnou a posvátnou. Učení evangelia a příklad našeho Pána Ježíše Krista ukládají nám v té příčině těžké závazky; my na ně nikdy nezapomeneme. Proto jest nám vlast svou nejen ctíti a milovati, když nás vyznamenává, nýbrž jsme jí láskou a úctou povinni vždy, byť bychom i nízko byli postaveni a opovrženi. Neboť jest to přece vlast, jež v dětství nás vychovala,

život náš zachovala, která o naše potřeby se stará, jejíž hranice nás chrání, jejíž půda nás vyživuje. A byt bychom i vyvržení byli do zemí cizích, přece bychom nikdy nezapomněli na svou vlast, a její dítky bychom přece vždy v lásce a úctě k ní vychovávali. Opakují: *Jest to svatou povinností vychovatele mládeže, by ji vždy a všude v lásce k vlasti vychovával*, ji horlivost pro její slávu a oddanost pro její zájmy vzbuzoval. (Dupanloup I. 412.)

Křesťanství žádá, bychom vedle lásky a oddanosti k vlasti učili se v úctě míti všeliké dobré, nechť kdekoli se vyskytuje a mohli-li bychom kdy, bychom prospěli nejen *vlasti své*, nýbrž **lidstvu celému**. (Šauer, Paedagogika 182.)

A ještě slovo o **výchově národní**. Právě pro národnost dnes tolik sváru na světě. Kdyby i zde se uplatnily **zásady křesťanské**, nebylo by též odnárodnňování a utiskování národnostního. Pravá láska k vlasti a národu je ctností ušlechtilou, ale nikdy nejevší se jako nenávisť ke straně druhé. Láska k oné řeči, v níž jsme se od matky naučili Boha znáti, k Němu se modlití, jež jest nejněžnější páskou mezi otcem, matkou a sourozenci, je přirozenou a posvátnou. *Zkušenost učí, že nevážnost a opovrhování jazykem mateřským obyčejně spojeno bývá i s nevážností a opovrhováním náboženstvím matkou vštěpovaným*. Čteme proto v Písmě sv., kterak slavný vůdce lidu vyvoleného, Nehemiáš káral ano i bil ty, kteří se odnárodnňovali lidu a jazyku mateřskému. Proč vštěpujte, čeští rodičové, svědomitě dítkám svým lásku k jazyku posvěcenému sv. bratřími Cyrilem a Methodějem, kteří nám z lásky k našemu národu přeložili Písmo sv. v jazyku slovanském, v onom jazyku, k němuž i nejslavnější naši panovníci, sv. Václav a Otec vlasti Karel IV. tak upřímně lnuli. Vždyť naše mateřská řeč česká tak jest bohatá a krásná, že vystihne nejjemnější odstíny myšlenek a citů. Všimněme si jen na př. slov: Jdu, chodím, chodívám — „Když jsem já k vám chodíval.“ Ať se pokusí jiný národ vy-

řádit, co jediným slovem tím našinec cítí! Sotva kterému se to podaří, kdyby mu prsty i jazyk pozlatil, jak se říká, třeba mají „kultury“ na fůry! — Ovšem každý národ má své přednosti a dobré vlastnosti zase jiné. Opovrhování národa národem sousedním je barbarské, pohanské!! Lidstvo veškero je rodinou dítek Božích o vznešených různých darech, jimiž národy podělila Nevyzpytatelná Prozřetelnost Boží.

13. Výchova k poslušnosti.

Mistrovským dílem výchovy jest *pěstění vůle*. Již shora jsme se zmínili, že lidská vůle hříchem dědičným nakloněna jest více ke zlému než k dobrému. Zárodky zla brzy se hlásí a sílí, dostávají-li od svého okolí s'ovem i příkladem potrav y a posily. Z ulice zejména donesou dítky domů mnohé věci, jichž se rodičové děsí. Nezbyvá, než rázně zakročiti a plané výhonky pozutinati.

Vychovatel vynalož veškero svoji sílu a působ vlivem svým na dítko tak, by myšlenky, city a vůli vychovatelovu dobrovolně do sebe vsálo a dobrovolně si umínilo konati, co vychovatel zamýšlel. Cizí vůle musí se státi pravidlem vlastního jednání.

Jako zahradník zkřivený stromek zdlouhavě avšak důsledně rovná ohýbaje a přivazuje ho k silnější podpoře, tak rodičové ustavičným vážným vlivem svým vedte vůli dítěte k dobrému a na dobré dráze ji udržujte. Svými rozkazy a zákazy stavějí moudří rodičové hranice, mezi nimiž smí se dítko pohybovati, jichž nesmí přestupovati. Dítky činí, co jim poručeno, **poslouchají**. Neposlouchají-li, nevyhnou se **trestu**, poslouchají-li, získají si spokojenost a přízeň rodičů svých, již se jim v odměnu dostane slovem nebo skutkem. Bez poslušnosti nelze si výchovy mysliti, bez ní jsou všechny námahy rodičů marny. Povinností dítek jest — **poslouchati**, povinností rodičů, od dítek **poslušnosti požadovati**. Požadavek rodičů je skalopevný, ať si jest nezkušeným, rozmazle-

ným matkám nepohodlným a nemožným, neb ať si moderní mudrci myslí, že nucenou poslušností láne a ničl se vůle a vývoji charakteru se překáží. *Matka, již se zdá býti nemožno žádati poslušnosti, sama si dává vysvědčení, že není schopna vychovávatí dítky.*

Dítě poslušnosti uvyklé vychovává se snadno a uhlídá se lehce, neposlušného dítěte však ani neuhlídáte ani nevyučíte. Stopujeme-li životní dráhu zločinců, přesvědčíme se, že vždy neposlušnost v mladosti byla kořenem všech pozdějších zločinů.

Poslušností mohutní mravní síla dítěte.

Napřed poslouchá nuceně, potom ze zvyku, posléze z radostné důvěry v lásku a rozum vychovatelův a konečně *svobodným rozhodnutím vůle vlastní*, jež se zákonu podrobuje. Kdo záhy nevykl poslušnosti, učí se později těžko, většinou trpkou školou životní, přemáháním sebe; často zůstává doživotním otrokem svých vášní a choutek.

Vůle poslušností se neničí, nýbrž povznáší a posiluje; leda že by snad přespřílišnou přísností dítě se zarazilo, nebo kdyby se nemožností nebo věci jeho přirozenosti odporující od něho žádaly.

Matky, které neposlušnosti dětí povolují a návyk poslušnosti „odkládají, až bude dítě větší“, pletou netoliko na sebe bič, nýbrž zaviňují nepotřebné obtíže v dalším jeho životě. Malé dítě snadno se odchovává, velké těžce. Připomínáme ono slovácké přísloví: *„Ohýbaj mňa, mamko, dokud je mně Janko, až mně bude Jano, nedám sa ti, mamó“*. Lehká rána, která sem tam někdy v pravou chvíli padne v prvních letech života, uspoří dítěti mnohou slzu a žalost v době pozdější. Jak přesvědčíme dítě, že najednou jest mu poslouchati, jestliže po 4, 5 roků řidilo se vůlí svou? Nezvyklý rozkaz a poslušnost jeho zdáti se mu budou čísi *lilůstkou a tyranstvím*, proto buď vůbec neposlechne anebo jen z přinucení, s odporem a nevolí, *a taková poslušnost mravně nepovznáší.*

Ze dvou hlavně příčin bývá kolikráte matkám těžko, zjednatí si poslušnost. Zakazují mnoho, bez rozvahy,

z pouhé choutky — a co zakázaly, to prosbami a pláčem, lichocením a křikem později si *opět dítka vyvzdorují a vydobudou.*

Odkud nabere dítě v takových případech přesvědčení **o potřebě a nezvratitelnosti rozkazu rodičů?** Kdyby matka přikazovala a zakazovala jen, co jest potřebno, musila by nezvratně vytrvati při své vůli. Dá-li se později uprositi, poroučela jen z choutky a libůstky, anebo jest tak slabou, že povoluje, ačkoli *povolností svou dítěti škodí.* Dítě vyzozoruje to s naprostou jistotou a bouří se proti libůstce anebo svou mocnou svévolí zahanbí slabou matku a časem vzmostní u něho vědomí vlastní síly měrou povážlivou. *Tak rostou vyvrhelové společnosti lidské — anarchisté, nihilisté a zločincové druhu nejhoršího.*

V nemálo rodinách jest postup výchovy takové tento: Dítěti se něco zapoví a zakáže. Napřed prosí, pak vzdoruje a konečně křičí; potom dostane bití, vystrčí se za dvěře neb se postaví do kouta — die toho, jaké trestní právo vládne v rodinách. Po chvíli přijde „*odprosit*“ a dostane — jakožto mzdu za prokázanou lítost a jakožto znamení smíru — totéž, co mu právě byli zakázali. *Matka má radost ze svojí přísnosti* a dítě provádí v nejbližší příležitosti touž komedii s týmže výsledkem.

Co působí „**opičí láska**“ rodičů k dítkám, vypravuje křesťanský „*Přítel dělnictva*“ ve Štýrském Hradci v článku, jenž zasluhuje, aby si ho hluboko do srdcí vštípily matky, otcové a obzvláště stařenky, které k nezpůsobům dítek tak často jsou shovívavými. Zminěný list píše:

„*Jak zhoubně působí povolnost rodičů k dětem u výchově, ukáži vám, křesťanští rodičové, na tomto příkladě:*

Jeníček byl dítkem asi jednoletým a ovládal ze své kolébky již celý dům. Po čem napráhl ručku, bylo mu dáno; a zachtělo-li se maličkému světoobčanu křičeti, hned se dostavila matka a pěstounka. Kdysi pěstounka

neučinila, co si přál malý „princ“, dal se do hrozného řvání, válel sebou zlosti po zemi. Na křik dítěte přichvátala něžná matka a řekla: „Co chce můj Jeníček? Pojď, dostaneš, co chceš! Nezpůsobná Anna (tak se jmenovala pěstounka) dostane baci, baci.“

Až počal Jeníček mluvit, bylo ještě hůře; u stolu nebylo slyšet od Jeníčka jiného slova než: „Já chci to, to já nechci, to sněz si ty“ atd. Otec v brzkú pozoroval, že to tak dále jít nesmí, povstal rázně a pravil k Jeníkovi: „Hned jez toto, nebo nedostaneš ničeho jíst“. Co udělal Jeníček? Odstrčil od sebe jídlo a tvářil se vzdorně. Proto nemine ho dnes trest: musí v koutku stát, až dostane hlad, potom mu jistě pochutná odstrčené jídlo. Než ale! něžná matka! vezme dítě z koutka, zavede je s něžnými slovy k muži svému opět ke stolu a praví zlobivě k muži svému: „Že můžeš být tak tvrdého srdce; dej mu, co chce, a bude hodný; upokojí se a budeme mít pokoj.“

Když dítě bylo 5 let, čekaly ho již rozličné práce domácí. Malému světoobčanu to však nevonělo, jen by si hrál. A volala-li ho sem tam matka: „Jeníčku, pojď a přines mi to, potom si zase hrej“, dítě jakoby ani neslyšelo, hrálo si klidně dále a matka volávala potom obyčejně: „No, pojď přec, mám pro tebe cosinku dobrého“. Ale ani po té malý nespěchal.

„Má to hlavičku hošíček“, řekla, „ku podivu, jak se dnes dětem nechce poslouchati. Smutné jsou ty naše doby“, myslila si.

Tuhá doba nadešla jak pro Jeníka, tak i pro učitele, když přišlo dítě do školy.

„Jest vám to hodný hošík, milý chlapeček“, pravila matka, doprovodivši dítě své poprvé do školy a představivši je panu učiteli, „*jen že má rád svou hlavu a vůli*“.

„Tak, tak“, odpověděl učitel, „tedy milý chlapeček. Co bude později z takového dítěte, není-li v domácnosti naváděno ku přesné poslušnosti? Až doroste v mladíka, protiviti se bude duchovní i světské vrchnosti. Bude chtít vůli svou uplatnit na žalost rodičův a na vlastní

škodu. Čím spíše si uvykne konati rychle a řádně rozkazy, čím rázněji a rozhodněji žádá se od něho, aby konal své povinnosti, tím lehčejší mu bude poslušnost v letech pozdějších a podrobí se jiným, tím lépe bude postaráno o jeho časné i věčné blaho. *Čemu se Honzíček nenaučil, Honza se nenaučí*“.

Sotva se podařilo učíteli svévolnost dítěte zlomiti!

Všímejme si rodin vůkol sebe, kam dospívají dítky, nenaučily-li se záhy v mládí na slovo poslouchati. Dítky takové jsou sobě i svému okolí břemenem.

Jak zcela jiný jest **obraz dítek zvedených!** Jak jsou veselé, jak se baví roztomile; avšak volá-li matka neb otec, nechají všeho, skočí a vyprávějí radostně, co všecko dělaly. Dítkám je blaženě v mezích, jež jim stanovili rozumní, prozíraví rodiče, a dítkám ani na mysl nepřipadne je přestoupiti; neboť „maminka to pověděla, tatínek ono zapověděl“.

Mnohý otec a obzvláště mnohá matka nijak si nevědí rady, jak by si zjednali poslušnost dítek, protože propásli pravou dobu, by je učili poslouchati. Nejčelnější vychovatelé jsou svorného názoru, **že 6. a 7. rokem jest výchova v základních rysech téměř ukončena**. Procitnutím duševního života v 2. a 3. roce jeví se již známky mravních ctností i vad. Jako zahradník nečeká, až plevel zanešvaří celý záhon, nýbrž pleje, jakmile jej spatří, tak musí rodičové potíratí vady dítěte, jakmile je zpozorují. Důvody rozumovými nepořídíme ovšem mnoho u dítěte sotva dvouletého. Co zbývá, než aby vadu svou vycítilo?

Ale děti dají se do křiku! — Ovšem; avšak křičí-vají též ze zlosti a svévole, ač jich nikdo netrestal. Dejte jim hodně okusiti metly, jednou i dvakráte, křik ustane.

Lechtivost tělesná, jakou metla nebo dlaň na část těla k tomu stvořenou působí, jest nejvýtečnejší názorné vychovávání. Křikem nedejte se, rodičové, mástí. Děti zinoudí brzy, a vidí-li, že křikem svým zamezí citelnější trest, spustí při sebe nepatrnějším trestání na celé kolo

a pak vyběhnou a budou si mnouti radostně ruce, že zase to zlehka odnesly. K čemu jest potom takový trest? Vědí-li však, že otec a matka trestají vážně a citelně, vynasnaží se příště, aby dobrým chováním trest si zmírnily.

Některé dítě vychovává se snáze než jiné, protože síla vůle každého jest rozdílná. Chlapci bývají zpravidla tvrdošijnějšími, zarputilejšími než děvčata. Za tím co u děvčat stačí pohružka malá nebo několik jen lehkých šlehů metlou nebo proutkem, aby na dlouhou dobu pamětliva byla povinnosti své, musí chlapci již přísnější kázní býti podrobeni. Již v prvních letech vidáme, co v chlapíkovi vězí. Drží-li se hříbě záhy na úždě, jest potom z něho řádný kůň do tahu. *Čím silnější vůli projevuje duch, tím ráznější musí býti jeho pěstění.* U dvou, neb tříletého kloučete, které pro nepatrnou maličkost sebou o zem pere, hází a řve, až je modré, bez milosti metla nebo prut musí konati úkol svůj dle slov Písma svatého: „**Kdo miluje dítě své, nešetří metly**“.
— Brr! To je zpátečnictví! řekne si mnohý organisovaný pokrokařský učitel; ale ze zkušenosti vlastní by vám mezi čtyřma očima jinak „zpíval“!

14. O trestu.

Jest ovšem pro otce a matku kolikráte velice nemilo, citelně dítě své trestati; neboť srdce jejich cítí spolu trpké rány, jestli ruka jejich trestající úděm téhož těla, v němž láskou bije srdce milující dítě své. Hrůzou zjeví se leckomu vlasy, že na počátku 20. století mluvíme ještě o **metle a prutu**. Ale jako réva, aby nesla dobrý a hojný plod, musí se sřezávati, až krvácí, tak musí i mládež přísné kázní býti podrobována.

Bohužel přiházívali se *při trestání chyby*, jež výsledek trestu činí pochybným. Rodičové čekají s trestem, až řáděním dětí vzbouří se v nich vztek, až jim, jak se říká, žluč překypuje. Toť velmi nebezpečno, neboť potom

velmi snadno překročil se pravá míra trestu. „Býval bys bítí dostal“, pravil kdysi pohanský mudrc k svému línému služebníkov, „kdybych nebyl býval tak rozčilen.“

Trestající nebývají rodičové **důsledni**. Dnes přísně trestají, čeho jindy vůbec netrestali. Takovým počínáním jeví se trest nespravedlivým a působí roztrpčenost proti rodičům.

Klidná mysl a ovládnutí sebe ať zdobí rodiče trestající.

Velké chyby se dopouštějí v četných rodinách, že otec a matka tím, že obcujíce s dítkami nejsou *svorní*. Otec chce trestati, matka bere dítě v ochranu. Třebas však otec trestá ve hněvu, trestá dle soudu matky tuze přísně, matka překonej svoji nevoli a jen mezi 4 očima, avšak nikoli u přítomnosti dítek, otci sděl své mínění. Přihází se, že matka po straně dětem povolí, co otec zakázal. Sladkosti, mlsy, peníze a pod. dětem potajmu podstrkuje, o čemž otec nesmí věděti. Dělají-li tak rodiče, povede se jim, jak oněm manželům, kteří se navzájem chtěli předstihnouti: Muž naseł petržele na prázdný záhonek, žena tamže řetkvičky. Seménka vzešla. Muž chodil potajmu tam a plel pilně plevel, již viděl vyrůstati, žena dělávala podobně. Muž vytrhával řetkvičku, žena petržel, až záhonek byl na konec prázdný.

Takoví jsou rodičové, kteří při výchově nemají vyššího účelu na mysli a dítkami si navzájem pletou na sebe bič. Je-li třeba matce velmi odporo, by buď sama citelně trestala nebo viděla trestati dítko své, ať pomyslí, že se již často přihodilo, že *zločinci vinu svého neštěstí dávali své vlastní matce*; kdyby v dětství bývala je trestala, *nebyli by se dožili trestu v žaláři neb na šibenici*. V četných případech jest tomu tak, ale *oko lidské toho nevidí*. —

15. O odměně.

Bylo by nesprávně, kdyby kdo myslel, že v trestání jediné záleží pravá výchova. Mnozí rodičové trestají notně a nevynechají napomenutí, ale opomíjejí dobrý čin

jakýmkoli způsobem odměniti. I náš Otec nebeský nehnevá se a netrestá ustavičně, povzbuzuje též k dobrému, slibuje časnou i věčnou odměnu. Nesmíme dítek pouze trestem lekati, nýbrž musíme je za dobrý čin siliti, povzbuzovati, **pochvalou a odměnou**. Každý člověk má v sobě pud a touhu po cti, jež k nejušlechtilejším skutkům nadchne, nesmí tudíž býti potlačován, nýbrž pěstěn. Pravdivým jest přísloví, že „**na kapku medu více nachytáme much než na sud octa**.“ Již malý hošík cítí uspokojení, řekne-li se mu: „Dobře jsi udělal, jsi hodný za to“. Toto uspokojení vnitřní jest zrovna tak silnou vzpružinou mravní jako pocitěný trest.

Jenže dbejme toho, by pud čestný nezvrhl se v **cti-žádostivé pachtění**! Působme, by dítko si zvykalo nevšímati si pochvaly nebo hany lidské a učme je, že odměnu mu dává vlastní jeho **svědomí**. Je-li s námi spokojeno dobře zřízené svědomí, pak spokojen jest s námi i *Bůh*, neboť svědomí v nás jest **hlasem Božím**. Pravidlem životním pro dítky jsou především **rodiče, kněží a učitelé**, nikoli však jiné dítky, jichž úsudek snadno může býti nesprávným.

U většiny projev pochvaly od rodičů stačí úplně; s jinými odměnami, jako dary, buďme šetrni a opatrní. Dítky mají dobré činiti k vůli svědomí a nikoli k vůli odměně.

Nejméně se hodí dary peněžní, s nimiž dítky smějí nakládati dle své libosti.

Může se přihoditi, že se zdá rodičům, jakoby veškerý jejich dobře míněné rady a pokusy měly nepatrný nebo **žádný účinek**.

Ať jen nepozbývají rodičové myslí a útěchy a posily hledají v *modlitbě*. Napomeneme a potrestáme-li dítky i dvacetkrát: naskytnou se opět chyby a poklesky. Padá-li dospělý člověk do týchž chyb, jak by se mělo vždy přemoci čilé srdce mladistvé? Nepozbývejte trpělivosti a nemyslete si proto, rodičové, že vychováváte nesprávně. *Poručte bož Pánu Bohu, ten milostí Svou nahradí, co vám jest nemožno*. Svata Monika po 18 let

vytrvala na modlitbách za svého syna Augustina. Kdyby byla pozbyla trpělivosti, nebyl by se její syn stal tak velkým světcem.

Křesťanští rodičové, nešetřme obětí, vynasnažme se všemi silami, abychom naváděli dítky k ochotné a radostné poslušnosti. — Dítky prospívající rozumem a bedlivě si všímající péče rodičů, poznají jednou a vyznají, jak neskonale dobrodiní jim prokázali a i **rad hrobem budou jim vděчны a žehnati budou památce rodičů.**

16. O zdvořilosti a slušnosti.

Zdvořilého všude rádi mají a si váží. **Vzdělaný a zdvořilý** — slov těch se užívá ve stejném téměř smyslu a *jen podivín nedbá společenských způsobů*. Drsné chování odpuzuje.

Proto obeznamujme dítky záhy s předpisy a požadavky slušnosti, zdvořilosti a dobrého mravu a ať tak činí hoši „s kloboukem v ruce“ Dítky, cokoli chtějí mítí, o vše ať pěkně prosí a za všechno, co od rodičů, bratrů, sester nebo cizích osob obdrží, ať zdvořile poděkují. —

Odcházejí-li z domu anebo domů-li se vracejí, ať zřetelně a vážně pozdraví naším krásným a vznešeným, katolickým pozdravem: „**Pochválen buď Ježíš Kristus**“, „**S Pánem Bohem!**“ a ne nesmyslným „Ruku líbám“ a jinými pozlátky! Rovněž ať poděkují rodičům za jídlo aneb za jiná dobrodiní. „Pán Bůh zaplať za oběd!“ „Vítám Vás, tatínku, ze slova Božího!“ „**S Pánem Bohem!**“ „Dobrou noc, tatínku a maminko!“ Podobné zdvořilůstky jsou ozdobou každého dítky. Křesťanský pozdrav na ulici svědčí o spořádaném duchu obyvatelstva, tupý, němý chvat a kvap mimojdoucích o myslích rozláhaných. Potírejme všelike nezpůsoby při jídle, líně seděti, couravě choditi, rozpustile se smát a hlasitě zívati jich nenechme. Přejde-li otec nebo matka

neb kdokoli z rodiny z chladné zimy domů, ať hoch nechá hry své a podá teplé papuče neb jinou obuv, zouvák a pod. — Projeví-li kdo přání, ať ihned dítka k jeho službám přiskočí. *Jest odporný pohled, dají-li se školáci obsluhovati rodiči a sami nečinně si sedí, zatím co by měli býti jako čipery na drátkách.*

Rodičové, dbejte však toho, by zevnější chování dítek nebylo toliko *pozlátkem*, na oko, i v té věci buďte jim dobrým příkladem. Jsou lidé, kteří se do očí lichotí a za zády si činí posměšky, kteří na venek se mají k jiným se strojenou zdvořilostí, v nitru svém však chovají k nim opovržení a odpor. *Zevnější slušnost a zdvořilost ať jest drahocenou skořápkou, pod níž se vzácné jádro ducha ušlechtilého ukrývá.*

17. O pravdomluvnosti a mravní čistotě.

Pravdomluvnost náleží k ctnostem, jež se cvikem osvojují; proto musí u dítky býti vypěstěna. Jest toho třeba, protože z prolhanosti bují tolik zločinů. Nikdo není podvodníkem, křivopřísežníkem a zlodějem, nevy-cvičil-li se před tím důkladně ve lhání.

V domě rodičů bohužel skýtá se často přímý **návod ke lhání**. Rodiče obelhávají a klamou své děti; jiní domácí obyvatelé posílají děti „aprelem“, navádějí je, aby byly vychytralými a úskočnými. Není-li rodičům po chuti, že dítě neprozřetelně cizím probletlo pravdu do očí, říkávají dětem: „Ty jsi hlupák, nač mluvil's pravdu; měl's říci tak neb jinak“. Takovým způsobem učí se přímo a poroučí se dítěti, aby lhalo.

Chybují v tom i rodičové, kteří jinak dobrou mají vůli. Provedly-li dítka cos nesprávného, vyptávají se jich zhurta, spojujice často s otázkou i *vyhrůžku*, jaký visí nad hlavou jejich trest. „Udělal's to!“ „Počkej, kdo to udělal, tomu natrhnu uši“. — Tak a podobně „ušlechtilé“ se mluví. Ký div, že se polekané a zara-

žené dítě uchytlí lži. — Zpovýkané, nerozumné matky napovědí kolikráte samy dítěku svému lež. „Není-liž pravda, ty's přece toho neudělal?“ „Dostal bys strašné bití, kdybys to byl udělal“. Hrdinou by dítě musilo býti, aby řeklo jinak, než „Ne“; tak velikému pokušení ke lži slabé dítěto neodolá; **větší však vinu lži mají rodičové.**

Jinou vadou u pěstění pravdymilovnosti prohřešují se rodičové neb vychovatelé, že dítěku nevěnují **prádné důvěry** a ustavičně slídí po něm s jakousi **po-dezíravostí**. Věříme dítěku a svěříme mu svou důvěru, nemáme-li důvodů pochybovati o pravdivosti jeho výpovědi. Snažme se o skutečnosti jiným způsobem se přesvědčiti, aniž toho dítě pozoruje. *Neoprávněná nedůvěra hatí chuť k dobrému* Snadno se může takovým způsobem dítě zvrhnouti ve lháře. U dítek těžko jest žádati, aby dobro konaly proto, že jest dobré, jak rádi moderní peadagogové před světem se blýskají svou „nadlidskou“ moudrostí.

Upřímnost u dítek pěstíme všelikým způsobem. Odpusťme dítěku trest zcela nebo z části, přizná-li se k spáchanému bezpráví. Dvojnásobného bezpráví dopouští se dítě a proto dvojnásobného zasluhuje trestu, spáchalo-li čin svůj z bujnosti a novým ještě bezprávím — lži jej zvyšuje. Upřímné přiznání vždy jest vltězstvím nad zlou náklonností, zasluhuje tudíž odměny. Spáchaná křivda částečně již bývá napravena chrabrou myslí, nebojící se uznati bezpráví učiněného. *Více než lítosti spojené s upřímným vyznáním nežádá ani Bůh od nás lidí na zhlazení i těžkých hříchů.* Bez srdce jest otec, jemuž neletí metla z ruky, aneb aspoň nemírní se v trestání, když dítě poctivě vyznává vinu svou.

Lidská moudrost a umění nestačí, by daly pevný základ **pravdymilovnosti**. Kde nevystačují síly naše, tam napomáhá nám vydatně **náboženství**, podávajíc nám své mocné rámě. Učme dítky žíti u všudypřítomnosti a vševědoucnosti Boží. Hluboko vštipme dítěku: *•Bůh jest všudypřítomný; vidí co činíš, i jsi-li sám a sám;*

zná myšlenky tvé; vidít ti do srdce, jest oko, které všecko vidí. Lidi oklameš, Boha však nikoli; odplatí i potrestá tě, jak zasluhuješ". Taková naučení, jež rodiče dítku s posvátnou vážností dávají, neminou se svým trvalým účinkem a jest jich náramně potřebí. Nelze rodičům všudy a vždycky bdíti nad dítkami svými, musí dítky ponechati občas samy sobě. Stěží uchrání rodičové čistoty srdce dítek a vyvarují jich tajných hříchů. Kam nedohledne oko rodičů, kam nesáhá jejich sluch, **tam ujme se Bůh sám miláčků svých** a uhájí jich všelikého nebezpečství.

Jak zbožně bude se modliti dítko, pomyslí-li sobě: „*Pán Bůh jest se mnou a poslouchá moji modlitbu*“ . — V době pokušení a utrpení odhodlaně zvolí, co dobrého jest, a neklesne, pocituje-li blízkost Boha svého; jak by činilo zlé před očima Jeho. (Josef Egyptský! Sv. Alois, sv. Stanislav!)

Jen věrou dospívá člověk k dokonalosti, a živé vědomí všudypřítomnosti a vševědoucnosti Boží dodává mu síly a chuti, že dobro odhodlaně koná a na dráze povinností svých neklopýtá.

Jedině vědomí Boží blízkosti jako anděl strážce ochrání každého člověka v tom, v čem člověk i zvíře se sblíží. Bdělým okem svým rodičové pozorujte, s kým dítky obcují. *Zlé společnosti kazí dobré mravy*, praví osvědčené přísloví. Ponejvíce ničí mravnost pohledy na nemravné obrazy a četba špatných nebo pochybných knih a spisů. Svět není dosti vynalézavým, kterak by pod rouškou umění nejsprostších obrazů navystavoval a nalepil na veřejných místech. Povážlivá to zajisté známka ducha naší doby. Vystavte si takové výplody umělecké v galeriích, v odděleních, kam nevkočí noha dětská. — K vůli čistotě srdce nevodte, rodičové, dítek do kdekterého „skladiště“ roztodivných sbírek. Nízké vstupné nelákej vás s dětmi do každého cirkusu nebo divadla. Krásně praví pohanský básník Juvenal: „*Nechat ani prahu nepřekroší, cokoli oči a uši uráží, je-li dítě tam*“ . Pryč tedy s předměty z pokojů, jichž nelze mi bez za-

rdění zde líčiti. *Dobře by bylo, kdyby i výkladní skříně obchodnické byly prosty takových škvárů.* Křesťanští rodičové, bez ostychu žádejte toho od kupcův a obchodníků, s nimiž se stýkáte. Vážné a mužné slovo zmůže zde mnoho. V Kolíně n. R. a jinde, jak jsem se nedávno v novinách dočetl, účinkovalo znamenitě, že měšťané se usjednotili, že *v takových obchodech nebudou kupovati, které vyvěšenými nemravnými knihami nebo pohlednicemi působí pohoršení.* Výkladní okna od té doby nevystavují již takových věcí. Pozoruje-li obchodník, že kupci se neženou k němu, ochotně vypraví si i svá výkladní okna a skříně zcela jinak, Zrovna tak zhoubnými jako **nestoudné obrazy** jest **vliv špatného tisku.** Není dobře, čtou-li děti až příliš mnoho. Zabranost do čtení znechucuje jim vážnou práci. Mají-li dítky pokdy a rády by četly, nastává rodičům svatá povinnost všimati si, co dítky čtou. *Politických novin, obrázkových příloh ležákých svobodomyslných, pokrokářsko-volnomyšlenkářských listův a novin s nevybíranými vtípy a oplzlými obrázky netrpte v rukou dítek.* Napínavé romány s milostnými výjevy nepatří rovněž do rukou dítek. I když není román tak podán, že by snad přímo mravnost podkopával, přece přepíná zbytečně obrazivost dětskou. Které dítky mnoho a zrovna hltavě čtou, chodí jako ve snách, nejsou k žádné práci, jež vyžaduje pozorné mysli.

Dobrou knihu, by užitek opravdový přinesla, ať čtou dítky vícekrát. *Rodičové zabavujte se s dítkami vyptávajíc se na obsah přečtené knihy.* Tím způsobem získají dítky z dobré knihy jediné více než ze sta jiných, jež hltavě spolknou, ale nezažijí.

18. O pěstění charakteru (zdravé povahy pevné.)

Výchovu dítek dovrší rodičové vypěstěním *šlechtetného charakteru*, kterýmžto slovem se vyjadřuje smýšlení *zdravého rozumu* a odhodlanost *vůle* k dobrému. **Ušlechtilost**

ducha, již rodičové u dítek svých vypěstiti mají, jeví se obzvláště upřímnou, neličenou **láskou k bližnímu**.

O šlechetné královně Louise, matce dvou králů, vypravuje se, že o Štědrém večeru, když její synové v 3. a 4. roce toužebně se těšili na dárky od štědrého Ježíška, vzala je napřed za ruce a zavedla je do sirotčince, v němž bylo přes 100 sirotek, jimž rodičové jejich vlastní nemohli připravit radostí vánočních. Z rukou matčiných musili oba princové sami rozdílet hračky, šaty, koláče a jiné dary veškerému zástupu maličkých, by tak záhy se naučili, že blaživější jest dávat nežli brát. Až se do sytosti nadívali na rozradostněné tvářičky sirotek, uvedeni byli doma do salonu, kdež pro ně uchystán zářící stkvělý stromek vánoční.

Své matky šlechetné princové záhy pozbyli; avšak símě, jež do mladistvých srdéček zasela, nezmizelo, ale vydalo hojné ovoce. Není zajisté náhodou, že mladší princ, později císař Vilém I., podal návrh na uzákonění **pojištění dělnictva a pracujících tříd**, čímž se bídě a nouzi nemocných, sestárlých aneb neštěstím stížených dělníkův a jejich rodin vydatně ulevilo a do dnes ulevuje.

Vznešený příklad šlechetného smýšlení takového mějte, rodičové, na paměti, přejete-li sobě, by dítky vaše nabyly ušlechtilé povahy v řečech i skutcích svých. Šlechetný člověk nedbá sebe a ochotně přináší oběť ke blahu bližních. K tomu musí dítky býti vedeny. Prosí-li žebrák o almužnu, ať mu ji podají dítky. Navštěvuje-li otec neb matka chudása neb nemocného, ať vezmou s sebou, není-li vážných důvodů proti tomu, i své dítky, by jim nouze a bída u mnohých lidí nebyla neznámou. Dostalo-li které z dítek něco darem, navádějme je, by se o to se svými bratřími a sestrami rádo dělilo.

Velkým zlem naší doby jest vzrůstající se *nespokojenost* s osudem Bohem nám vykázaným. *S úpadkem náboženského citu a ducha mizí i důvěra v Boha v širokých vrstvách obyvatelstva*. Neskládají důvěry své v pomoc **Páně**, nesvěřují jemu svých starostí a žalů, nýbrž hle-

dají útěchy v pozemských požitcích a v ruchu světských slastí, jež přece nikdy jich neukojí. Krásně a pravdivě říkával sv. Augustin: „*Srdce naše nepokojno jest, dokud nespočine v Tobě, o Bože!*“ Ozývají se stesky na malé platy a výdělky, na mnohou a těžkou práci nebo na špatné nakládání pracedárci a představenými. Co tu slyšeti stížností a nářků, kde co se odsuzuje a posuzuje a podezírá, a nadávky jen srší a nepomyslí si, že si zlo a bídu tak jen zhoršuje. Spokojená mysl skýtá pravé štěstí a blaho i za skrovných poměrů. Dítka slyšice denně takové řeči, stávají se bezděčně nespokojenými. Nechci zde vyšetřovati, kolik podobných nářků jest oprávněno. Avšak neděje se správně, otravuje-li se bezstarostná mysl dětská takovými řeči. Jako mráz za jarní noci ničí útlé květy, tak hubí reptání a nářky rodičů na osud svůj dětskou svěží mysl, plodí v srdcích jejich sklíčenost a zasmušilost a kladou zárodek k nenávisti a zášti k bližnímu.

Namáhavá práce a svízele jsou naším údělem.

Trpělivost ulehčuje naše břímě a Bůh neukládá na nikoho více, než unese. Přihází se často jako onomu nespokojenci s vlastním křížem, o němž se vypravuje, že považuje kříž svůj za příliš těžký, obdržel od Boha povolení, aby si tedy z přichystaných četných křížů vybral sám, s kterým by se spokojil. Hledal a zkoušel, který by mu byl po chuti, avšak opět položil je na své místo, protože se mu zdály příliš těžkými. Konečně se mu podařilo najíti křížek takový, jenž se mu zamlouval. A prohlížeje jej důkladněji, shledal, že jest to týž, jaký životem svým nosil. — Jako zlaté pravidlo nechať rodičové dítkám povždy vštěpují, aby, chtějí-li býti šťastnými a spokojenými, všímaly si takových, jimž se hůře daří nežli jim, a nikoli takových, o nichž se domnívají, že snad se mají lépe. *Kdo patří na běh svého života okem věřícím, přesvědčí se, že láskyplná otcovská ruka Boží i tenkrát jej vedla, kdy neštěstí a trpký žal a bolesti ho navštívily.* Milí rodičové! Učte dítky své důvěře v Boha, chraňte se před nimi nespokojených, nepřátelských řečí

a navádějte je, by pamětlivý byly osudu nemocných, chudobných, sirotkův a nouzi a bídu trpících, **a odchováte si spokojené a šťastné děti.**

Výchova dnešní bývá většinou *zíněkčilá a rozmazlená*. Úzkostlivě snaží se rodičové zabezpečiti dítkám svým všeliké pohodlí, by svízeľův a útrap ani nepoznaly. Šaty musí míti hebké a čím teplejší, tím si myslí, že lepší, aby dítě nezmrzalo. Bosky nesmí ani za parných dnů letních choditi, dostalo by rýmu. Dříve za větrův i bouře vypustily se děti ven v tenkém kabátku a tak otužovaly se proti každému počasí, dnes mají sta omluv a vytáček. Mnozí rodičové trnou, žádá-li se, by se dívky i v zimě studeně umyly. Na večer tropí děti lomoz do noci, až se dospělým omrzí, za to však ráno zavčas do školy jíti, zdá se býti trápením dítek; „chudáčka“ prý si ani řádně nemohou pospati. K vážné práci neradno prý dívky naváděti ani ve škole ani doma; jsouť ještě mlady a chtějí též míti **svobodu a volnost**.*) Otužilí spartánští hoši dávno vymřeli, kteří i za zimy bosky chodívali, rány prutů bez pohnutí snášeli, rákosí, na němž si upravili lůžko, sami z řeky Eurótu si donášeli. *O strádání a sebezáporu nemají dnes potuchy rodičové ani děti.* Jak zkušenost učí, dospívají na světě k vznešeným úřadům a postavením lidé, kteří tuhé a krušné mládí prožili. *Zhýčkané a rozmazlené dívky bývají později nešťastnými, neboť život na světě neobejde se bez sebezáporu a přemáhání.* Buďte pamětlivi toho, rodičové, nebudte po vůli kdejakému přání dítek svých a nepovolujte jim vyrazení, jež se pro ně nehodí. Není dobře, vymetou-li rodiče kdekerou slavnost s dítkami svými. Ocítají se tak v mravních nebezpečenstvích a stávají se záhy přezralými, blašovanými (otupělými). Co bude dětem útěchou a radostí, jelikož okusily již záhy všech? Jak budou nešťastnými, bude-li se jim později nedostávatí prostředků, by si požitků dopřály, jimž zvykly jako dívky. *Kdo za mládí leccos zakusil, nepozbude ani jako muž myslí za trudných*

*) Nebo jest to snad pohodlnost a lenost P. T. p. vychovatelů?!

chvil. Dráha životních povinností jest trnitá a kamenitá. Šťastný, kdo se v životě svém nedá másti měnivými úsudky a názory lidskými, ani nepříteli, jež ve vlastním srdci nosí. **Největším vítězstvím jest, sama sebe přemoci.**

Čím častěji dítě svou vlastní vůli přemáhalo a nad sebou zvítězilo, tím spíše si osvojí vládu nad nižšími náklonnostmi, žádostmi a pudy. Jen tak nabude pravé *mravní svobody*. *Toť nejdůležitějším úkolem výchovy, přispěti svěřenci, by se z vlastního popudu dobrovolně rozhodl pro věčné nepomíjitelné dobro — pro Boha a jeho přikázání, a aby mu radostí bylo, konati vůli Boží.* Těžký ovšem jest boj proti rozmanitým pokušením; **Bůh však neupře své milosti nikomu, kdož o ni prosí.** Aťsi za rozbouřených let mladistvých zloba světa zaplaví zrnka dobra a ctnosti — krásno, dobro, pravda, šlechtnost, jež záhy byly v srdce dětské zasety, zapustily kořeny hluboko; časem vzklíčí opět a dopomohou ke konečnému vítězství nad zlobou. „*Vítězství, kteréž přemáhá svět, jest víra*“. (I. Jan 5., 4.)

19. Úvaha závěrečná.

Těžké břímě vložil Bůh na bedra rodičům; jest lopotnou prací, vychovávatí dítky, prací, jež se denně opakuje a obnovuje, jež se množí s počtem dítek a znesnadňuje různými povahami jednotlivých dítek. Každý den přináší nové starosti a tichá noc bývá beze spánku. *Ale veškery námahy a starosti ty jsou jen začátkem mnohem většího hoře a bolu, nezdaří-li se jim dítky, jimž svou péči a lásku byli věnovali. Jak asi rve a bouří v srdci rodičů vědomí, že mají děti nezdárné, které jsou sobě samým i přátelům svým a celé lidské společnosti na hanbu a zkázu!* Jak strašná zodpovědnost čeká rodiče teprve po smrti, až spravedlivý Soudce nesmrtelných duší dítek bude žádati, jež jejich vinou byly zahynuly. *Neskonalým štěstím blaží dobrá výchova, nevýslovným bolem skličuje však výchova špatná.* Kdo jen poněkud o tom uvažuje, nebude

výchovu dítek považovati za malichernost. *Výchova jest nejvznešenějším dílem, jaké člověk s milostí Boží koná.*

Sv. Jan Zlatoústý praví: „Co jest většího, nežli srdce mladistvé zušlechťovati a jeho charakter pěstiti? Zajisté, kdo to umí, jest výtečným malířem, dovedným sochařem, vynikajícím umělcem!“

Častěji by si měli rodičové připomínati slov Jezusa Sirachova: „Poučuj syna svého a pečuj o něho, abys neměl strachu, že se s ním dožiješ hanby“. Každodenně vyprošujte si, rodičové, vroucí modlitbou, osvícení Duchem Svatým pro těžký úkol svůj, byste v něm nepochybili a by starosti vaše byly Bohem žehnány a dobrým zdarem kdysi korunovány. Především, milí rodičové, odkávejte dítky své nebeským mlékem svatého náboženství, ať hluboké u nich zapustí kořeny. **Jen v kříži jest spása, a není jiného jména dáno lidem, v němž by spasení došli, leč ve jménu Ježíšově.** Rodičové, zástupci Božími jste. Ukazujte dítkám cestu do království věčného svým slovem i příkladem, odchovávejte z dítek pozemských dítky Boží a velkou rodinu lidskou v **posvátnou rodinu Boží.**

Než bohužel dnes není malý počet těch rodičů, jichž dítky ani křížkem se znamenati nedovedou ani Otčenáš modliti se neumí, vstupující do školy. „Ach, to ubohé dítě tomu ještě nerozumí!“ — tím se omlouvá ta neumělost. Připouštím, že dítě smyslu jednotlivých slov a vět, které vyslovuje, nezná, avšak proto nejedná přece duchaprázdně. Ono předem obrací již ducha svého k Bohu; a byť i o Bohu nemělo dosud jasného pojmu, nicméně pociťuje, že jest nějaká vyšší Bytost. Dále ví dítě, že se modlí, t. j. Pána Boha o něco prosí. A to na počátku postačí. Protož, dobrá matko, uť dítky své, dříve než je do školy pošleš, dělati sv. kříž; uť je modliti se Otčenáš, Zdrávas Maria, apoštolské vyznání víry i desatero Božích přikázání a sedmero sv. svátostí. A abys s tím vším hotova byla, započni hned, jakmile tvoji maličci počínají mluvíti; neboť jakmile dobře říci mohou „mama“ a „tata“, mohou i slova: „Ježíš“, nebeský

Otče náš, Matka Boží, vyslovovati a sv. křížem se znamenati.

Chci připojiti ještě některé poznámky o *domácích pobožnostech*. V rodinách křesťanských se má obzvláště večerní modlitba společně vykonávati. Všickni domácí, otec a matka, synové a dcery, sluha i děvečka, tovaryš i učeník, pokleknou před křížem společně; jedno dítě říká modlitby z nějaké knihy hlasitě a zvolna; na malou chvílečku se všichni zamlčí, aby mohli své svědomí zpytovat, a sice o hříších, jichž se byli tento den dopustili; pak se hlasitě vzbudí i lítost, modlí se litanie a jiné modlitby dle okolností. Proti zvyku navštěvování hospod a vysedávání v nich a proti noční toulce, stání před domem a v síni, proti potulování se synův a dcer není žádného lepšího prostředku, než přísně zachovávaný rozkaz: O tolika a tolika hodinách večer se koná společná večerní modlitba, při ní musí býti každý doma a pak nesmí nikdo již z domu se vzdáliti. — Modlitba před jídlem a po jídle a „Anděl Páně“ má se povždy společně a hlasitě modliti.

Než domácí vyučování náboženské v prvních letech života dětského nesmí přestávati na naučení nejnutnějších modliteb. Dětem se musí vykládati dějeprava biblická, přikázání Boží, význam slavností a bohoslužebných obřadů. V každém křesťanském domě nechť jsou: kříž, obrazy Panny Marie a jiných svatých, kropenka se svěcenou vodou; výklad věcí těchto bude přece snadný. Jest neděle, den Páně, kdy nesmíme pracovati, ale máme se modliti; to rovněž není těžké k pochopení. A jak příhodně a hravě dá se objasniti význam těch křesťanských slavností, na př. u jesliček, na neděli květnou, veliký pátek, nanebevstoupení Páně, seslání Ducha Sv. a j. Jaký hluboký, nezrušitelný dojem to učiní na mladistvou jich mysl, necháš-li maličké hledati kvítka, aby pak pěknými věnečkem ozdobily buď obraz Panny Marie aneb hroby svých zemřelých miláčků? Jdeš-li s nimi kolem hřbitova, vypravuj jim o očistci; posmekna před křížem v poli, rozhovoř se o utrpení Ježíšově; potkáš-li kněze jdoucího

k nemocnému s Pánem Bohem, poklekni s nimi atd. — Rodičové mají povinnost své dítky i tehdaž ještě ve sv. náboženství cvičiti a vyučovati, když do školy již chodí. „K čemu to“, říká se, „dítě má svůj katechismus a z něho se učí sv. náboženství. Toť práce katechety a učitele a povinnost školy!“ A přece pravdou nezvratnou je, že rodičové musí pokračovati, i když děti do školy chodí, ve vyučování náboženském. „Jako my biskupové a kněží v našich chrámech k vám mluvití musíme, tak i vás rodičů jest povinností, v domech mluvití k dětem vašim,“ praví sv. Augustin, a sv. Chrysostom dí: „Vy jste apoštolové svých dítek — váš příbytek jest chrámem vašim“.

Bůh dal předem dítky rodičům a bude také zase jednou jejich duše požadovati od nich zpět. Ovšem pohodlné jest to, všechnu starost a odpovědnost složit na duchovního a na učitele; ale Pán Bůh pohlíží na věc zcela jinak. On dal děti vám, rodičové, a od vás jich bude žádati; nejsou to děti duchovního a učitele — ale děti vaše, a tudíž první a největší odpovědnost za ně spočívá na vás. Mimo to i sebe horlivější katecheta a sebedovednější učitel pracují ve škole téměř nadarmo, nedostává-li se jim domácí podpory. Dvě hodiny sv. náboženství, jež zákon dovoluje, dojista nepostačí — a učitel dle nové módy nemá ze sv. náboženství ničeho opakovati. Záleží tedy na rodičích, aby oni sami se svými dětmi sv. pravdy dle jich schopností a povahy opakovali a o nich s nimi rozmlouvali.

Jak mohou tedy rodičové duchovního ve vyučování náboženském podporovati? Nejprve tím, že doma s dětmi opakuji katechismus, a to pravidelně, třeba každý večer před večerní modlitbou; nemá-li právě otec kdy, ať to učiní matka aneb některé ze starších dítek; avšak tak se musí státi, byť i dítko se tomu rozličnými výmluvami chtělo vyhnouti, i když říká na př.: „já to již umím“, aneb „Nemáme nic k učení uloženo“, nevěřte tomu. Dále mají se dětem častěji, třeba o polednách při jídle a při večeři, dávatí otázky, co jim kate-

cheta neb učitel vypravoval; neboť tak se naučí dítě býti ve škole pozornějším, musí-li pak doma vypravovati, co ve škole slyšelo. Kup též dítěti svému nějakou dobrou modlitební knížku, avšak zeptej se duchovního správce nebo katechety, jakou by tobě pro dítě tvé doporučil, a dbej o to, aby ji dítě pilně do kostela bralo a na ni pozor dávalo; ukaž mu doma, které modlitby má se v ní modlití, a zvláště dej mu do knížky na místo, kde jsou modlitby ke mši sv., malý obrázek, aby modlitby ty snadno nalezlo, a vylož mu zároveň, po čem se jednotlivě částky mše sv. poznávají, aby se pak pozorně a nábožně modlití mohlo. Dávej na děti pozor v kostele, zdali se modlí a ve svých modlitebních knížkách říkají a jak se chovají, když do kostela nebo z něho jdou, a jak uctivě si v chrámu Páně počínají, doma pak je náležitě napomeň, jakmile bys něco nenáležitého zpozoroval, nebo se od jiných dověděl. Když se dítě tvé chystá k sv. přijímání, nebudiž nevšímavým nebo lhostejným k tomu (jak bohužel se za dnů našich od tak mnohých rodičů stává v této pro celý život tak důležité době), ale upozorňuj je často na to nevyslovitelné štěstí, jakého se jim dostává ve sv. přijímání, a oslav tento den v domácnosti své náležitě a po křesťanskou.

Také mládež školy již odrostlá v otcovském domě náboženského poučení potřebuje. Jinochové a dívky musí přísně býti přidržováni k pravidelnému navštěvování kázání a křesťanského cvičení. Avšak ani kázání ani křesťanské cvičení nebudou náležitě a s užitkem poslouchati, když pak doma buď se ani o tom zmínka neučiní, nebo nenáležitým způsobem. O obou se musí v křesťanské rodině, buď při obědě, neb odpoledne vážně a důstojně i uctivě mluvit, a to beze všeho posuzování a tupení a obracování na jiné. Otec a matka nechť připomenou při tom pravdu, nejvíce děti se týkající, aby si ji hlouběji vštípití a dle ní jednati mohly. — Dále budiž postaráno o dobrou nábožnou četbu, aby aspoň v neděli a ve svátek — zvláště pak za večerů

zimních se četlo. Životy svatých*) a domácí poučná Postilla**) neměly by v nížádné rodině chybět: Také jiné nábožné spisy a spisky, jimiž se víra sv. upevňuje, jako na příklad: „Škola Božského Srdce Pána Ježíše“, „Květy Mariánské“, „Slova Pravdy“, „Přítel Dítěk“, „Ročenka sv. dětství“, „Ludmila“ pro matky, „Václav“, „Anežka“, „Sv. Vojtěch“, „Kříž“ a „Maria“ knížečky po 4 haléřích: „Kniha nejkrásnější“, „Znej se k Otci“, „Výhodné pojištění“, „Mše sv.“, „Hle Matka tvá“, „Dobře to uvaž“, „Měsíc sv. Josefa“, vzácnou knížečku nadepsanou „*Rodičům*“ lze dostati v „Růžencové výrobě“ v Praze-I, 30 výtisků za 1 K 80 h, již vřele doporučujeme všem rodinám a jiné uvedené v abecedním seznamu na str. 88 brožury této. — Zvláště se doporučuje těm, kteří do stavu manželského vstupují, nechť se dají zapsati do Dědictví Svatojanského v Praze (jednou pro vždy 20 K) nebo do Cyrillo-Methodějského v Brně; to bude pak nejlepší památkou a bohatým pramenem domácí svornosti a štěstí i požehnání Božího. Obyčejně o svatbě se nešetří a mnohý zlatý zbytečně se vyhodí; toto společné vydání by jich nikdy nemrzelo, aniž by ho kdy litovali, nýbrž by je vždy jen těšilo a blažilo, ano, bylo by i pěknou památkou pro jejich rodinu. Kmotří a kmotřenky, dávejte dítky na křtu sv. zapisovati do milého „Dědictví maličkých“ v Hradci Králové. Pouze 4 K, nebo pro celý rod 10 K není tak mnohým obtížno věnovati na památku, a každoročně budou dostávat vzácné knížky, za něž Vám vděční budou vaši křtěníci a rodiče jejich. Každý duchovní správce bude rádcem ochotným i objednatelem, když v takové záležitosti se na něho snoubenci nebo rodiče obrátí. —

Ve všelikých svých pochybnostech a potřebách s důvěrou obraťte se, farníci, o poradu ke svým *duchovním pastýřům*, kteří jediní v dobách dobrých i zlých

*) Církev vítězná od Fr. Ekerta v Dědictví Svatojanském

**) Též v Dědictví Svatojanském a u R. Prombergra v Olomouci.

s lidem svým věrně vytrvají a nejpřímněji s ním smýšlejí, ba i neohroženě život svůj na př. v čas nakažlivých nemocí z lásky k duším nesmrtelným nasadí a kolikráte i obětují — jak toho důkazy čítáme o misionářích, milosrdných bratřích a sestrách, o něž se drze ledajaký otrapa, ať prostý nebo přeštudovaný, tak rád otírá a je tupí.

Na konec stůj zde ještě, co píše Brněnský „Hlas“ dne 14. ledna 1906: „**Co je dítě?** Dítě je **květina**, které se ještě nedotkl prst starosti; **soupeř** otcův o lásku matčinu; **zázrak**, kterým promění se dům v rodinný krb; *obr*, který nese na svých ramenou všechny radosti a starosti obou manželů; *rozvíjející se pupenec* na stromu života; *vynález*, aby lidé bděli; *nejsladší Bohem stvořený tvor*, jemuž zapomněl Stvořitel dátí křídla. Dítě činí *dům* šťastnějším, *lásku* silnější, *trpělivost* větší, *ruce* pracovitější, *nocí* delšími, *dny* kratšími, *tobolky* lehčími, dítě učí zapominati na *minulost* a osvětluje *budoucnost*; *sluneční paprsek* v domě, který zaplašuje temnotu starostí; *malounká bytost*, jejíž veselý úsměv připomíná anděly.“

„Vy rodičové, nesmrtelní jste svými ctnostmi i svými hříchy; — vašimi dětmi potrvá oboje — ctnost i hřích až do nejdelších věků; žítí budete na zemi, i když věky vás pamětlivý nebudou.“

A slavné paměti, papež *Lev XIII.* ve své encyklice „*Humanum genus*“ praví:

„Za dnů našich, kdy mládež od nejútlejšího věku tolika nebezpečnostmi je obklopena, *nelze nic časovějšího si pomysliti nad výchovu, jež spočívá na pravých zásadách křesťanských.*“

Bože Dobrotivý, posiluj rodiče, kněze i učitele
milostí Svou v důležitém úkolu jejich — **u výchově
dítěk v duchu křesťanském**, aby všech synův
a dcer našeho milého národa českého heslem bylo
heslo „*Sušilovo* :“

„Dvě krásy spanilých duše mé ovládnulo stánek
— zemská jedna, druhá z výšiny posla nebes:

Církev a Vlast —

ty v mojich milují sestersky se ňadrech
každá pŕl, každá má moje srdce celé.

* * *

Nejsvětější Srdce Ježíšovo,
dejž ať Tě milují vždy víc a více!

„Nejsladší Srdce Marie Panny,
budiž mou spásou!“

Odpověď volnomyšlenkářským námitkám „Pozorovým“*) proti katolíkům.

1. *Poměr intelligence dnešní k náboženství!* Před nedávnem vycházela povídka v denníku „Hlasu“, od dp. P. Kristiana Nováka, faráře ve Studnicích u Vyškova, nadepsaná „Ferda z Podčepic“ — krásně v ní zobrazeno, jak se choval Ferda k rodině a k rodišti svému, dokud měl „prachy“; až mu vyskákaly, vrátil se zbídačelý do rodiště svého, dříve tak opovrhovaného. Tak jest to i s mnohým tak zvaným intelligentem vzhledem k jeho Církvi. Jako děti, napivše se z čisté studánky, házejí do ní pak kamínky z rozvernosti a bujnosti. — Místo aby intelligence byla si vědoma svého důležitého úkolu ve společnosti lidské, hoví svým rozmarům na pohoršení a zkázu nižších vrstev lidstva.

2. *Církev modlitbou a pobožnostmi odvrací lidstvo od praktického ducha pokroku!*

Goethe pravil: Sdělený bol je bolu půl, sdělená radost je dvojnásobná radost.

Přítel příteli tak rád své nitro odhaluje, aby se potěšil, posílil, nabral odvahy k další činnosti; proč bychom se nesměli a neměli k Příteli a Otci nejvěrně-

*) Olomoucký pokrokářský list „Pozor“ čís. 203. r. 1908. List tento židům a protestantům dává svatý pokoj; jen co je katolického, bije a přemílá, hlava nehlava. Náboženské rozumy dodává i s vyobrazeními „Pozorův“ tyjolog pokrokářský, Malvert, z protestantských, dávno odbytých pamfletů na Církev katolickou; občas expektoruje v něm své nitro odpadlík Hudeček z Choliny; prostějovský Exulant-Juda-Kapižon; Dr. Fischer zvětňuje v něm svým „Dr. Richard Fischer“, co z lásky — k národu již vykonal a jak teď s pokřtěným židem Dr. Stránským v pokrokářském chomoutu brátrském zvučně známým svým pathosem pokrokářský blahobyť u nás na Moravě zcela jistě zabezpečí; pokrokářsko-socialističtí učitelé a vychovávatele „naděje vlasti“, mají v „Pozoru“ své Eldorado!

šimu s důvěrou obracet i Jemu si postěžovati, Jej prositi? A že by katolíci jen na modlitbu spolehali, není pravda; „modli se a pracuj!“ Modlitbou práce se povznášíš, posvěcuje, usnadňuje též. S klením, se „sakry“ sprostý člověk jen hlouběji klesá a sesurovuje.

3. *Církev je zlá — peníze za odpustky!* Kdo dárkuje něco na spolkový, vlastenecký účel, je veleben, považován za úctyhodného přítele národa, národ ctí takového jako své věrné dítě — tak i Církev za proukázanou mysl šlechetnou, kající, nabízí mu statky nepomíjející a raduje se nad ním.

4. *Jen klerikalismus je jím trnem v očích!* A zatím při tom zdatně buší do všeho, co je katolickým — jako když kdosi bušil do Slováka oblečeného do kožicha a pak se omlouval, že bušil jen do kožicha, že Slovákovi v něm ublížit jemu ani nenapadlo!

5. *Církev znásilňuje své lidi, nutí je k uniformě i v myšlení a životě!* — Člověk se rodí občanem, jako jablono stromem; ale jako strom ve skutečnosti neexistuje, nýbrž jen jako určitý druh stromu — tak i občan je buď užitečným členem svého národa nebo je mu na hanbu. — Chce-li člen působiti čest své organizaci, musí věrně se chovati dle vůle stanov jejích; tak i Církev jakožto světová organizace má právo i povinnost od svých členů žádati věrnost a jednomyslnost v citění, myšlení, v životě soukromém i veřejném!

6. *Jako Ježíš byl proti farizeům, tak volnomyšlenkáři jsou prý podobně proti zevním křesťanům!* — Ani Církev nelpí pouze na zevnějšku; proto poučuje o obřadech, aby věřící vnikli v ducha vznešených obřadův. — I společnost lidská ve všedním životě dbá zevnějších slušností a — tedy obřadů. Bylo by si přát, aby tato společenská znamení zdvořilostkářská měla smysl upřímný a nebyla jen holým pozlátkem kolikrát ducha zcela opačného! — Kdo nekoná, co stanovy spolkové předpisují, též se nepokládá za člena spolku upřímného, horlivého — tak i kdo nekoná z hloubi srdce, co Církev

si přeje vroucně, jest bohužel na hanbu Církvi — jak nejlepším dokladem jsou roztodivní odpadlíci od Církve, z roztodivných „nepřekonatelných“ příčin odpadlí — pak Církev od takových lidí zažije jen posměchu, jak to činívá zbankrotělý mlynář, nadává na mlynářštinu, špatný lékař na medicinu, odpadlý kněz na př. Rouček, Svozil a pod. na Církev katolickou atd.

7. *Neuvědomělost katolíků!* — Té je dosti i v druhém táboře. Na to je intelligence, aby příkladem svým, svým hovorem, svým chováním a celým životem povznášela vrstvy nižší poučováním, osvětou na časovou výši. U katolíků děje se to zcela jistě, i když nevěrci to popírají. Vizte naše spolky, přednášky, sjezdy, vzdělávací spisy — a nesesurovujte našeho lidu svými darebnostmi!

8. *„Lidu prý se nesmí všechno povídat — tedy církev není sdílná všem vrstvám“!* — Jest čas k mluvení, jest čas k mlčení! Kdo vysype všechno, co ví, nehledě na okolí a čas, připraví sobě i celé společnosti jen ostudu; a že by Církev skrývala před lidstvem své učení a názory — není pravda; papež otevírá knihovnu vatikánskou, aby přítel i nepřítel měl tam přístup a u pramene čerpal zdroj dějepisných událostí, jak je rozliční spisovatelé všech odstínů napsali a jejichž spisy šetrně Církev uhájila věkům našim i budoucím — pílí „zpátečnických“ kněží, mnichů, klášterníků!

9. *Katolíci že se „buntují“ se šlechtici!* — Zbankrotěli šlechtičtí hýřilové by Církvi na ozdobu nebyli, ti ať se organisují se sobě rovnými; a slušný, šlechtný šlechtic duchem i rodem, jako byli hr. Sylva-Tarouca, hrabě D'Orsay, hr. Pötting a přčetní žijící ať se řadí v čety naše, ať sdílí s námi bol i žal našeho národa. S takovými šlechtici se spojovati není špatné. S kým buntují se všelijací nevěrci? Židé, anarchisté, odpadlíci — mluví!

10. *Že by Církev si přála protivníky na hranici páliť a odstraňovati!?* — Není pravda! Tomu, kdo mermocí tvrdí, že jest volným, že může cokoli myslit

a dělat — musí někdo říci, že tomu tak není — radím při té příležitosti každému, aby si objednal a četl a dal jiným čísti výbornou knížečku „Vlnou myšlenku“ od Josefa Hofera, kaplana ve Slatěnicích. — Kdo žije ve společnosti, jest na společnost vázán ohledy tisícerými; musí respektovat společnost tu a společnost zase musí respektovat jeho individualitu, jeho práva, ale též povinnosti od něho žádat. Nikdo na světě není naprosto volným, ani to ptáče ve vzduchu. Církev místo, aby odmítala bloudící, modlí se za ně, aby je Bůh osvětil, aby použili příležitosti, kde by se o pravdě poučili. Se stuhlým tělem utopencovým co nadělá sebe výtečnější lékař, se zatvrzelcem umíněným co nadělá Církev!? Komu není rady, tomu není pomoci. Jsou, bohužel, i děti rodičům nevděčné, na hanbu celé rodině — jsou i děti Církve katolické, za které se Matka Církev stydí a je trestat musí!

11. „*Velebný pane!*“ titul prý nemístný! — Proč by nám kněžím měl kdo závidět titul „velebný, důstojný, veledůstojný“; vždyť každý člověk, dokud o něm nejsme přesvědčeni, že je vyvrhelem lidstva, zasluhuje jakési společenské pocty, a pocta kněze není od včerejška vymyšlena, jest s jeho *vznešeným povoláním* úzce spjata a v srdci šlechtného lidu hluboce zakořeněna. — Co se ve společenském životě nařiká leckde „milostpani“, „slovutný pane“ a podobně, jak ty zdvořilůstky náš svět sype do očí a nad tím nikdo se nepozastavuje, jde svou cestou dále, vždyť svět se proto nesboří; ale, jak se jedná o kněze, toho slušně a posvátnému úřadu jeho přiměřeně titulovati nesmíš. Kdybys knězi nadával, zalíbil bys se mnohým neslušníkům, ale ne — lidem!

12. *Že se spojuje Církev s mocnými!* Majíc Církev na světě úkol světový, majíc za sebou lid nižší, má vyšší odstrčit od sebe? Vždyť všichni mají býti v jednom ovčinci pod berlou jediného Pastýře, Papeže; vznešení, mocní, učení, prosáknuti jsouce vznešenými naukami Kristovými, mají dávat dobrý příklad nižším — méně učeným, majíce usnadněnou starost o živobytí pozemské

jednak majetkovými poměry; jednak vzděláním. Ať všichni jsou si živě vědomi tohoto úkolu svého a pak nebude škarohlidství nižších k vyšším, nebo bezcitnosti vyšších k nižším!

13. *Že by Církev nepřála práva hlasovacího nejširším vrstvám národa!?* Ať jen každý jest si vědom svých práv a povinností, ať se snaží nabýt potřebných vědomostí v ušlechťující společnosti a přirozeným během dostaví se, že pod ociranou příkázání Božích i církevních bude blahý život národů; jen ve které společnosti nedbají příkázání Božích a církevních, tam jest trudný život, jak to pozorujeme za dnešních dnů v Uhrách, v Čechách, v Prusku a jinde. Přejeme všem spravedlivé právo!

14. *Církev chce prý vládnout neobmezeně!* Kde dítky v rodině působí radost otci a matce, tam „přísná“ autorita, vláda otcova i matčina, ani se nepocituje; kdo koná svou povinnost a řádně hájí svých práv — nepocituje „knuty“ Církve. Tupená vláda Církve není tak hrozná, přísloví dávné pravilo: „Pod berlou dobře se slouží!“ Kdo nedbá svých povinností a nezná svých práv a dává se strhovati k porušování práv bližních svých, není divu, že vidí v Církvi brzdu své volnosti; takový pak pocituje, že jest mu Církev na překážku, nepohodlnou a hubuje!

15. *Že Církev je proti škole, proti vzdělání!?* To by mohl tvrditi jen, kdo nečetl nikdy o vzniku a původu universit, nejvyšších škol, o pilných mniších v klášteřích, kteří nám zachovali v opisech všecky klassiky a díla obdivuhodná vytvořili, jako jsou velkolepé stavby chrámové, literární díla, jako je na př. Summa svatého Tomáše Akvinského!

16. *Vzdělaný člověk rád sice poslechne, když vidí, že rozkaz směřuje k všeobecnému blahu a dobru, ale orat s sebou nedá!* Na příklad kdyby měla nastati regulace Moravy a některý občan v Uh. Hradišti nebo v Napajedlích by se postavil proti tomuto všeobecnému blahodárnému podniku, ze subjektivních, osobních příčin nedopustil by odprodat tvrdošjně svého pole na regulaci Moravy, tu se musí vzhledem ku všeobecnosti i ta-

ková tvrdošíje podrobiti chtějí nechtěj. Podobně i Církev na př. má stanovy, že v pátek nemá se jísti masa. — I to jest ku všeobecnému dobru — dieta rozumná i lékař se schvaluje; aby se jednou za týden vzpamatoval katolík způsobem důraznějším a tak dal na jevo, že jest hodným, poslušným synem neb dcerou Církve své. Když však postaví hlavu svou a myslí si, „že nedá s sebou orat“, pak sám si do duše musí říci, že jsa pradivným údem Církve katolické, jest jí na hanbu, jinověrcům a nepřátelům k chvilkové radosti, (v duchu však i oni jím opovrhují a to právem), neboť kdo nectí zásad své Církve, je věrolomným a *nechává s sebou orat nevěře*.

17. *Volné vědecké vzdělání jest prý nám katolíkům nepříjemné; nepřejeme volností badání!* Libovolné svévolné, badání — ano! To odsouditi musí kdekdo; protože, co jest ponecháno libovůli jednotlivce, podobá se lavině sněhové, která se valí s kopce v údolí a strhuje s sebou všecko v záhubu, anebo podobá se široko rozlehlé povodni, která život lidí i zvířat ohrožuje. — Ale logicky správně jednající vzdělanec musí u každého respekt budit a ne vášeň vlévat a neprozkoušené zásady lidu v ducha vsévat: jen polovzdělanci a nevzdělanci jsou od vážných lidí obáváni, kteří jim raději se vyhýbají. Pravá však vzdělanost vede k Nejvyšší Pravdě — k Bohu, jen polovičatost a povrchnost odvádí od Boha a tudíž od Pravdy, od Toho, jenž o Sobě řekl: „Já jsem Cesta, Pravda a Život!“

18. *Klerikálové chtějí snížití docházku školní o rok! Jsou tudíž proti vzdělání lidu!* Ptejte se jén učitelstva, jak prospívá škole, jak dosud se dělo, když „úleváci“ se vracejí. Než takový šlendrián trpěti, raději zajisté přátelé školy, učitelé tělem i duší — upřímně by si přáli též řádnou docházku školní kratší — než zdivočilou „úleváckou“.*)

*) Katolíci čeští až dosud programově neprohlásili se pro sníženou návštěvu školní z osmi let na sedm, ponechávajice rozhodnutí o tom především *rodičům* školou povinných dětí, kteří namnoze neradi vidí, že jich dítky musí choditi plných osm

19. *Rozpor mezi učitelstvem a kněžstvem!* Jest uměle vyvolán a přičin bych mohl uvéstí vážných i méně vážných spoustu! Jen ať se sbratří jako pracovníci na národa roli dědičné, ať nechovají se k sobě jako divoši, ale aspoň „modus vivendi, tón slušnosti“ zachovávají vzájemně a zmizí v brzku svěřepá zášť a škarohlídství a zase lid bude s úctou k oběma pohlížeti. Nevěrecké pokrokářství musí v učitelstvu přestati a hned bude smír!

20. *Církev stále velebí jen středověk a nenávidí pokrok nynější, chce zavéstí poměry středověké!* Co dobrého středověk měl, ať se zdokonaluje a na tom dále buduje blahobyt národů. Věk lidský není tak dlouhý, aby si kdo troufal na samostatných základech chtítí zbudovati kouzelný zámek blahobytu. Osvědčené základy trhati a pracovati na nevyzkoušených dosud neosvědčených základech, hazardovati s lidstvem mohl si dovoliti jen nějaký Napoleon, však lidstvo přes něho bude dále kráčetí na zásadách vyzkoušených, osvědčených.

21. *Církev dnes stárne a potřebuje berliček, opírat se chce o stát!* I ne, ale jen slaboši katolíci v Církvi chytají se berliček! Jen ať jsou s duší tělem katolíky, a pak nepřítel pozná, jaký jest to lid; a budou všichni na nás pohlížeti, jako kdysi na první křesťany a s údivem v srdci řeknou o nás: „Hle, jak se milují! Jaká to rodina dítek Božích na zemi!“

22. *Církev, že spoléhá na moc státní?* Ne ve všem! Jakýsi „modus vivendi“ musí každá společnost ke druhé zachovávatí; jakýsi „bon ton“ společenský mítí, vždyť lidstvo jest „osvícené“ a ne divošské! Za velmi cenné služby, které od staletí Církev lidstvu a státům rozličně prokazuje, má právo, aby stát jí šetřil a chránil, zvláště když údové Církve jsou zároveň státními občany, platícími daň zlata i krve státu k jeho účelům. Bohužel! Mnohé státy splácejí tuto povinnost Církvi násilím a

let třeba i do jednotřídky, nemohouce každého roku do vyšší třídy postoupiti, čímž se maří čas a vzdělání. (Pozn. red. „Sv. Vojtěcha.“)

hrubstvím (Francie atd.), zvláště tam, kde převládají ve státě pokrokaři a nevěrci!

23. *Hrob Církvi prý se již kope; ještě prý může žít několik století, ale nová kultura ji úplně zatlačí, jen až se úplně rozvine! I nezatlačí! Tak se chystala již hezká řada odpůrců Církve od Heróda až po nejmladšího dobře angažovaného missionáře nejnovějšího výplodu lidského „Volné Myšlenky“. A dosud všem Církev hleděla v hrob a v nové kráse svěží kráčí světem a vládně volá lidi dobré vůle do ovčince svého a čeká na zbloudilé ovečky, marnotratné syny a dcery a vítá pohanské zástupy v krajích vzdálených do lůna svého.*

24. *Přilišné naléhání, aby lidé chodili na mši svatou, procesí se účastnovati, projevovali svou úctu líbáním kříže, nositi posvěcené věci při sobě, tím vším prý zakrňuje mravní život člověka! To mi tak připadá, jako kdyby někdo tvrdil, protože x. y. nosí poděbradku, sokolku -- tím utlumuje v sobě národní vědomí! Ovšem, kdo by teprve tak chtěl se representovati za vlastence; . . vlastenec bez odznaků jakýchkoli by měl stačit! Kdo však nosí odznak svého spolku, zatvrzuje se proti národnímu duchu, jeho vnitřní vlastenectví slábne, zakrňuje? Tak i každý katolík má tolik mítí vědomostí, co zevnější odznak náboženský, obřad, projev značí, a potom účastniti se katolických projevů není mu na hanbu, nýbrž hrd ať se hlásí do řad uvědomělých katolíků.*

A že i mezi katolíky najdou se *pověřiví* lidé, tím není *vinna* Církev, náboženství, nýbrž nedokonalá snaha lidí těch pravdu pravou poznati, čili jinými slovy, jejich lenost hříšná, nedokonalá výchova náboženská dotyčného člověka. Tak jako i ve společnosti leckdy se přesvědčíme, že by nesedli za stůl, kde jest jich 13! Ve Francii v převzdělané Paříži na ulicích na domech není čísla 13,, nýbrž číslo 12a., 12b., 14. Pověra není víra; jest to víra člověka, který náležitě nezná víry své, a takový člověk, když něčemu náležitě nerozumí, ví ke komu se má uchýliti o poučení a nemusí se pranic zahanbiti. Kněz aneb inteligentní katolík každý rád přispěje k uzdra-

vení jeho nedokonalé víry. Kdo raději líně dřepí v bludu a pochybnostech, sám si jest vinen vnitřním rozháraným vědomím a životem.

25. *Úcta svatých, obzvláště Panny Marie je nepohodlná „volným“ myslitelům; lid prý pod různými názvy P. Marie — Lourské, Sv. Horské, Sv. Hostýnské, uctívá ji jako nějaká božstva.* — I ne! Těch, co úctě té dobře nerozumějí, není tolik, aby Církev šmahem pro ně měla býti nezaviněně tupena; třeba jest je příležitostně poučiti, a bude po úzkostlivé starosti „volných“ myslitelův o nedokonalé katolíky. Ale odpůrcové úcty Svatých raději lid ostouzejí a z modlářství obviňují, než aby se o pravdě poučili a zvěděli, že lid náš správně uctívá Svaté a Pannu Marii, vida v nich ne modly, ale vyvolené služebníky Boží

26. *Že prý přikázání Božích nedbají sami katolíci!* Ó bylo by si přátí, aby tak všichni do jednoho činili, jak je vůle Boží a přání Církve katolické, byla by radost podívatí se na Církev katolickou. Však kdo je sláb a nedovede svou silou vytrvati v dobrém předsevzetí, má pomůcek — posily dosti — v modlitbě, v dobrém příkladě svých bližních, v milosti Boží, již hojně čerpáti může ze svatých svátostí. *Za nedbalce a odpadlíky Církve nemůže.* —

27. *Druhé přikázání Boží káže, nebrati jména Božího nadarmo a Církev sama jménem Božím zatracuje kacíře!* — Kdo sprostě, surově se chová k naší osobě, k tomu pocifujeme nevoli přirozeně; kdo uráží mého otce nebo matku, na toho krev se ve mně bouří, abych čest rodičův obhájl — a my bychom měli lhostejně přihlížeti, když se do bláta strhuje jméno největšího Dobrodince našeho, jméno Pána života i smrti, jméno Boha, Tvůrce a Otce našeho? Tak i Církev jedná správně proti zločinům jazykům zavrhuje je! Bůh dal církvi k tomu právo!

28. *Že Církev trpí válku, popravu, želná zbraním vojínů!* — Válka, poprava atd. — pro zlobu a slabost lidskou jsou jistě zla. Že by si Církev přála, aby mohla

žehnatí zbraním do války jdoucích vojinů, jest naprosto mylné; tomu tak není. Když zlomyslný národ, na př. Tataři, Mongoli napadnou naše kraje, nikde nestojí psáno, že katolíci mají tupě jako dřevění státi a nechat se vraždit od divochů; nad to máme právo i povinnost hájiti statků svých, země, vlasti své proti těm, kteří nás ruší v právech našich. — Pečení holubi nelétají do úst — zázrakem chtějí se zachrániti bez přičinění, bylo by hříchem proti Duchu Svatému. — A modliti se za zdar zbraní, není nic jiného, než jako když odchází syn nebo dcera do ciziny, a otec a matka dělá křížek dětem na čelo, aby jsouce tělem vzdáleni, duchem pamatovali na sebe vespolek ve štěstí i neštěstí, aby se neodcizili rodně, aby zůstali s pomocí Boží a vlastním přičiněním chloubou rodiny a šťastně se vrátili! Tak žehná církev vojsku. —

29. *Že by svatý Alfons za své velkolepé dílo „Mravouku“ zasluhoval opovržení, může se odvážiti tvrditi, kdo jakživ díla toho v ruce neměl a nemá ponětí o důležitosti díla toho pro mravní život lidstva vůbec! Svatý Alfons prosí v něm čtenáře, aby s myslí vážnou probíral otázky vážné a tak se posílil ku četbě, aby mu byla ku blahu!*

30. *Německé gymnasium v Kroměříži pomáhá ndp. arcibiskup olomoucký udržovati, na němž jest většina Čechů! Až národ německý vyšle ze svých rodin dosti dorostu kněžského, netřeba se Velepastyři tak pečlivě starati o vhodné kandidáty, kterých by mohl jako apoštolů na Vinici Páně použiti a poslati ve jménu Páně k národům, jež jsou jeho pastýřské péči Bohem svěřeny. Za to, že v našich diecésích vedle Čechů jsou též Němci, biskupové nemohou. Stará-li se olomoucký arcibiskup o německý kněžský dorost zvláštním ústavem — českých kandidátů kněžství přichází dost z českých středních škol, takže není třeba, aby pro ně arcibiskup zvláštní církevní ústav vydržoval, — nekoná nic zlého a vede si zcela rozumně dle skutečných potřeb své diecése. Sám, jsa původu českého, neubližuje olomoucký arcipasýř*

nikde svým rodákům k vůli Němcům, ale stará se pozitivě o všechny náboženské potřeby Čechův i Němců. Z českých peněz pan arcibiskup německých škol v Kroměříži nevydržuje, a co na německé tamní školy dává, úředně dáti musí! Tak vyhlíží pravda — ostatní jest mrzká pomluva!

31. *Bezvěrci chtějí prý skutkem konati, co klerikálové pouze ústy hlásají, a to:*

1. Žádnému nečiniti křivdy,
2. chtíti povznesení mravní,
3. občanský příkladný život,
4. šířiti vzdělanost,
5. bojovati pravdou a klidem, ne násilím.
6. jíti do boje ve jménu dobra, svobody pravdy

a lidskosti.

To všecko, milí pánové, hlásá církev již po 1900 let a to s vroucím přáním, aby lidstvo nezatvrzovalo srdce svého k hlasu jejimu. Není vinna církev, jsou vinny zpuřené ditky svěhlavé, že místo radosti, žalost a hanbu jí působí, jednajíce opačně.

Hle, ve všech bodech těch vy přeosvícení pokrokaři i my „klerikálové“ se srovnáváme, vy v šatě svém a my jako „klerikálové“, ale hleďte, aby nevěře skutek neutek! —

Jako při světle nepatrné svíčky těžko se pracuje, tak i při světle pouhého lidského rozumu a zkušenosti dosavadní ztěžka docházíme touženého cíle. — Bude nám všem třeba světla mohutnějšího, a to světla s nebe! — pod ochranou Toho, jenž řekl: Popatíte na Mne: Já jsem přemohl svět a to smrti na kříži! Nepomůžte nám nic jiného, než *hledati spásu u kříže a ve kříži*. — Také bezvěrci se o tom přesvědčí, až místo pouhých pěkných hesel, začnou konati vzácné skutky, až místo podezřívání Církve a snižování její činnosti dají se do skutečné vzácné lidumilné práce u nemocných, opuštěných, žalářovaných, nevědomých, atd., jak už po staletí činí Církev!

„Sv. Vojtěch“ č. 12 r. 1908,

č. 1. a 2. r. 1909.

Černá ruka s galerie.

(Věnuje z vděčnosti profesorů vysokých škol Dru. Garykovi Tomáši Massarykovi, rodem Slovákovi z Hodonína — Slovák z Komny (rodiště Jana Amosa Komenského) P. Frant. Navrátil, dómský vikář v Olomouci, jenž byl na galerii přítomen jeho řeči, posilující asi 500 myslí pokrokářských a socialistických dne 15. března 1908 v Národním domě olomouckém.)

Přítel můj P. Světlík měl na den 15. března ustanovenou přednášku v městě Val. Meziříčí; poprosil mne tudíž, abych zašel do veřejné schůze — všem přístupné — do Národního domu a stenografoval přednášky řečníků, by měl spolehlivou informaci. — Ve veřejné schůzi — když jednotlivec uprostřed jinak smýšlejících neprovokuje, ani nedráždí a nepopouzí — nikdo nemá práva omezovati jeho svobody, aby si nečinil poznámek o průběhu schůze. A jestli mysl přítomných pouhým zjevem „černé ruky“ plní se nevolí, záští a odporem vášnivým proti všelike organizaci církevní — „tu není všecko zdrávo ve státě dánském“.

Věru upřímně mi jest vyznati, že jsem měl pocit Daniela v jámě lvové. Jako prst osamocený, ze všech stran, z okolí, zdola na 500 hlav „láskou“ by mne bylo udusilo. A když dirigent schůze, předseda Dr. Fischer a posila z Prahy Dr. Massaryk svým „láskyplným“ způsobem moji maličkosti věnovali pozornost, cože to tam na galerii za „černou ruku“ sleduje veškeré „ušlechtilé“ výlevy citů řečníkův i posluchačstva — nemohl jsem než litostně se pousmát naivnosti obrů Samsona a Goliáše — vůči mládenci Davidovi; myslil jsem si: „Rozněcujte jen vášně massy a davu — kdo vítr seje, klidí bouři — na okamžik schlazujete si záhu a vyhovujete své vůli — ale vy, až nabudou půdy živly rozpoutané, první

prchnete a zalezete v ústraní, až vámi svedení, bratr bratra bude rdousit, jak tomu bylo již v dějinách mnoho-kráté.“ Básník Vrchlický před nedávnem v témže Národním domě doslovně se vyjádřil při své přednášce o Nerudovi, že jest již na čase, aby se u nás již upustilo od toho přílišného radikálčení — než vidíme, že i jeho hlas jest hlasem volajícího na poušti. Až sesuroví naši demagogové veškeré vrstvy lidu svými nevázanými řečmi, pak běda národu; sesurovělý národ bude na hanbu před světem a zhoubou vlastních dítek. Jest věru na čase, aby ruka pevná, otcovská vedla lid a ne ruka samolibých, za popularitou se pachtících kreatur hnala do bezhlavé, rozervané, vášněmi otrávené budoucnosti.

Není zdravým pokrok, jaký jevíli posluchači svými výlevy citů, buzení řečníky — když na klidného jednotlivce pohlížeje, proti němu ulevovali si výkřiky: „Hladká tvář, ale mysl falešná!“

Povážlivým zjevem jest, když na sta katolických našich intelligentů tupě a lhostejně naslouchá a trpí Krapkovu sprostotu, vmetenou v tvář všech přítomných slovy opravdu „ušlechtilými“: „Vylízt z toho katolického chlívka ven!“

Smutným faktem (— a fakta více váží než zásady dle slov vlastních Dra Massaryka —) však jest, když otec rodiny, poslanec sociálně-demokratický Vaněk, považuje snad za hrdinství, když před veškerým shromážděním dosvědčuje, že jest bez vyznání, i jeho manželka i dítky, a že s potěšením mu jest, že uchránil dítky své duchovního vedení stvůr tam toho „občana v Římě“! Jak mi bylo u srdce po těchto slovech, nemohu dostatečně vyjádřit; jen mi cosi v duši pravilo: „O bys se, ubožáku Vaňku, nedočkal strašné metly na dítkách svých, jež by tě i celé okolí kdysi zaslouženě šlehala.“ Děti jen lidskými pravidly a zásadami odchované udrží se jen potud, pokud nad nimi bdí prozíravé oko otcovské a mateřské — kam oko lidské nedohlédne, kde ruka a pomoc lidská jest malomocna, tam srdce každého pudem svým od Tvůrce vrozeným ohlédá se po jistější

Ruce a Pomoci. • Dokud otec jest zdráv a na výsluní přízně soudruhů, jest rodině hej! Ale přicházejí v životě lidském okamžikové, kdy přízeň světa ochládá a tíha života a rodiny pádně šiji otcovu k zemi stlačuje, tu potřebí mu světla a tepla s výše, síly větší, než svět mu skýtá. Proto otec okolnostmi o víru připravený, neměl by tak tyransky připravovati celou rodinu o posilu z víry plynoucí; sám ať již „si hová“ v zdánlivém klidu duše své, jen ať nerve jiným jiskry tepla a světla ze srdcí.

Zaráží však člověka, když netoliko hlasy z posluchačstva, redaktor Krapka, poslanec demokratický Vaněk, pokrokář Dr. Fischer překypují záští proti organizaci Církve katolické vůbec — nýbrž že i profesor škol vysokých Dr. Massaryk používá nálady mass rozvášněných a ulevuje si ve své přednášce úsudkem o representantech Církve katolické, že jest to „černá banda“ (viz „Pozor“ ze dne 17. března 1908 č. 53, str. 2., sloupec 7). Zda jest to mluva „Almae Matris“ k dítkám národa, které lačnější po zušlechťujícím chlebě osvěty a pokroku? To jest — napájení dítek alkoholem sprostých vášní a ne — posila bratrského přítele krajanů, není to hlásání náboženství — dle Dra Massaryka — čistého, neposkvrněného. Mezi dvanácti apoštoly byl jediný Jidáš a nikdo netroufal si veškeré dílo apoštolů všech zatracovat; i v jiných stavech nejsou sami andělé a charakterové neposkvrnění, proto šmahem odhazovat celou Církev katolickou do koše nebo mezi staré haraburdí, to jest více než — troufalost. — Ne povrchnost! Vybízejte všechno posluchačstvo svoje, kdekoli se udá vám, pane Dre vhodná příležitost, ať studují, důkladně studují dějiny páni posluchači, a pak hodně spustí z té dnešní své zrovna nelidské zášti proti velkolepému zjevu na světě — Církvi katolické. Útokem hnalo již hejno zarputilých nepřátel vnějších i vnitřních proti dílu Kristovu — od Heróda až po Napoleona, Combesa a t. d. — dnes jen mládež studující dáty jejich životopisnými si hlavu láme — a Církev katolická jako Skála žulová — mluví stále

stejně ke všem národům slovy Zakladatelovými: „Já jsem Cesta, Pravda a Život.“ Neukazujte na Francii, že jsou tam s Církvi hotovi — přijde snad v brzkou dobu, že se budou stydět za dnešní „hrdiny“ a za to upřímnější, horlivější dítky vynahradí, co předkové rafinovaně „dlouhou rukou“ Církvi vyrvaní natropili a nadrobili. Sebe učenější rozum není u konce svých snah, a jako je směšné, aby krtek v krtičinci svém chtěl posuzovat a odsuzovat velkolepou stavbu velebného domu třeba Milánského, Kolínského neb i našeho Olomouckého nebo Svato-Vítského — tak bláhovým a hrubým nevděkem jest, přehlížeti nesčíslná dobrodiní a obdivuhodná díla Církve katolické jak na poli charitativním (lásky k bližnímu — sirotčince, chudobince, nemocnice pro různé choroby — milosrdní bratři a sestry), tak na poli vědeckém (Církev učila lid, kdy ještě neexistovali graduovaní páni; kde kostel — tam vedle něho i škola vzkvétala, a kdyby nebylo bývalo „zpátečnických“ kněží — té „černé bandy“, hlásajících mluvou mateřskou slovo Boží ve chrámech našeho lidu, byla by snad i mluva mateřská naše „přičiněním“ intelligence salonní na vždy pohřbena) — a tak i v jiných oborech. Nechci se zde šířiti o tom rozepisovati.

A když dnes ve XX. století najde se nejen prostý člověk, který soudí jen dle toho, co do sebe vsaje z tendenčně přibarvených novin a brožur, nýbrž když i muž, jenž má representovat „summam summarum“ věd a lehce jen, ba hravě pomíjí veškeru velkolepou minulost Církve 1900leté a nad ní zasedá svým úsudkem, že je zbytečnou a že stačí „osvěta, pokrok ducha moderního“ — 1900leté dějiny hřmí mohutným hlasem: „Není to pravda — duch lidský neuživí se lidským rozumem třeba elektrickou lampou osvětleným; jako dítě musí ssáti mléko matky své, aby se udrželo na živu, samo ze sebe a od sebe se neuživí, tak i lidstvo a i člověk jednotlivý jen silený nebeským Světlem víry Kristovy bezpečně projde tímto lopotným životem“ Na konec jen podotýkám slova přítele Lutrova — Melanchtona: „Podle

jiných věr se pohodlněji žije, ale dle víry katolické bezpečněji a spokojeněji se umírá.“ (Lutr, jak známo, hodně pohodlnou sestrojil víru jak pro potentáty, tak pro sebe a své celé okolí — a tak by i dnešní moderní člověk podle sebe přikázání Boží a církevní rád zešněroval, aby se mu pohodlně hovělo.)

Pravdo Boží, ty se mi nelíbíš, proto pryč s tebou!
Ukřižuj Ho!

Ecrasez l'infame! — Uškrťte tu hanebnici (Církev katolickou).

Pryč od Říma!

Tak ve vzteku volá se dnes k lidstvu.

Slova upřímně míněná přijměte, čtenáři milí, všichni se srdcem upřímným.

„Hlas“ č. 69. 22. března 1908.

Proč jsem katolíkem čili sto důvodů, proč zůstávám věren Církvi katolické?

Úvod.

Mnozí katolíci jsou **slabí** ve víře, ba dokonce i bohužel **k odpadnutí** nakloněni, protože nikdy náležitě nepoznali katol. pravé, svaté **Církve** a všech jejích předností. Následujících **100 důvodů** přemýšlivé křesťany poučí a posilní, aby svaté **víře věčně věrnými zůstali**. Důvody ty třeba však pozorně čísti a rozumně uvážiti.

* * *

Jsem a zůstávám katolíkem, protože:

1. má víra, mé **náboženství**, má **Církev**, není založena od hříšného **člověka**, nýbrž od **samého Syna Božího**, od Krista!

2. Moje Církev stkvěle se vyznačuje **jednotou i jednotností**, za kterou Kristus Pán Otce svého ve večeradle Jerusalemském pětkrát snažně prosil. (Evang. sv. Jana, 17 kap.)

3. Katolická Církev není toliko **jednotná**, nýbrž jest i **svatá, obecná a apoštolská**, má tedy všechny známky **pravé Církve**.

4. A **klaní se toliko Bohu**, uctívajíc Pannu Marii, anděly a Svaté. Praví sv. apoštol: „Komu čest tomu čest.“ (Řim. 13., 7.)

5. „Církev katolická jest **jediná vznešená** *choť Kristova*; neb Kristus Pán má jen jednu vznešenou choť. (Efes. 5, 32.

6. Katolická Církev má nejvyšší viditelnou **hlavu**, neboť církev bez hlavy jest církví neúplnou, protože v čele každého řádného spolku jest hlava (Jan 21, 15, 17.) a sice **jediná**. Bezhlavost a mnoho hlav tropívají různice, zmatek.

7. Nejvyšší hlava církevní ve věcech víry ještě **nikdy nepobloudila.**

8. Katolická víra nechová v sobě odporu, ani nersrovnalostí *s vědou a rozumem.*

9. Má v Římu čili v papeži velký a *pevný střed*, jenž vše pevně pohromadě drží.

10. Katolická Církev vykázati se může nejvelkolepějšími náboženskými úspěchy, nejvznešenějšími ctnostmi, blahodárnými ústavami, apoštolskými řády (kláštery, školy a t. d.)

11. Katolická Církev má neohrožené *hlasatele* za **všech** časův a ve všech zemích; ona jediná plnila vždy a **plní** dosud rozkaz Kristův: „*Jdouce do celého světa, učte všechny národy*“. (Mat. 28., 19.)

12. K Církvi katolické hlásí se nesmírný počet členů ve *všech* dílech světa; ona jest nejsilnější *sjednocenou* společností náboženskou na světě vůbec.

13. V Církvi katolické není rozštěpenosti jako v jiných církvích, nýbrž *jednota* ve víře, poslušnost v lásce a obětavost v naději budoucí odměny.

14. Církev katolická jest jak v nauce tak zřízení *podstatně nezměnitelná* a vsude stejná.

15. Církev katolická jest založena a spočívá na původu všeliké moci, na *Bohu*, požehnaném Kristu.

16. Církev katolická jest s to, aby *srdce, ducha*, mysl a vůli lidskou úplně uspokojila, ušlechtila.

17. Katolická víra jest táž, která v Písmě svatém *Nového i Starého Zákona* obsažena jest.

18. Katolická víra jest vírou a náboženstvím nesčíslných *svatých mučedníkův a vyznavačův.*

19. Katolická víra jest vírou nejprvnějších i pozdějších církevních *sněmů* celého křesťanství.

20. Katolická víra jest vírou všech sv. *církevních* otcův a učitelů.

21. Katolická víra byla nesčíslnými *zázraky* potvrzena a je doposud. (Lurdy.)

22. Katolická Církev hlásá a požaduje především lásku k *Bohu* a lítost z ní plynoucí pro urážku Boha.

23. V katolické Církvi jsou všichni lidé *bratři a sestry* v Kristu, majíce podíl na všem dobrém celé Církve.

24. Katolická víra jest přiměřena všeliké dobré a šlechetné *lidské* povaze i snaze.

25. Katolická víra všechny duševní *mohutnosti* stejnoměrně vzdělává, posvěcuje a podporuje,

26. Katolická Církev projevuje hlubokou znalost ušlechtilé (avšak zeslabené) přirozenosti lidské a s její slabostí mateřskou má trpělivost.

27. Katolická Církev přese všechny lidské chyby, slabosti a poklesky *zničena* býti nemohla, aniž zničena býti může.

28. Katolická Církev ke spáse dítek svých spravedlivě mírné užívá *kázně*,

29. Katolická Církev jest výborně organisována, zřízena (soustředěna) a rozčleněna.

30. Katolická Církev jest *neomylná*.

31. Katolická Církev nesčíslné boje *vítězně* přestála.

32. Katolická Církev má za sebou velkolepé a *po- učné dějiny*.

33. Katolická Církev hříšného starého Adama v člověku přemáhá a *nového* hříchu prostého Adama, Krista, v srdce vštěpuje, zvláště svatými svátostmi, jež věřícím uděluje.

34. Katolická Církev nelichotí lidským *náruživostem*, ale je krotí, odstraňuje.

35. Katolická Církev vychovává *svědomité* lidi; služebné, dělníky, úředníky atd.

36. Katolická Církev jest spravedlivá a majetek nespravedlivě nabytý vrátiti velí. (Ezech. 33, 14. 15.)

37. Katolická Církev dovede člověku udělití, poslouchá-li jí a následuje, ve všech případnostech života, rady, poučení a útěchy.

38. Katolická Církev ve všem se drží moudré, roz- umné pokojné *střední cesty*, zavrhuje *výstřednosti*.

39. Zdroj učení katolické Církve jest mnohem čistší a mnohem *blížešim Kristu Pánu*, než učení později povsta- lých sekt (církví) náboženských a nevěreckých.

40. Katolická Církev podporuje každý moudrý, spasilný a opravdový *pokrok*.

41. Katolická Církev neodporuje pravé a nutné *reformaci (opravě)*, děje-li se tak dle pravdy.

42. Katolická Církev se dosud nikdy o žádně knize *Pisma svatého pohrdavě nevyslovila*. (Luther nazval ep. sv. Jakoba „slaměnou“).

43. Katolická Církev na Písmě sv. ničeho neměnila ani neporušila ani nepřekroutila ani ho nesprávně nevykládala, ale vždy a všude *Písem svatých hájila* a je v úctě měla.

44. V katolické Církvi *Kristus Pán, jako Bůh a člověk*, po všechny dne přebývá. (Mat. 28, 20.)

45. V katolické Církvi jest a trvá věčné *kněžství*, o kterém mluví Malachiáš (1, 11) a Jeremiáš (33, 18).

46. Katolická Církev vychovává *apoštolské* kněze, obětavé řeholníky a zbožné věřící.

47. Katolická Církev má nad kněžími a věřícími řádné *vrchní pastýře*, opatřené božským posláním a mocí.

48. *Duch Svatý* ustanovuje biskupy Církve katolické (Sk. ap. 20, 28.), i když lidské volby nezakazuje.

49. Vznešené poslání Církve katolické skrze Krista **v Bohu** původ má. (Já a Otec **jedno** jsme! praví Pán!)

50. Všechny prostředky, kterými nás Církev katolická ke spáse vede, od Boha pocházejí a jsou i **trvale** přislíbeny od Krista.

51. V Církvi katolické se všem zjednávají neomečné *zásluhy* mší svatou, modlitbou, sv. svátostmi, odpustky, almužnami a j.

52. Církev katolická ukládá *dobré skutky* a tím Boha oslavuje; požívavosti meze klade a *nuzným* prospívá.

53. Církev katolická nabádá *k hrdinským skutkům lásky*, a pomoc k tomu uděluje učením, svátostmi, příklady.

54. Podivuhodné a nesčíslné **hrdiny ctností** velikých, *rekovné duše*: muže, ženy, panny a dívky splodila, ještě plodí a ke svým údům počítá.

55. V ní vládne a pěstuje se dalekosáhlá a všeobjímající **láska k Bohu a bližnímu**. (Jan 13, 35., Mat. 22, 37—39.)

56. Tato **jedna** sv. Církev jest ustavičným zřídlem nesčíslných **milostí**, pravých **ctností** a *skutků lásky*.

57. Nikdy neschvaluje **sobectví**, pýchy, chlipnosti ani lakoty ani násilnických převratů.

58. Všeliký **hřích** může *odpustiti*, neboť má k tomu moc od Krista skrze apoštoly. (Jan 20, 22—23.)

59. *Pokání* od Církve ukládané neobsahuje nic přemrštěného. (Viz: Katechismus čís. 700.)

60. Také všechny *tresty za hříchy* může Církev *odpustiti* jménem Božím („Cožkoli rozvážete, bude rozvázáno“ . . .)

61. Nechová se lhostějně ani povolně vůči *bludu*, zlomyslnosti, *nepravosti*, pavědě a „světu“.

62. Duším lidským může uděliti a skutečně uděluje nejkrásnější *ozdobu ctností*, *milosti* a všech předností.

63. Všude *tutéž* jednotnou a vždy vznešenou *bohoslužbu* vykonává.

64. Má nejdokonalejší **oběť** totiž Beránka Božího, Krista, (Jan 6, 51—52., I. Kor. 10, 16.)

65. Má překrásné **svátky**, *slavnosti* a významné obřady.

66. Má nejvelikolepější a nejkrásnější chrámy a **kláštery**. Obětavé nemocnice, školy, chudobince atd.

67. Uděluje 7 vznešených **svátostí**, jež vyhovují všem *potřebám duše*. (Katech. č. 529.)

68. Má posvátné *doby*, kdy se nám milost hojněji nabízí, a rovněž taková *místa* (poutní).

69. Má zváštní *svátost svěcení kněžstva*, při níž se uděluje moc peklu hrozná. (II. Tim. 1, 6.)

70. Všechno *slovem Božím a modlitbou* **posvětití** může a také posvěcuje. (I. Tim. 4, 5.)

71. Má moc *zrušiti* všechny okovy, které nám vstup do nebe zabraňují.

72. Hlásá a nařizuje velikou *nenávisť ke hříchu* a nutnost **pravého pokání**.

73. Uděluje pravé **odpuštění hříchův a pokoj** svědomí na místě Boha.

74. Jest všem dítkám božím šetrnou a milosrdnou **matkou**.

75. Jest velkou přítelkyní a podporovatelkou **umění, vědy a pravdy**.

76. Na celé zeměkouli užívá jedné, neproměnlivé **řeči latinské**, takže jsi v Církvi všude doma, nikde cizincem.

77. Nespokojuje se pouhými vnějšími ztrnulými a mrtvými formami, jak to na př. vidno u východních církví, ale žádá „obnovu“ nitra — dokonalý **život** křesťanský a vroucnosti při obřadech.

78. Nepodporuje ani bezuzdné *svobody*, jak to činí přemnohé sekty, ani *poroby*, jako to činí církve rozkolnické a pohanství.

79. Ještě žádné *světské moci* se nekořila na úkor božské pravdy.

80. Katolická Církev sama chová v sobě velikou *sílu a moc proti branám pekelným*, jež v podobě nevěry, nemravu a falešné vědy proti Bohu lidstvo svádějí k falešné svobodě hříchu a nespokojenosti.

81. Není a býti nemůže v rozporu s pravou a opravdovou **vědou**, nanejvýše jen s *nepravou* domněnkou, která rozkošnictví podporuje a domýšlivost šíří, upírajíc Bohu svrchované právo na lidi, jež by nejraději vši zodpovědnosti sprostila v čase i na věčnosti.

82. **Manželství** od církve posvěcené jest nerozlučitelné. („Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ Mat. 19, 6; Luk. 16, 18.)

83. Již i dítky ke *Kristu* Církev přivádí učením náboženským srozumitelně podáváním.

84. Cení se sv. *Pavlem* (I. Kor. 7, 8. 32.) **panictví** nad stav manželský. Neboť hověti *smyslnosti* každý by dovedl, ne však *smyslnosti* odpírati, jak káže Kristus. Váží si manželství za svátost.

85. V Církvi se zachovává i to, k čemu *Kristus Pán* pouze **radí**.

86. V ní se svaté a bohumilé *sliby* skládají a také plní.

87. Církev dovede vychovati obětavé a *útrpné anděly* v těle lidském (na př. jeptišky k posluze nakažlivě nemocných atd.).

88. Mezi svými *učenci, pastýři* a obhájci má mnoho velikých duchů.

89. Nikdy jí nescházeli a nescházejí *láskyplní, velmi šlechetní, velice štědrí a veleobětaví* přívrženci ze všech tříd lidské společnosti.

90. **Poddaným** ukládá, aby **vrchnosti** byli *poslušni* a vrchnosti poroučí, aby k poddaným byla *spravedlivá*. (Řím 1 3, 1. 2; Koloss, 2, 22—24; Tit. 2, 9—10.)

91. Církev jest největší *učitelkou* a **vychovatelkou** *národů* (z divochů činí vzdělané).

92. Církev ujímá se i těch, kteří jsou nejvíce *opuštěni* (malomocní, sirotci . . .), ano i největších **hříšníků** Církev neodmítá, chtějí-li se opravdu zachránit.

93. *V hodině smrti* poskytuje velkou *útěchu* a nadpřirozenou *pomoc* jménem Božím.

94. Církev doprovází člověka až ke *hrobu*, ba až za hrob *láskou a útěchou*.

95. Má *prostředky* k pravé **blaženosti** a *k vnitřnímu pokoji duše*.

96. Církev váží si velkých, šlechetných a *zbožných duší* i po smrti, ctíc je na oltářích.

97. *Ostatky* šlechetných, zbožných lidí vděčně má *v uctivosti* (podle IV. Král. 13, 21).

98. Její pevná **naděje v odměnu věčnou** není klamná. (Mat. 26, 46., Jan 5, 28. 29).

99. Církev jest schopna věřící *k věčné blaženosti* bezpečně přivést.

100. Jsem a zůstávám katolíkem, protože Církev má *tolik orodovníků na nebi a na zemi*, a protože *Pán Ježíš výslovně napomínal*, abychom Církve poslouchali, nechceme-li býti „pohany a veřejnými hříšníky.“

„Sv. Vojtěch“ č. 2. r. 1909.

Abecední seznam časopisů pro katolické rodiny československé.

1. **Anděl Strážný.** Časopis pro křesťanskou mládež. V Brně. Benediktinská knihtiskárna. Ročně 1 K 60 h. Školním dětkám radost jim způsobíte; předplatte jej miláčkům svým!

2. **Anežka.** List pro křesťanské panny. V Čes. Budějovicích. Ročně 2 K.

3. **Budoucnost.** Orgán československé strany křesťansko-sociální. V Brně. Benediktinská knihtiskárna. Ročně 4 K.

4. **Cyrill.** Časopis pro kostel, hudbu. Red. Msg. Lehner. V Praze.

5. **Časopis Musea království Českého.** V Praze. Knihkupectví Fr. Řivnáče.

6. **Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.** Členové zdarma, jinak ročně 4 K.

7. **Časové Úvahy.** Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. V Hradci Králové. Red. Dr. Fr. Reyl. Ročně 1 K, na 4 výstisky pátý zdarma; při hromadných objednávkách větší sleva. Neměly by chyběti v žádné rodině katolické.

8. **Čech.** Denník. V Praze, Pštrossova ulice 200-II. Ročně 36 K poštou. Obsažný, dovedně řízený list.

9. **Český jinoch.** Časopis pro dospělejší mládež československou. V Praze, Cyr.-Meth. kniht. V. Kotrby. Ročně 1 K. Pro mládež studující výborný list. Příloha „Český učeň“. Ročně 1 K.

10. **Český Lid.** Katolický týdeník v Kostelci nad Orlicí. Redaktor P. Josef Novotný a Ant. Rybníček.

11. **Český západ.** Illustrovaný týdeník křesť.-sociální. V Plzni, Náměstí č. 18-19. Ročně 6 K.

12. **Dědictví maličkých.** V Hradci Králové. Údové platí 4 K, rodina 10 K jednou pro vždy. Kéž by bylo v každé rodině katolické!

13. **Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje.** V Brně. Údové III. tř. splatí jednou pro vždy 30 K, buď najednou nebo ve 3 letech po 10 K.

14. **Dědictví sv. Janské.** Údové III. tř. splatí jednou pro vždy 20 K, za rodinu atd. 40 K; Příhlášky: Říditelství Svatojanského Dědictví v Praze IV. (Hradčany).

15. **Dědictví sv. Prokopa.** Člen jednou pro vždy 80 K na jednu nebo ve 4 letech po 20 K; bibliotéky 200 K. Expedice v Praze-II, knihkupectví B. Stýblo.

16. **Dělník.** Časopis vychází v Českých Budějovicích.

17. **Duchovní Knihovna.** V Brně. Benediktinská knihtiskárna. Ročně 4 K.

18. **Echo z Afriky.** Katolický měsíčník na podporu africké misijní činnosti. V Praze, na Hradčanech č. 33. Ročně 1 K 20 h.

19. **Eva.** Vychází měsíčně v Prostějově — pro vzdělání čes. žen a dívek. Redaktor P. Bedřich Konařík.

20. **Hanácký Kraj.** Časopis hájící zájmy katolické, národohospodářské a sociální. V Prostějově, Žeranovská ulice čis. 15. Týdenník. Ročně 6 K.

21. **Hlas.** Denník. V Brně, Starobrněnská ul. 19-21. Ročně 30 K. Vážený list.

22. **Hlas.** Týdenník. V Brně, Benediktinská knihtiskárna. Ročně 8 K. Oblíbený týdenník.

23. **Hlas.** V St. Louis, Severní Amerika, stát Nebraska.

24. **Hlas Lidu.*)** Týdenník katolický. V Českých Budějovicích, Česká ulice 16. Ročně 8 K.

25. **Hlasy katolického spolku tiskového.** V Praze. Cyr.-Meth. knihkupectví Gustav Franc. Ročně 2 K.

26. **Hlasy Svato-Hostýnské.** Admin. na Sv. Hostýně, pošta Bystřice p. Host. Ročně 1 K.

27. **Hlasy Svato-Václavské.** Sbírka časových brožur. Ročně 80 hal. V Praze, kniht. družstva „Vlast“.

28. **Hlídky.** V Brně, Benediktinská knihtiskárna. Ročně 10 K. Pro inteligenci důležitá.

29. **Hrvatska Straža.** Za kršćansku prosvjetu. Časopis namijenjen nauci i književnosti. V Krku; tisak i naklada tiskare „Kurykte“.

30. **Hudební listy pro mládež.** Ročně 2 K. Knih. tisk. V. Kotrby v Praze. Přináší snadné skladby pro jedny, dvojce a troje housle, lahodné skladičky pro klavír a něžné písně, mladým louskáčkům poslouží hudební hádankář, jenž obsahuje šarády, rebusy a hádanky všeho druhu. Jeť to první časopis pro mládež, jehož účelem jest rozněcovati lásku k umění tak ušlechtilému.

31. **Husitství ve světle pravdy.** V Praze, kniht. družstva „Vlast“. Ročně 1 K. Frášovití novodobí Husité ať zde čerpají lepší názory o bývalých Husitech!

32. **Jaro Mladí.** Měsíčník pro katolickou mládež. V Praze Redaktor Fr. Jelinek.

33. **Ječmínek.** Vychází dvakrát týdně v Prostějově jakožto křesťansko-sociální orgán hanáckých měst Prostějova, Přerova,

*) Pozor! Též tak — „Hlas lidu“ jmenuje se v Prostějově vycházející, ale ve službách žida Adlera, Lassala, Marxel!

Vyšková, Tovačova, Holešova, Olomouce a Litovle. Číslo po 3 h. Ročně na devět výtisků předplatné 30 K; 1 výtisk ročně 5 K. **Hanáci,** buďte hradbou nerozbornou kolem svého krále „Ječmínka“! **Cizáckému duchu macharsko-pohanskému ukažte ve svých rodinách,** kde nechal tesař díru ve dveřích!!

34. Jednota. Katolický týždenník slovácký. Úradný orgán prvej katolíckej slovenskej jednoty ve Spojených Státoch Severnej Ameriky; First Catholic Slovak Union, At 3396—54th. St. S. E. Cleveland O. Ročně 1·50 dollaru.

35. Jitřenka. Časopis hájící zájmy českoslovanských žen a dívek katolických. Vršovice u Prahy, Tyršova ul. 355. Ročně 3 K. Red. Fr. Jakubkova. — Ženy a děti poučujte se svou čilou „Jitřenkou“! — Méně ješitné parády na sobě, více světla v duši!! Pak nebudete mít ani jediná výmluvy, že nemůžete — ani svých odborných listů v odebírání a podporování!

36. Katolickýj vschid. Orgán ruské katolické bohoslovecké mládeže. Redakce ve Lvově, Kopernikova ul. č. 36.

37. Katolický Učitel. Administrace v Krčmani u Olomouce. Ročně 1 K 20 h. Vřele doporučujeme! Zvláště učitelům, kteří nemají tolik samostatného ducha, aby odkopli od sebe terrorism roztočivých demagogů pod rouškou „pokrokaření“ a „volnomyšlenkaření“!

38. Katolík. Časopis věnovaný zájmům Katolických Čechů. Vychází v úterý a pátek. Ročně do Evropy 3·15 dollarů. Chicago, Illinois 464 W. 18th. St. Pilsen Sta.

39. Katoliški Obzornik. V Ljublani.

40. Knihovna našeho lidu. Ročně 4 K. V Brně. Benedikt. knihtiskárna. Dporučujeme.

41. Knihovna naší mládeže. V Brně. Benedikt. kniht. Čtete ji pilně.

42. Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém škoiství. Ročně 7 K. V Praze, Cyr. Meth. knihtiskárna V. Kotrby, Pštrosova ul. 200-II. S přílohami: 1. „Obrana“ pravdy křesťanské ve veřejném životě a 2. „Rodinné vychování“.

43. Křesťanský dělník. Orgán katolic. jinochův a mužů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. V Praze čp. 1538-II. „Johanneum“. Ročně 1 K 70 h.

44. Kříž. Časopis českého lidu katolického. Ročně 1 K 04 h. V Praze. Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby, 200-II. List, který působí, že „husí kůže“ naskakuje novodobým pohanům!!

45. Květy Lásky. Lidový měsíčník věnovaný zájmům křesťanské charity, zvláště opuštěným dětem. Ročně 2 K 40 hal. Admin. na Král. Vinohradech, Palackého třída 81. „Útulek sv. Josefa“. Red. P. Ant. Hoffman.

46. Květy Mariánské. List měsíční ctitelů Panny Marie. V Brně, Benedikt. knihtiskárna. Ročně 1 K 80 hal.

47. Kvítiky. Časopis katolické školní mládeže. V Praze II., Linová ul. 5. Ročně 60 hal. Rodičové, neopomeňte je koupit pro pilné dívky své.

48. **Laciná obrázková knihovna mládeže.** V Brně, Benedikt. knihtiskárna. Zasluhuje hojného rozšíření.
49. **Ludmila.** List pro křesťanské matky. V Českých Budějovicích. Ročně 2 K. Ať nechybí v žádné rodině křesťanské!
50. **Ludmila.** Sbirka zábavné četby pro český lid. Ročně 2 K 20 hal. V Praze, Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby, Pštrossova ul. 200-II.
51. **Ludové Noviny.** Slovácký týdeník katolický. Ročně 4 K. Ve Skalci (Szakolcza, Nyitra m.).
52. **Marla.** Časopis českého lidu katolického. Ročně 1 K 04 h. V Praze. Cyr.-Meth. kniht. V. Kotrby, 200-II. Podobný účinek jeví jako „Kříž“!
53. **Meč.** V Praze. Číslo po 2 hal. V každém spolku a sdružení hromadně si ho odebírejte! Důvěrníci katol. spolků nedejte se zahanbít horlivostí až zimničnou důvěrníků stran rozvratných na šíření tisku!!
54. **Meditace.** Admin. v Praze-Libni č. 444. Ročně 10 K.
55. **Mládež.** Časopis vycházející v Českých Budějovicích.
56. **Museum.** Časopis bohoslovců českoslovanských. V Brně, Benediktinská knihtiskárna. Nákladem „Růže Sušilovy“. — Páni akademičtí občané světských fakult by si měli občas všimnouti ideálův a energie bohoslovců v „Museu“.
57. **Náš Domov.** Ročně 4 K. V Brně, Benedikt. knihtiskárna. Neměl by chyběti v žádné rodině. Red. P. Jos. Vévoda.
58. **Naše Mládež.** Orgán katolické mládeže. V Praze. Red. Jan Novák.
59. **Naše Listy.** Křesť. sociální orgán českoslovanského lidu, katolických organizací a zemské organizace středních stavů „Vzájemnosti“. V Praze, Žitná ul. 26. Ročně 6 K. Red. Tom. Jos. Jíroušek.
60. **Naše Omladina.** Příloha „Selských Hlasů“. V Brně, Biskupská ul. č. 1. Ročně „Selské Hlasy“ i s příl. „Naše Omladina“ s druhou přílohou „Selka“ 10 K.
61. **Našinec.** V Olomouci. Vychází čtyřikrát týdně. Ročně 18 K. Výborně redigovaný katolický list. Red. P. Fr. Světlík.
62. **Náš Věk.** Týdeník. V Brně, Starobrněnská ul. 19-21. Číslo po 2 hal. Na každých 10 výtisků přidává se jedenáctý zdarma. Cílí členové katolických spolků, postarejte se, aby nebylo ani jediné rodiny ve Vašem okolí bez „Našeho Věku!“
63. **Noviny z Pod-Radhoště.** Týdeník. Ročně 5 K. Ve Val. Meziříčí. Katolické Valašsko, nedej se másti „světloňoši“ ducha cizáckého, kteří ze srdcí svých dávno vyhodili, co našemu lidu jest drahé a svato!
64. **Nový Věk.** Neodvislý kulturní týdeník. Ročně 10 K. V Praze-II., Opatovická ul. 10. Red. Jan Běloch.
65. **Obnova.** Týdeník. V Hradci Králové. Ročně 10 korun. Dovedně redigovaný list.
66. **Obrana.** Politický týdeník katolického lidu pro okresy: Tišnov, Bystřice, Vel. Bytš, Blansko, N. Město, Žďár. V Tišnově. Ročně 5 K 40 h.

67. **Obrana pravdy křesťanské ve veřejném životě.** Viz „Křesťanská škola“.
68. **Obrana víry.** V Praze. Knihtiskárna družstva „Vlast“. Ročně 1 K.
69. **Obzor.** V Brně, Benediktinská knihtiskárna. Ročně 4 K.
70. **Ochotnické jeviště.** Sbírka divadelních her, žertovných výstupův atd. Vydává Benediktinská knihtiskárna v Brně, Biskupská ulice č. 1.
71. **Ochrana.** Týdenník českého katolického lidu jihomoravského. Ve Znojmě. Ročně 5 K 40 h. Red. Ant. Vrba.
72. **Ostravský Kraj.** Vychází dvakrát týdně. V Mor. Ostravě. Ročně 10 K.
73. **Poklad věřících.** Lidový list k uctění Nejsv. Svátosti Oltářní. Cyr.-Meth. knihtiskárna V Kotrby v Praze 200-II. Ročně 1 K 20 h.
74. **Pozorovatel.** Týdenník. V Kroměříži, Kovářská ul. č. 121. Ročně 6 K. Oblíbený list.
75. **Práce.** Týdenník. V Hradci Králové, Adalbertinum; číslo po 2 hal. Ročně poštou 3 K. Orgán Všeodborového sdružení křesť. dělnictva v král. Českém.
76. **Pravda.** Týdenník Čechoslovanů ve Vídni a Dol. Rakousích. Admin. ve Vídni. III.-4. Rennweg 63. Ročně 4 K 80 h.
77. **Právo.** Politický týdenník křesťansko-sociální. V Kladně, Poděbradova ul. č. 445. Ročně 2 K 08 h.
78. **Přítel dítek.** Časopis pro výchování a zachránění křesťanské mládeže. V Brně, Benedikt. knihtiskárna. Ročně 80 hal. Rodičové, kupte jej pro své miláčky!
79. **Rajská Zahrádka.** Časopis pro mládež. Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby v Praze, Pštrossova ul 200-II. Ročně 1 K 60 h. Přátelé mládeže, nelitujte peněz na Rajskou Zahrádku pro hodné dítky.
80. **Ročenka sv. dětství Ježíšova.** V Benedikt. knihtiskárně v Brně. Vedle zpráv misijních přináší také návod a výkresy na hotovení kostelních rouch. Členové „spolku sv. dětství“ dostávají „Ročenku“ zdarma, na 12 členů připadne 1 exemplář. Nečlenové nechť za ni dají malou almužnu na missie a chudé kostely. Ředitel spolku ochoten jest také přispěti každému radou a pomocí — jest jím vdp. Josef Ocetek, farář v Hevlině na Dyji, diecéšní ředitel „díla sv. dětství“. Zaveďte tento spolek svatého dětství v každé farnosti. Potěší vás blahodárný jeho účinek!
81. **Rodinné vychování.** List pro šíření zásad dobrého vychování v rodinách československých. Se stálou přílohou „Besídka“. Cyr.-Meth. kniht. V Kotrby v Praze II-200. — Ročně 2 K.
82. **Rozhledy po lidumilství.** V Praze. Ročně 4 K.
83. **Ruch chrześciańsko-spoleczny.** Dwutygodnik poświęcony sprawom społecznym i gospodarczym. V Poznań, św. Martin.
84. **Růže Dominikánská.** Katolický časopis bratrstva růžencového a třetí řehole dominikánské. V Praze 234-I. (Dominikánský klášter). Ročně 2 K 80 h.

85. **Růže Lurdská.** V Tišňově. Ročně 1 K 60 h.

86. **Selka.** Příloha k „Selským Hlasům“.

87. **Selské Hlasy.** Rolnický dvojtýdenník katolického spolku českého rolnictva na Moravě, věnovaný zájmům našeho rolnictva a lidu výrobního. Redakce v Brně, Biskupská ulice č. 1. Ročně 10 K. — S přílohami: „Naše Omladina“ a „Selka“. Red. Josef Šamalik, rolník v Ostrově.

88. **Selský List.** Týdenník věnovaný zájmům stavu selského. Orgán „Sdružení českých katolických zemědělců pro království České“. V Praze, Pštrossova ul. 200-II. Ročně 6 K.

89. **Selský Obzor.** V Ostrově u Sloupu. Ročně 1 K 50 hal. Pro členy „Katol. spolku českého rolnictva na Moravě“ zdarma. (Členský příspěvek roční pouze 1 K).

90. **Serafínské Květy.** Časopis terciářů československých. Redakce v Třebíči. Administrace v Olomouci. Ročně 2 K.

91. **Serafínský přítel dítek s přílohou „Dítka Mariánské“.** Ročně 2 K 40 hal. V Českých Budějovicích.

92. **Severní Morava.** Týdenník hájící zájmy křesťansko-sociální a katolicko-národní. Redakce a administrace v Postřelmově u Zábřeha. Ročně 5 K. Red. P. Ladislav Zamykal.

93. **Slovácké Noviny.** Časopis politický, věnovaný lidu, jeho poučení a zábavě. V Uh. Hradišti. Vychází dvakrát týdně. Ročně 10 K. — Toť bohdá nebude, aby který Slovák dále se dal vodit za nos roztodivnými židovsko-demokratickými a pokrokařsko-novopohanskými cizáky!!

94. **Slovanské Listy.** Časopis hájící zájmy českého lidu na jihu Moravy. S přílohou „Hodonský Kraj“. Od 1. ledna 1900 týdenník. V Hustopeči.

95. **Spisy vydávané českou sekci diecézního komitétu v Českých Budějovicích.** Tiskem biskup. knihtiskárny. (Zbrojnice Katolická 20 h.) — Pro řečníky velmi informující brožury.

96. **Spravedlnost.** Katolický týdenník v Příbrami. Redaktor Leopold Havelka.

97. **Stráž.** Křesťansko-sociální časopis pro český lid. V Čes. Budějovicích.

98. **Stráž.** Pro okresy: Třebíč, Velké Meziříčí, Vel. Bytěš. Náměšť, Krumlov, Hrotovice, Mor. Budějovice, Znojmo, Dačice, Jemnice, Telč, Jihlavu, Ždár, Nové Město, Bystřici. Politický týdenník, věnovaný zájmům str. katol.-národní. V Třebíči. Ročně 8 K.

99. **Studentská Hlídka.** List katolického studentstva československého. Administrace v Praze I., Anenské nám. čís. 209. Ročně 2 K. — Studující, pilně čtěte svou „Student. Hlídku“.

100. **Svatý Vojtěch.** Měsíčník na obranu katolické víry. V Praze, opatství Emauzské. Red. P. Jan Zima, O. S. B. — List tento působí na macharsko-cynické novopohanstvo úžasně!! Až třeští šilenstvím, slyší-li pouze o „Sv. Vojtěchu“!

101. **Swiat Slowianski.** Miesiecznik poświęcony slowienoznawstwu. Kraków, Podzamcze 14. Admin. v Księgarni G. Gebethnera i Spółki.

102. **Škola Božského Srdce Páně.** Časopis pro katolíky, zvláště pro zbožné spolky a bratrstva. V Brně, Benediktinská knihtiskárna. Ročně 3 K 20 h.

103. **Štít.** Týdenník. List organizací „Národní strany katolického lidu v Čechách“. V Hradci Králové. Ročně 2 K 08. Číslo po 2 h. Na 15 výtisků šestnáctý nádavkem. Důvěrníci spolků katolických, mějte se k dílu — každý ve svém okolí!

104. **Týden.** List věnovaný veřejným otázkám. Na Královských Vinohradech, Havlíčkova třída č. 3. Ročně 10 K.

105. **Václav.** List pro křesťanské mládence. V Čes. Budějovicích. Ročně 2 K.

106. **Velehradský Věstník.** Ročně 1 K 60 hal. Žurnal dlja rasprostraneniya stremleniya k soedineniyu cerkveji. V Praze, Cyr. Meth. knihtisk. V. Kotrby.

107. **Venkovan.** Týdenník po 2 hal. Orgán „Sdružení čes. katol. zemědělců pro království České“. V Praze-II., Opatovická ulice č. 10. Red. Václav Myslivec a Josef Adámek.

108. **Ve službách Královny.** V Praze, Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby. Ročně 1 K 50 hal. Věstník Mariánských družin. Tento časopis zasluhuje nejhojnějšího rozšíření mezi čtiteli Královný nebes.

109. **Vlast.** Časopis pro poučení a zábavu. V Praze, Žitná ulice 570-II. Ročně 10 K. Red. P. Tomáš Škrdle. Podává vzácné úvahy a kritiky o časových dílech všech evropských národů. Všímá si bedlivě slovanských literatur. Doporučujeme vřele.

110. **Voditelj v bogoslovnih vedah.** V Mariboru.

111. **Vrhbosna katoličkoj prosvjeti.** V Sarajevu.

112. **Vychovatel.** V Praze, Žitná ulice č. 570-II. Ročně 7 K. Redaktor Dr. Rudolf Horský.

113. **Vychovatelské letáky.** Vydává jednota českého katolického učitelstva v Království Českém. Lze dostati u družstva „Vlast“, Praha čp. 570-II. Jednatelé a důvěrníci spolků, mějte se k činu!

114. **Vychovatelské Listy.** Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování. Redakce v Ivančicích u Brna. Ročně 6 K. Vřele doporučujeme.

115. **Vzdělávací četba katolické mládeže.** Administrace v Praze-II., Žitná ul. č. 26. Ročně 60 hal. Nuže, mládeži — „Svůj k svěmu!“

116. **Vzdělávací knihovna katolická.** V Praze. Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby. Cena sešitu 50 hal. Pořádají: Dr. J. Tumpach a Dr. Ant. Podlaha. Vážné poučení pro každého přítele pravdy!

117. **Zábavy večerní.** V Praze, Cyr.-Meth. knihtiskárna V. Kotrby. Ročně 4 K.

118. **Žena.** Časopis vycházející v Českých Budějovicích.

119. **Živnostník.** List v Čes. Budějovicích.

Píseň práce.

(Hymna katolického dělnictva československého.)

Napřal. Vl. Stastný.

Zpívá se velmi živě a rázně.

1.

*Zuzplvejme sobě bratři
píseň práce ve sboru,
sdružme se, kdo k sobě patří
k vítěznému praporu!
Světlem ať náš prapor vane,
práce Bohem požehnané;
[jim se dáme k cíli věst,
budiž práci sláva, čest!]*

2.

*Zapějme si píseň svoji,
vždyť jsme práce národem,
nehledáme slávy v boji,
ale práce závodem.
Jiní ať si světy boří,
Slovan pracuje a tvoří,
[tak zní o nás dějin zvěst:
práci české sláva, čest!]*

3.

*Proto Tvůrce člověkoví
hlavu a dvě ruce dal,
aby sobě ráj zas nový
ve své vlasti zbudoval.
Zákon práce dán je světu,
jako volné ptáče k letu,
[k práci člověk stvořen jest,
práci volné sláva čest!]*

4.

*Hlava zkoumá všeho míra
tajuplné záhady,
[ilné ruce rozevírá
příroda své poklady.
Výhně planou, stroje hučí
zem i voda znát se učí,
[lidské síly tvrdou pěst:
práci mocné sláva, čest!]*

5.

*Hle, jak se to pole vlní
pyšně zlatou úrodou,
rok co rok se sady plní
plodů sladkou lahodou!
Tak se Boží požehnání
k práci rukou lidských sklání,
[dává zemi rájem kvěsí:
práci zdárné sláva, čest!]*

6.

*Běda však, kdo v hrdé zlobě
bez Boha chce pracovat,
otrocká jen pouta sobě
pomáhá zas ukovat;
mamonu ať kdo chce sloužit,
po mzdě vyšší křesťan touží,
[Bůh sám naším Pánem jest:
křesťanské buď práci čest!]*

OBSAH.

	Strana
Úvod	5
1. Cena a důstojnost dítěte	9
2. Jak se jeví následky hříchu dědičného ?	11
3. Úkol rodičů	12
4. O lásce rodičů	13
5. Příklad rodičů	15
6. O životě rodinném	21
7. Tělesná výchova	25
8. Duševní výchova	29
9. Dětská hra	30
10. Výchova k pracovitosti	33
11. Výchova k snášlivosti	34
12. Pěstění ušlechtilé mysli	36
13. Výchova k poslušnosti	41
14. O trestu	46
15. O odměně	47
16. O zdvořilosti a slušnosti	49
17. O pravdomluvnosti a mravní čistotě	50
18. O pěstění charakteru	53
19. Úvaha závěrečná	57
20. Odpověď volnomyšlenkářským námitkám „Pozor- ovým“ proti katolíkům	65
21. Černá ruka s galerie	76
22. Proč jsem katolíkem čili 100 důvodů, proč zůstá- vám věren Církvi	81
23. Abecední seznam časopisů pro katolické rodiny československé	88—94
24. Píseň práce	95

